

วารสารช่อดอกปีบปริทัศน์

Chor Dok Peeb Review

ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2568
ISSN 3088-1781 (Online)

Vol. 1 No. 3

September – December 2025

คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

บทบรรณาธิการ

วารสารช่อดอกปีปปริทัศน์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2568) เป็นวารสารของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตีพิมพ์และเผยแพร่ผลงานทางวิชาการที่มีคุณภาพ ในลักษณะของบทความวิจัย (Research Article) บทความวิชาการ (Academic Article) และบทความปริทรรศน์ (Review Article) ในสาขาด้านศิลปศาสตร์ (Liberal Arts) มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (Humanities and Social Science) และสาขาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีกระบวนการพิจารณาบทความโดยผู้ทรงคุณวุฒิในศาสตร์สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องบทความละ 3 ท่าน ในลักษณะระบบปกปิดรายชื่อ (Double - Blind Peer - Reviewed)

สำหรับผลงานการตีพิมพ์ในฉบับนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 6 บทความ ประกอบด้วย บทความวิจัย จำนวน 6 บทความ โดยเป็นบทความในสาขาสังคมศาสตร์ สาขาการท่องเที่ยว และสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

กองบรรณาธิการวารสารช่อดอกปีปปริทัศน์ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เขียน และคณะทำงานในกองบรรณาธิการทุกท่านที่มีส่วนสำคัญในการดำเนินการจัดทำต้นฉบับบทความ ประสานงานการดำเนินงานแก้ไขจนกระทั่งแล้วเสร็จ พร้อมทั้งเผยแพร่สู่สาธารณะโดยสมบูรณ์

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทความวิจัย	
1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย พื้นที่นครศรีธรรมราช ผู้แต่ง : มนวรรธน์ โส๊ะหวัง ศิริทรัพย์ คล้ายโพธิ์ อาภรณ์ แก้วทงค์ อาคม ลักษณะสกุล และ อริยรรดา มานพศิลป์	1 - 15
2. แนวทางการพัฒนาชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมาให้เป็นจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยว ผู้แต่ง : วัลย์ลิกา เจริญศิลป์ นพรัตน์ ทรงสายชลชัย ประเมษฐ์ สักพันธ์ และ พุธิตา พรหมภู	16 - 30
3. การพัฒนาบรรจุภัณฑ์แปรรูปจากขนุนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านรวมไทย หมู่ 7 ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้แต่ง : อังคน บัญเกิด สุนิสา มามาก อุบลรัตน์ อ่วมด้วง	31 - 45
4. แนวทางการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในช่วงนอกฤดูกาล พื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด ผู้แต่ง : อุษณีย์ วัชรไพศาลกุล จุฑาธิปต์ จันท์เอียด อรรณา สุนทรอภิชาติ จิตตกาญจน์ สุ่มมัตย์ และ วัชรพล เพียรศรีวิชรา	46 - 59
5. พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวจีนในประเทศไทยที่ส่งผลต่อการรับรู้ การท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด ผู้แต่ง : อภิษฎา กิจเจริญตระกูล Chunmei Wu Sichen Liu และ อุษณีย์ วัชรไพศาลกุล	60 - 69
6. การพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุภายใต้การจัดการ ของศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ต ผู้แต่ง : ณัฐธิดา หนูจันทร์ และ นภัสรพี พงศาปาน	70 - 82

**ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย พื้นที่นครศรีธรรมราช**
**The Factors Affecting Admission to Undergraduate Studies Rajamangala
University of Technology Srivijaya Nakhon Si Thammarat**

มนวรรณ์ โส๊ะหวัง^{1*} ศิริทรัพย์ คล้ายโพธิ์¹ อารณ แก้วทนต์¹ อาคม ลักษณะสกุล¹

อริญรดา มานพศิลป์¹

Monnawat Sohwan^{1*} Sirisab Klaipo¹ Arporn Klaewtanong¹ Arkhom Luksanasakul¹

Arinrada Mamopsin¹

¹วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

¹College of Industrial Technology and Management Rajamangala University of Technology Srivijaya,
Nakhon Si Thammarat Campus Faculty of Business Administration Rajamangala University of Technology
Srivijaya

*Corresponding author, e-mail: kanokon.sh@rmutsv.ac.th

Received July 4, 2025; Revised October 14, 2025; Accepted December 4, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย พื้นที่นครศรีธรรมราช 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย พื้นที่นครศรีธรรมราช และ 3) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย พื้นที่นครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 303 คน จาก 3 พื้นที่ ได้แก่ ขนอม ไสใหญ่ และทุ่งใหญ่ โดยจำนวนตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงแต่ละพื้นที่ตามภาพรวมของจำนวนนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2566 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 76.60 มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ร้อยละ 57.1 มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมอยู่ในช่วง 3.31– 4.00 ร้อยละ 43.20 และมีรายได้ของผู้ปกครองระหว่าง 10,001–15,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 37.30 แหล่งข้อมูลข่าวสารที่นักศึกษารับรู้มากที่สุด ได้แก่ เว็บไซต์รับสมัครของมหาวิทยาลัย ร้อยละ 27.10 รองลงมาคือ facebook การรับสมัครของมหาวิทยาลัย ร้อยละ 24.6 รุ่นพี่แนะนำรุ่นน้อง ร้อยละ 16.4 และป้ายประกาศประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 8.1

ตามลำดับ 2) นอกจากนี้ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านหลักสูตร ($\bar{x} = 4.39$) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{x} = 4.34$) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย ($\bar{x} = 4.34$) และปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ($\bar{x} = 4.25$)

คำสำคัญ : ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าศึกษาต่อ ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
พื้นที่นครศรีธรรมราช

Abstract

The objectives of this study were to investigate the basic information and factors influencing the decision to pursue undergraduate studies at Rajamangala University of Technology Srivijaya, Nakhon Si Thammarat Campus. The sample consisted of 303 undergraduate students from three areas: Khanom, Saiyai, and Thungyai. The sample size in each area was determined using a purposive sampling method based on the overall number of first-year students in the 2023 academic year. The research instrument was a questionnaire. The data was analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and one-way analysis of variance (One-Way ANOVA).

The results revealed that most respondents were female (76.60 %), resided in Nakhon Si Thammarat Province (57.1 %), had a cumulative grade point average (GPA) between 3.31–4.00 (43.20 %) and their parents' monthly income ranged between 10,001–15,000 baht (37.30%). The most common sources of information about university admission were the university's admission website (27.10 %), facebook (24.6%) followed by recommendations from senior students (16.4 %) and public announcement boards (8.1%).

Furthermore, the study found that the overall factors influencing students' decisions to enroll were at a high level in all aspects. The factors were ranked in descending order of importance as follows: , curriculum ($\bar{x} = 4.39$, environment ($\bar{x} = 4.34$), university management($\bar{x} = 4.34$) and university image ($\bar{x} = 4.25$).

Keywords: Factors Influencing Students' Decision to Study, Bachelor's Degree,
Rajamangala University of Technology Srivijaya

บทนำ

ในทศวรรษนี้ การศึกษาไทยต้องเผชิญกับความท้าทายและโอกาสจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลให้เกิดความร่วมมือและการแข่งขันในหลายมิติ ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ การพัฒนาคุณภาพประชากรและกำลังคนจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความได้เปรียบในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการที่มีประสิทธิภาพ การส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและสูงขึ้น พร้อมทั้งการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตและความเป็นเลิศทางวิชาการ จึงเป็นหัวใจหลักของการพัฒนาการศึกษาไทยในปัจจุบัน นอกจากนี้ รัฐบาลยังมุ่งเน้นการกระจายโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา รวมถึงการปรับปรุงโครงสร้างและระบบบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยรัฐให้มีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากขึ้น (ดวงรัตน์ ศรีวงษ์กุล, 2564)

ระบบการรับบุคคลเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาของไทยได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 โดยเริ่มจากระบบการสอบคัดเลือกกลาง (Entrance Examination) ซึ่งในช่วงปี พ.ศ. 2543 – 2548 ได้พัฒนามาเป็นระบบคัดเลือกกลาง UCAS และต่อมาได้ปรับเปลี่ยนเป็นระบบแอดมิชชันกลางในปัจจุบัน โดยมีการปรับปรุงกระบวนการรับสมัครและเกณฑ์การคัดเลือกให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน การพัฒนาระบบนี้มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มความโปร่งใส ยุติธรรม และประสิทธิภาพในการคัดเลือกนักศึกษาเข้าสู่สถาบันอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย พื้นที่นครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 3 พื้นที่หลัก ได้แก่ ขนอม ไสใหญ่ และทุ่งใหญ่ ซึ่งแต่ละพื้นที่มีการเปิดสอนในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างหลากหลาย เช่น สาขาบริหารธุรกิจ วิศวกรรม เกษตรศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงสาขาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมเกษตร อย่างไรก็ตาม ผลการรับสมัครนักศึกษาในปีการศึกษา 2565 พบว่าจำนวนนักศึกษาที่สมัครเข้าศึกษาต่อในแต่ละพื้นที่ยังต่ำกว่าแผนรับที่มหาวิทยาลัยได้วางไว้เป็นจำนวนมาก โดยพื้นที่ขนอมรับนักศึกษา 121 คน จากแผนรับ 210 คน พื้นที่ไสใหญ่รับนักศึกษา 625 คน จากแผนรับ 920 คน และพื้นที่ทุ่งใหญ่รับนักศึกษา 468 คน จากแผนรับ 710 คน ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาด้านการดึงดูดนักศึกษาเข้าสู่มหาวิทยาลัยอย่างมีนัยสำคัญ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงแผนรับสมัคร รับไว้ นักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการจัดการ 5 ปี ย้อนหลัง
(พ.ศ. 2562-2566)

ปีการศึกษา	แผนรับ (คน)	สมัคร (คน)	รับไว้ (คน)
ปี 2562	235	236	140
ปี 2563	235	277	163
ปี 2564	235	243	158
ปี 2565	210	195	127
ปี 2566	210	684	144

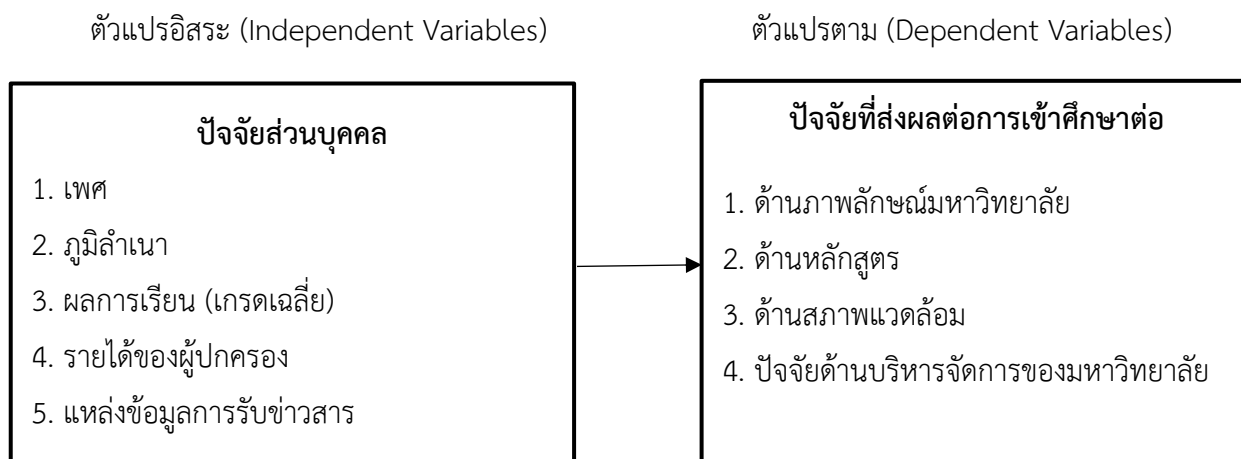
งานวิจัยก่อนหน้านี้ส่วนใหญ่เน้นศึกษาปัจจัยทั่วไปที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา เช่น ปัจจัยด้านหลักสูตรหรือภาพลักษณ์ของสถาบัน (Best & Kahn, 1996; Kotler, 2003) แต่ยังมีข้อจำกัดในเรื่องการวิเคราะห์ เปรียบเทียบตามเพศ ภูมิสำเนา และเกรดเฉลี่ยของนักศึกษา ทำให้ไม่ทราบว่าคุณลักษณะเหล่านี้มีความคิดเห็นต่อปัจจัยต่าง ๆ อย่างไร

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีของนักศึกษา ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย พื้นที่นครศรีธรรมราช เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงแผนการจัดการศึกษา รวมถึงการวางกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มจำนวนผู้สมัครและตอบสนองนโยบายการรับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย พื้นที่นครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย พื้นที่นครศรีธรรมราช
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย พื้นที่นครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ เกรดเฉลี่ยสะสม ภูมิสำเนา รายได้ของผู้ปกครอง และแหล่งข้อมูลการรับข่าวสาร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษา ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2566 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย พื้นที่นครศรีธรรมราช 3 พื้นที่ (ขอนแก่น ไซใหญ่ หุ่นใหญ่) ประจำปีการศึกษา 2566 โดยพื้นที่ขอนแก่น 143 คน พื้นที่ไซใหญ่ 974 คน และพื้นที่หุ่นใหญ่ 125 คน รวมจำนวน 1,242 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2566 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย พื้นที่นครศรีธรรมราช 3 พื้นที่ (ขอนแก่น ไซใหญ่ หุ่นใหญ่) ประจำปีการศึกษา 2566 ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการคำนวณโดยสูตรของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 303 คน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงแต่ละพื้นที่ตามภาพรวม

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (คน)
วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการจัดการ (ขอนแก่น)	143
คณะเทคโนโลยีการจัดการ (ไซใหญ่)	120
คณะเกษตรศาสตร์ (หุ่นใหญ่)	20
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี(หุ่นใหญ่)	9
คณะสัตวแพทย์ (หุ่นใหญ่)	4
คณะอุตสาหกรรมเกษตร (หุ่นใหญ่)	7
รวมทั้งหมด	303

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ ภูมิลำเนา ผลการเรียน (เกรดเฉลี่ย) รายได้ของผู้ปกครอง และแหล่งข้อมูลการรับข่าวสาร

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย พื้นที่นครศรีธรรมราช โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Rating Scale) ซึ่งประกอบด้วยคำถามตามกรอบแนวคิดการวิจัย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านภาพลักษณ์มหาวิทยาลัย ด้านหลักสูตร ด้านสภาพแวดล้อม และปัจจัยด้านการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (Best and Kahn, 1993)

5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

4 หมายถึง เห็นด้วยมาก

3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิด (Open-ended) เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่าง

สำหรับการแปลความหมายของคะแนน ใช้ค่าเฉลี่ยเป็นตัวชี้วัด โดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

- 4.51–5.00 หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด
- 3.51–4.50 หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมาก
- 2.51–3.50 หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในระดับปานกลาง
- 1.51–2.50 หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจน้อย
- 1.00–1.50 หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจน้อยที่สุด

3. การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยได้ข้อคำถามทั้งแบบปลายปิด และคำถามแบบปลายเปิดซึ่งมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย ทบทวนวรรณกรรม และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดสำหรับการศึกษารั้งนี้

3.2 จัดทำโครงสร้างของแบบสอบถาม โดยกำหนดให้มีเนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษารั้งนี้

3.3 นำแบบสอบถามเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาเค้าโครงการวิจัย ได้ตรวจสอบความ

สอดคล้องของเนื้อหา กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา เป็นการศึกษาความเที่ยงตรงของสอบถาม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้คำถามชัดเจนสามารถสื่อความหมายได้ตรงประเด็นและเหมาะสมยิ่งขึ้น

3.4 นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองกลุ่ม Try-Out เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้

3.5 นำเครื่องมือวิจัยที่ได้ทำการแก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปเก็บข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อสรุปลักษณะและข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

สำหรับการวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรต่าง ๆ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ และประเมินผลกระทบของตัวแปรต้นที่มีต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวเป็นไปตามหลักการและวิธีการทางสถิติที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่น่าเชื่อถือและสามารถนำไปสู่การสรุปผลและข้อเสนอแนะที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาค้นคว้ามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย พื้นที่นครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 303 คน จาก 3 พื้นที่ ได้แก่ ขนอม ไสใหญ่ และทุ่งใหญ่ ในปีการศึกษา 2566 โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และใช้สถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 68.6 มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช คิดเป็นร้อยละ 75.9 มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมระหว่าง 3.31 – 4.00 และมีรายได้ของผู้ปกครองระหว่าง 10,001–15,000 บาทต่อเดือน นักศึกษารับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเว็บไซต์รับสมัครของมหาวิทยาลัยมากที่สุด ร้อยละ 27.1 รองลงมาคือ facebook การรับสมัครของมหาวิทยาลัย ร้อยละ 24.6 รุ่นพี่แนะนำรุ่นน้อง ร้อยละ 16.4 และป้ายประกาศประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 8.1 ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ

โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” ทุกด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ($\bar{x} = 4.39$) ด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{x} = 4.34$) และ ด้านการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย ($\bar{x} = 4.34$) ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ($\bar{x} = 4.25$) โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.21 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับมากต่อทุกปัจจัย

3. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นตามข้อมูลพื้นฐาน

พบว่า นักศึกษาที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยด้านอื่นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงดังตารางที่ 3 และ 4

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าศึกษาต่อ จำแนกตามเพศ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าศึกษาต่อ	เพศ	N	$\bar{x}$	S.D.	T	Sig (2-Tailed)
1. ด้านภาพลักษณ์มหาวิทยาลัย	- ชาย	71	4.18	.66	-1.148	.252
	- หญิง	232	4.27	.58		
2. ด้านหลักสูตร	- ชาย	71	4.33	.66	-.935	.351
	- หญิง	232	4.40	.51		
3. ด้านสภาพแวดล้อม	- ชาย	71	4.24	.75	-1.536	.125
	- หญิง	232	4.37	.56		
4. ด้านบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย	- ชาย	71	4.25	.75	-1.539	.125
	- หญิง	232	4.37	.56		

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าศึกษาต่อ จำแนกตามภูมิลำเนา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าศึกษาต่อ	เพศ	N	$\bar{x}$	S.D.	T	Sig (2-Tailed)
1. ด้านภาพลักษณ์มหาวิทยาลัย	- ชาย	71	4.18	.66	-1.148	.252
	- หญิง	232	4.27	.58		
2. ด้านหลักสูตร	- ชาย	71	4.33	.66	-.935	.351
	- หญิง	232	4.40	.51		
3. ด้านสภาพแวดล้อม	- ชาย	71	4.24	.75	-1.536	.125
	- หญิง	232	4.37	.56		
4. ด้านบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย	- ชาย	71	4.25	.75	-1.539	.125
	- หญิง	232	4.37	.56		

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี โดยจำแนกตามภูมิลำเนาของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นใน ปัจจัยด้านหลักสูตร ที่ส่งผลต่อการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อย่างไรก็ตาม นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาแตกต่างกัน ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ด้านสภาพแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าศึกษาต่อ จำแนกตามภูมิลำเนา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการ เข้าศึกษาต่อ	ภูมิลำเนา	N	$\bar{x}$	S.D.	F	Sig
1. ด้านภาพลักษณ์ มหาวิทยาลัย	- จังหวัดนครศรีธรรมราช	173	4.27	.62	1.386	.202
	- จังหวัดสุราษฎร์ธานี	25	4.45	.41		
	- จังหวัดพัทลุง	15	4.28	.41		
	- จังหวัดสงขลา	11	4.29	.69		
	- จังหวัดกระบี่	23	4.06	.53		
	- จังหวัดภูเก็ต	3	3.62	.76		
	- 3 จังหวัดชายแดนใต้ภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส)	4	3.88	.37		
	- จังหวัดตรัง	22	4.29	.64		
	- อื่น ๆ โปรดระบุ.....	27	4.14	.66		
	- จังหวัดนครศรีธรรมราช	173	4.37	.57	2.099	.036*
2. ด้านหลักสูตร	- จังหวัดสุราษฎร์ธานี	25	4.64	.43		
	- จังหวัดพัทลุง	15	4.33	.45		
	- จังหวัดสงขลา	11	4.56	.37		
	- จังหวัดกระบี่	23	4.11	.53		
	- จังหวัดภูเก็ต	3	4.45	.31		
	- 3 จังหวัดชายแดนใต้ภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส)	4	3.96	.56		
	- จังหวัดตรัง	22	4.34	.59		
	- อื่น ๆ โปรดระบุ.....	27	4.51	.42		

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการ เข้าศึกษาต่อ	ภูมิภาค	N	$\bar{x}$	S.D.	F	Sig
3. ด้านสภาพแวดล้อม	- จังหวัดนครศรีธรรมราช	173	4.35	.60	1.201	.298
	- จังหวัดสุราษฎร์ธานี	25	4.48	.46		
	- จังหวัดพัทลุง	15	4.40	.49		
	- จังหวัดสงขลา	11	4.62	.38		
	- จังหวัดกระบี่	23	4.09	.62		
	- จังหวัดภูเก็ต	3	3.96	.92		
	- 3 จังหวัดชายแดนใต้ภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส)	4	4.19	.65		
	- จังหวัดตรัง	22	4.37	.53		
	- อื่น ๆ โปรดระบุ.....	27	4.27	.84		
4. ด้านบริหารจัดการ ของมหาวิทยาลัย	- จังหวัดนครศรีธรรมราช	173	4.35	.60	1.201	.298
	- จังหวัดสุราษฎร์ธานี	25	4.48	.46		
	- จังหวัดพัทลุง	15	4.40	.49		
	- จังหวัดสงขลา	11	4.62	.38		
	- จังหวัดกระบี่	23	4.09	.62		
	- จังหวัดภูเก็ต	3	3.96	.92		
	- 3 จังหวัดชายแดนใต้ภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส)	4	4.19	.65		
	- จังหวัดตรัง	22	4.37	.53		
	- อื่น ๆ โปรดระบุ.....	27	4.27	.84		

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี โดยจำแนกตามผลการเรียน (เกรดเฉลี่ย) ของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยด้าน ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ที่ส่งผลต่อการเข้าศึกษาต่อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในขณะที่ระดับความคิดเห็นใน ปัจจัยด้านหลักสูตร ด้านสภาพแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการ ของมหาวิทยาลัย ที่ส่งผลต่อการเข้าศึกษาต่อนั้น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการ วิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบสามารถสรุปได้ในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าศึกษาต่อ จำแนกผลการเรียน (เกรดเฉลี่ย)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้า ศึกษาต่อ	ผลการเรียน (เกรด เฉลี่ย)	N	$\bar{x}$	S.D.	F	Sig
1. ด้านภาพลักษณ์ มหาวิทยาลัย	- 2.00 – 2.30	15	4.57	.50	3.028	.011*
	- 2.31 – 2.50	13	4.17	.72		
	- 2.51 – 2.70	23	4.50	.51		
	- 2.71 – 3.00	55	4.16	.65		
	- 3.01 – 3.30	66	4.35	.52		
	- 3.31 – 4.00	131	4.15	.61		
2. ด้านหลักสูตร	- 2.00 – 2.30	15	4.62	.41	1.381	.231
	- 2.31 – 2.50	13	4.35	.73		
	- 2.51 – 2.70	23	4.52	.48		
	- 2.71 – 3.00	55	4.28	.66		
	- 3.01 – 3.30	66	4.42	.50		
	- 3.31 – 4.00	131	4.36	.51		
3. ด้านสภาพแวดล้อม	- 2.00 – 2.30	15	4.57	.45	1.409	.221
	- 2.31 – 2.50	13	4.29	.74		
	- 2.51 – 2.70	23	4.52	.51		
	- 2.71 – 3.00	55	4.29	.65		
	- 3.01 – 3.30	66	4.41	.54		
	- 3.31 – 4.00	131	4.27	.62		
4. ด้านบริหารจัดการของ มหาวิทยาลัย	- 2.00 – 2.30	15	4.57	.45	1.409	.221
	- 2.31 – 2.50	13	4.29	.74		
	- 2.51 – 2.70	23	4.52	.51		
	- 2.71 – 3.00	55	4.29	.65		
	- 3.01 – 3.30	66	4.41	.54		
	- 3.31 – 4.00	131	4.27	.62.		

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี โดยจำแนกตามรายได้ของผู้ปกครองของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาที่มีรายได้ของผู้ปกครองแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นใน ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย และ ปัจจัยด้านหลักสูตร ที่ส่งผลต่อการเข้าศึกษาต่อ แตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อย่างไรก็ตาม ระดับความคิดเห็นใน ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย ที่ส่งผลต่อการเข้าศึกษาต่อ นั้น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบสามารถสรุปได้ใน ตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าศึกษาต่อ จำแนกตามรายได้ของผู้ปกครอง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้า ศึกษาต่อ	รายได้ของผู้ปกครองต่อ เดือน	N	$\bar{x}$	S.D.	F	Sig
1. ด้านภาพลักษณ์ มหาวิทยาลัย	- ต่ำกว่า 10,000 บาท	92	4.19	.58	3.225	.008*
	- 10,001-15,000 บาท	113	4.38	.50		
	- 15,001-20,000 บาท	42	4.30	.63		
	- 20,001-25,000 บาท	21	4.00	.62		
	- 25,001-29,999 บาท	11	3.92	.69		
	- มากกว่า 30,000 บาท	24	4.06	.83		
2. ด้านหลักสูตร	- ต่ำกว่า 10,000 บาท	92	4.28	.58	2.450	.034*
	- 10,001-15,000 บาท	113	4.50	.49		
	- 15,001-20,000 บาท	42	4.37	.58		
	- 20,001-25,000 บาท	21	4.19	.54		
	- 25,001-29,999 บาท	11	4.31	.44		
	- มากกว่า 30,000 บาท	24	4.47	.55		
3. ด้านสภาพแวดล้อม	- ต่ำกว่า 10,000 บาท	92	4.27	.60	1.945	0.87
	- 10,001-15,000 บาท	113	4.46	.51		
	- 15,001-20,000 บาท	42	4.34	.60		
	- 20,001-25,000 บาท	21	4.22	.81		
	- 25,001-29,999 บาท	11	4.01	.72		
	- มากกว่า 30,000 บาท	24	4.33	.71		
4. ด้านบริหารจัดการของ มหาวิทยาลัย	- ต่ำกว่า 10,000 บาท	92	4.27	.60	1.945	0.87
	- 10,001-15,000 บาท	113	4.46	.51		
	- 15,001-20,000 บาท	42	4.34	.60		
	- 20,001-25,000 บาท	21	4.22	.81		
	- 25,001-29,999 บาท	11	4.01	.72		
	- มากกว่า 30,000 บาท	24	4.33	.71		

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ที่มีสัดส่วนนักศึกษาหญิงสูงกว่าชายในหลายสาขาวิชา โดยเฉพาะสาขาที่เกี่ยวข้องกับการบริการและเทคโนโลยีประยุกต์

2. แหล่งข้อมูลข่าวสารหลักคือเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ที่มีความทันสมัย เข้าถึงง่าย และน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว และคณะ (2567) ที่ระบุว่า การใช้สื่อออนไลน์ช่วยเพิ่มโอกาสในการรับรู้ข้อมูลและสร้างความน่าสนใจในการสมัครเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ปัจจัยด้านด้านหลักสูตร เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาของนักศึกษามากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่านักศึกษาให้ความสำคัญกับหลักสูตร ความเชี่ยวชาญของอาจารย์ การเทียบโอนหน่วยกิต และระบบโควตาพิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิตติวินท์ สำเภทอง และมังกร หริรักษ์ (2567) พิชัย ผิวดราม (2564) และ กฤตย์วิพุธ ผอบแก้ว (2566) ที่พบว่าหลักสูตรและคุณภาพอาจารย์มีอิทธิพลต่อการเลือกศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าศึกษาต่อ พบว่า นักศึกษาที่มีผลการเรียนแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยแตกต่างกัน ซึ่งอาจเกิดจากความคาดหวังที่แตกต่างกันของนักศึกษาที่มีระดับผลการเรียนสูง มักให้ความสำคัญต่อคุณภาพของสถาบันและโอกาสทางวิชาการมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยสำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา คือ ปัจจัยด้านด้านหลักสูตร รองลงมาคือ สภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย และ ด้านการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย ดังนั้นการให้ความสำคัญกับหลักสูตร และปรับปรุงหลักสูตรให้มีความน่าสนใจและคุณภาพอาจารย์ และการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพจะเป็นกลยุทธ์สำคัญในการเพิ่มจำนวนนักศึกษาใหม่ของมหาวิทยาลัยในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. พัฒนาคุณภาพหลักสูตรและสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อเป็นจุดดึงดูดสำคัญในการตัดสินใจของนักศึกษา

2. มหาวิทยาลัยควรพัฒนาการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเว็บไซต์รับสมัคร และสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้ข้อมูลที่ครบถ้วนและทันสมัย

3. ควรสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกของมหาวิทยาลัย ผ่านกิจกรรมประชาสัมพันธ์ เช่น การเข้าร่วมงาน
แนะแนว การเผยแพร่ความสำเร็จของบัณฑิต และการเล่าเรื่องราวเชิงบวกเกี่ยวกับชีวิตนักศึกษา

4. ส่งเสริมให้รุ่นพี่มีส่วนร่วมในการแนะแนวและแบ่งปันประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อสร้างแรงจูงใจ
และความเชื่อมั่นแก่ผู้สนใจเข้าศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ หรือการสนับสนุนจากครอบครัว
เพื่อให้เข้าใจปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจอย่างรอบด้านมากขึ้น

2. ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมพื้นที่อื่นของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย เพื่อ
เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการตัดสินใจระหว่างแต่ละพื้นที่

3. ควรใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพร่วมด้วย เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับ
เหตุผลและแรงจูงใจของนักศึกษาในการเลือกสถาบันการศึกษา

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัยงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ
พ.ศ. 2567 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ขอขอบคุณในการสนับสนุนดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

กิตติวินท์ สำเภาทอง, และมังกร หริรักษ์. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเข้าศึกษาต่อระดับ

ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) วิทยาลัยภาครัฐ ในสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด

นครปฐม. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 6(2), 329-338.

กฤตย์วิพุธ ผอบแก้ว. (2566). ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักศึกษาในการเข้าศึกษาต่อใน

ระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ มหาวิทยาลัยกีฬาแห่งชาติ วิทยา

เขตอ่างทอง. *Education journal Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat*

University, 6(1), 227-237.

ดวงรัตน์ ศรีวงษ์กุล, 2564. ระบบการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์. สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2561, จาก

<https://www.thaiscience.info/journals/Article/TJKM/10469964.pdf>.

ธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว, ชันธชัย อธิเกียรติ, และทิชพร นามวงศ์ (2567). การใช้สื่อสังคม

ออนไลน์เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคดิจิทัล. *Journal of Applied Education*,

2(5), 37-44.

พิชัย ผิวคราม. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต

สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร. รายงานวิจัย. ชลบุรี: มหาวิทยาลัย
การกีฬาแห่งชาติ.

Best, R., & Kahn, J. V. (1996). Education. *Spirituality and the Whole Child*, London: Cassell, 17.

Best, J. W., & Kahn, J. V. (1993). *Research in education* (7th ed.). Allyn & Bacon.

**แนวทางการพัฒนาชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอวังน้ำเขียว
จังหวัดนครราชสีมาให้เป็นจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยว**

**An approach to the development for Ban Ubon Phattana Community in
Wang Nam Khiao District Nakhon Ratchasima of the tourism destination**

วัลย์ลิกา เจริญศิลป์^{1*} นพรัตน์ ทรงสายชลชัย¹ ประเมษฐ์ สักพันธ์¹ และพุฒิดา พรหมภู¹

Wanlika Charoensilpa^{1*} Nopparat Songsaichonchai² Poramate Saggapunt³
and Putita Phrompoo¹

¹คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน นครราชสีมา

¹Faculty of Science and Liberal Arts Rajamangala University of Technology Isan, Nakhon Ratchasima

*Corresponding author, e-mail: Wanlika.ch@rmuti.ac.th

Received July 9, 2025; Revised September 24, 2025; Accepted December 8, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) ศึกษาศักยภาพการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว 2) ศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว 3) เสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนงานวิจัยฉบับนี้เป็นแบบผสม (Mixed Method) ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกหน่วยงานรัฐ เอกชน และชุมชน โดยวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัยพบว่า 1) ชุมชนมีศักยภาพสูงด้านการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและวัฒนธรรม มีการพัฒนาทั้งสิ่งดึงดูด การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก และกิจกรรมท่องเที่ยว 2) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 63.50 อายุ 20–29 ปี ร้อยละ 61.00 การศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 66.50 อาชีพนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 68.50 ภูมิลำเนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 80.50 รายได้เฉลี่ยไม่เกิน 15,000 บาท ร้อยละ 68.50 และส่วนใหญ่โสด ร้อยละ 80.00 3) แนวทางพัฒนาได้แก่ (1) สร้างสมดุลการท่องเที่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ ควบคุมและตรวจสอบไม่ให้เกิดสิ่งแวดล้อม (2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ยั่งยืน (3) ประสานความร่วมมือระหว่างรัฐ เอกชน และชุมชน รวมถึงการนำเทคโนโลยีหรือแนวทางพัฒนาอย่างยั่งยืน (4) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อนุรักษ์และเผยแพร่ประเพณีท้องถิ่น

คำสำคัญ : แนวทางพัฒนา ชุมชนบ้านอุบลพัฒนา จุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยว

Abstract

This study aimed to explore guidelines for developing Ban Ubon Phatthana Community, Wang Nam Khiao District, Nakhon Ratchasima Province, into a sustainable tourist destination. The objectives were: (1) to examine the community's potential for tourism development; (2) to investigate tourist behavior and needs regarding tourism development; and (3) to propose practical community development guidelines. A mixed-methods approach was employed. Quantitative data were collected through questionnaires administered to tourists and analyzed using statistical software, while qualitative data were obtained through in-depth interviews with government officials, private sector representatives, and community members, subsequently analyzed using content analysis. The findings revealed that Ban Ubon Phatthana Community has strong potential for both nature-based and cultural tourism. The community features well-developed attractions, accessibility, facilities, and tourism activities that support its development as a destination. The majority of tourists were female (63.5%), aged 20–29 years (61.0%), held bachelor's degrees (66.5%), were students (68.5%), originated from the Northeastern region (80.5%), with average monthly income of ≤15,000 Baht (68.5%), and were mostly single (80.0%). The proposed development guidelines emphasize: (1) balancing tourism growth with environmental conservation, (2) developing sustainable infrastructure, (3) fostering collaboration among government agencies, private sectors, and community stakeholders, with an emphasis on integrating technology and sustainable practices, and (4) promoting cultural tourism through the preservation and dissemination of local traditions.

Keywords: Development Guidelines, Ban Ubon Phatthana community, Tourist Destination

บทนำ

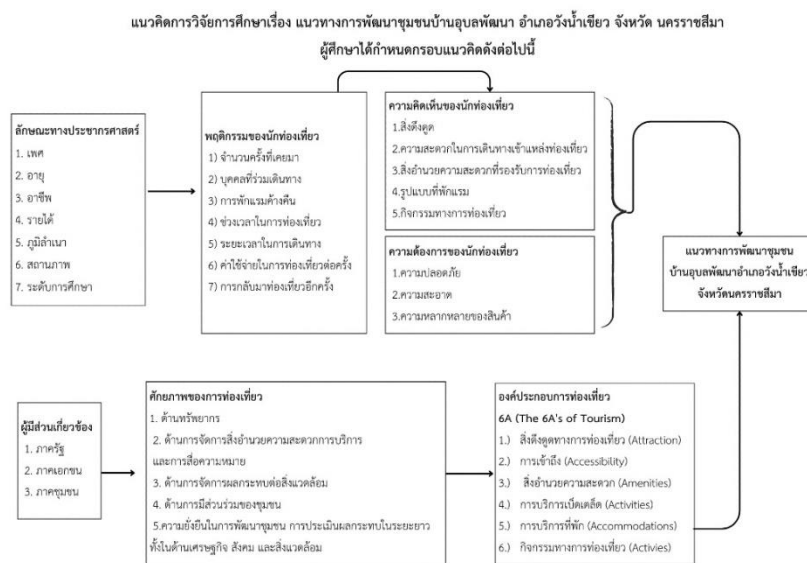
อำเภอลำทะเมนชัยเป็นแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งที่ได้รับคามนิยมจากนักท่องเที่ยว ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของ จังหวัดนครราชสีมา มีคำขวัญว่า “วังน้ำเขียวเมืองหนาว ภูเขามากมายน้ำตกหลากหลาย ผลไม้นานาพรรณ แดนสวรรค์เมืองในหมอก” ที่มาของชื่อ อำเภอลำทะเมนชัย ได้มาจากสภาพภูมิประเทศเป็นวังน้ำใสจนมองเห็น เงามสะท้อนสีเขียวของต้นไม้ อำเภอลำทะเมนชัยมีลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาที่มีความลาดชัน ในลักษณะเป็นลอนคลื่นสลับกันตลอดทั้งพื้นที่ทรงกระเพาะคว่ำ และมีบางส่วนเป็นพื้นที่ราบลุ่ม ลักษณะ ภูมิอากาศเย็นสบายตลอดทั้งปี นักท่องเที่ยวรู้จักวังน้ำเขียวในฐานะเป็นสถานที่ที่มีโอโซนติดอันดับ 1 ใน 7 ของโลก และได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 นับเป็นมรดกโลกอันดับที่

5 ของประเทศ และเป็นอันดับที่ 2 ของมรดกทางธรรมชาติภายใต้ชื่อกลุ่ม “ดงพญาเย็น – เขาใหญ่” โดยอำเภอวังน้ำเขียวมีพื้นที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ 2 แห่ง ได้แก่ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และอุทยานแห่งชาติทับลาน อำเภอวังน้ำเขียวมีความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้จึงกระตุ้นและดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอวังน้ำเขียวเป็นจำนวนมาก และนักธุรกิจก็เข้ามาลงทุนดำเนินกิจการด้านการท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง อาจจะทำให้มีความเสี่ยงสูงที่ทรัพยากรท่องเที่ยวถูกนำมาใช้โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจนนำไปสู่การเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวได้ต่อไปในอนาคต (ศิรินันท์ พงษ์นิรันดร์ และคณะ, 2559) ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงมีความสำคัญอย่างมาก ชุมชนบ้านอุบลพัฒนาอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติเหมาะที่จะพัฒนาให้เป็นจุดหมายปลายทางของการเดินทางท่องเที่ยว แต่ในปัจจุบันนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังจังหวัดนครราชสีมา ยังไม่รู้จักชุมชนบ้านอุบลพัฒนาเท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางพัฒนาชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมาให้เป็นจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวอันจะนำมาซึ่งรายได้ให้แก่คนในท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพในการพัฒนาชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ให้เป็นจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยว
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรม ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านอุบลพัฒนาอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ให้เป็นจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งในแง่ของเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

กรอบแนวความคิด

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดนครราชสีมา ให้เป็นจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยว” ในครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาศักยภาพในการพัฒนาชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดนครราชสีมา ให้เป็นจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยว ศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านอุบลพัฒนา จากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านอุบลพัฒนา จำนวน 400 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย วิเคราะห์ข้อมูลเป็นค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/PC (Statistical Package for the Social Science) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดนครราชสีมา เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ข้อมูลจากเอกสาร และการประชุมกลุ่มย่อย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 ศึกษาศักยภาพในการพัฒนาชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอวังน้ำเขียว

จังหวัดนครราชสีมา ให้เป็นจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยว

จากการศึกษาและสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพในการพัฒนาชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ให้เป็นจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยว

ด้านพื้นที่ พบว่า แม้จะมีศักยภาพจากทรัพยากรทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ แต่ยังขาดโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอทำให้การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักยังไม่สมบูรณ์ ขาดแคลนบริการพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว ทำให้ยังไม่สามารถรองรับการท่องเที่ยวได้เต็มที่ แต่หากได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม ชุมชนแห่งนี้สามารถกลายเป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญได้ในอนาคต **ด้านอัตลักษณ์ของทรัพยากรท้องถิ่น** บ้านอุบลพัฒนาโดดเด่นด้วยวัฒนธรรมพื้นบ้าน วิถีชีวิตชาวอีสาน และงานหัตถกรรม เช่น การถักเสื่อปอเทือง ซึ่งสะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีเทศกาล "ของดีวังหมี่" ในเดือนธันวาคมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสอาหารพื้นเมืองและสินค้าหัตถกรรมของชุมชน **ด้านบริหารจัดการ** พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลวังหมี่ไม่ได้มีการจัดเก็บสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่แน่ชัด หน่วยงานมีแผนพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยมุ่งเน้นการปรับปรุงเส้นทางถนนสายหลักที่เชื่อมต่อระหว่างตำบลวังหมี่และบ้านอุบลพัฒนา เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางและกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังมีการวางแผนพัฒนาพื้นที่แปลงเกษตรขนาด 8 ไร่ สำหรับการปลูกพืชสมุนไพร เช่น ข่า ตะไคร้ กระชาย และขมิ้น ซึ่งเป็นพืชที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนและมีโอกาสส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ **ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว** มีจุดเด่นที่สำคัญ ได้แก่ ประเพณีบุญบั้งไฟ ซึ่งเป็นงานบุญประจำปีของชาวอีสาน หัตถกรรมท้องถิ่น ได้แก่ การถักเสื่ออกที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น และเทศกาล "ของดีวังหมี่" ที่จัดขึ้นในเดือนธันวาคม นักท่องเที่ยวได้สัมผัสอาหารพื้นเมืองและสินค้าพื้นบ้าน ชุมชนยังมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่โดดเด่น บรรยากาศที่เงียบสงบ และเส้นทางท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนแบบใกล้ชิดธรรมชาติ การมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนบ้านอุบลพัฒนามีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น ได้แก่ ประเพณีบุญบั้งไฟ งานหัตถกรรมถักเสื่ออก และเทศกาล "ของดีวังหมี่" รวมถึงทรัพยากรทางธรรมชาติ

องค์ประกอบสำคัญต่อการพัฒนาบ้านอุบลพัฒนา อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

ให้เป็นจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยว

1. **สิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยว (Attractions)** พบว่า ชุมชนบ้านอุบลพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเสน่ห์จากวัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยเฉพาะประเพณีบุญบั้งไฟและการถักเสื่อปอเทือง ซึ่งสะท้อนถึงภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของคนในชุมชน การอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น กิจกรรมทางวัฒนธรรม ได้แก่ งานเทศกาล

"ของดีวังหมี่" มีวิวอ่างเก็บน้ำและทิวทัศน์ของเขาสูงที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของกระทิงป่า กิจกรรมการส่องสัตว์ การเรียนรู้เกี่ยวกับการปลูกองุ่น โดยมีการจัดแสดงขั้นตอนการปลูกและการดูแลรักษาองุ่นอย่างครบวงจร จุดเด่นของชุมชนบ้านอุบลพัฒนา ชุมชนมีเอกลักษณ์จากธรรมชาติที่สวยงามและอากาศดี เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการผจญภัยและท่องเที่ยวแบบเรียบง่าย โดยมีจุดชมวิวเชิงนิเวศที่เขาหินตั้งและกิจกรรมเชิงเกษตร เช่น การชมสวนองุ่นและการปลูกผักออร์แกนิก

2. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) พบว่า การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในบางพื้นที่ยังมีข้อจำกัดที่ต้องได้รับการปรับปรุงในหลายด้าน แต่ก็มีควมคืบหน้าในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่สามารถเพิ่มการเข้าถึงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ชุมชนบ้านอุบลพัฒนาเผชิญกับปัญหาถนนทางเข้าหมู่บ้านที่ยังไม่สมบูรณ์ แม้จะได้รับงบประมาณในการปรับปรุง แต่ยังต้องใช้เวลาพัฒนาให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เต็มที่ ขาดบริการพื้นฐาน เช่น ตู้เอทีเอ็ม ร้านอาหารขนาดใหญ่ และที่พักที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว ทำให้ยังไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากได้ หากมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการประชาสัมพันธ์เอกลักษณ์ของชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น จะช่วยเพิ่มการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ดีขึ้นในอนาคต

3. สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (Amenities) พบว่าชุมชนบ้านอุบลพัฒนา แม้มีสิ่งอำนวยความสะดวกบางประการแต่ยังไม่เพียงพอ และยังขาดบางสิ่งที่เป็น เช่น ศาลา ที่พักร่ม และจุดชมวิว ซึ่งอาจจะพัฒนาเพิ่มเติมในอนาคต ที่พักในพื้นที่มีสิ่งอำนวยความสะดวก ห้องพักร่มที่สะดวกสบาย มีบริการรถรับส่ง มีร้านขายของฝากจากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

4. การบริการเบ็ดเตล็ด (Ancillary) พบว่ามีการพัฒนาบริการเบ็ดเตล็ด ได้แก่ การชำระเงินผ่านแอปพลิเคชัน ตู้ ATM แต่ยังมีบริการที่สำคัญซึ่งขาดแคลนหรือไม่เพียงพอ เช่น ศูนย์บริการข้อมูลร้านอาหารขนาดใหญ่ และโรงพยาบาล ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการบริการพื้นฐาน ในการพัฒนาในอนาคต จำเป็นต้องมีการพัฒนาและขยายบริการในด้านต่าง ๆ เพื่อให้การท่องเที่ยวในพื้นที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ในระดับที่กว้างขวาง และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ดียิ่งขึ้น

5. ที่พักแรม (Accommodation) พบว่า การบริการที่พักแรมในหลายพื้นที่ของอำเภอวังน้ำเขียวยังไม่เพียงพอในการรองรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในส่วนของ โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ และ จุดกางเต็นท์ แต่มีแนวโน้มที่จะมีการพัฒนาและปรับเพิ่มที่พักในอนาคต โดยเฉพาะการพัฒนาในรูปแบบแคมป์ปิ้งและโฮมสเตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นในอนาคต

6. กิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities) พบว่าการท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา โดยเฉพาะในอำเภอวังน้ำเขียว มีความหลากหลายในการจัดกิจกรรมที่สะท้อนเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของท้องถิ่นอย่างชัดเจน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การจุดบั้งไฟ ประเพณีบุญบั้งไฟ และ

การชมดอกเบญจมาศ รวมไปถึงกิจกรรมทางการเกษตร เช่น การเก็บงุ่นและการเรียนรู้การปลูกงุ่นอย่างมืออาชีพ กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชม แต่ยังเสริมสร้างความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีแผนพัฒนาในอนาคตเพื่อให้การท่องเที่ยวในพื้นที่นี้มีความหลากหลาย

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาพฤติกรรม ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอลำน้ำเคียว จังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 1 แสดงลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ชุมชนบ้านอุบลพัฒนา
อำเภอลำน้ำเคียว จังหวัดนครราชสีมา

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
เพศ หญิง	127	63.50
อายุ 20-29 ปี	122	61.00
ระดับการศึกษา ปริญญาตรี	133	66.50
อาชีพ นักเรียน/นักศึกษา	137	68.50
ภูมิลำเนาที่อาศัยอยู่ปัจจุบัน	161	80.50
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท	137	68.50

ตารางที่ 2 แสดงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอลำน้ำเคียว จังหวัดนครราชสีมา

ลักษณะพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนครั้งที่ท่านเคยมาท่องเที่ยวชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอลำน้ำเคียว จังหวัดนครราชสีมา ครั้งแรก	125	62.50
ลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยว ชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอลำน้ำเคียว จังหวัดนครราชสีมาของท่านในครั้งนี้ เพื่อน/กลุ่มเพื่อน	101	42.10
จำนวนผู้ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยว ชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอลำน้ำเคียว จังหวัดนครราชสีมา与您ในครั้งนี้ 1-5 คน	146	73.40
ท่านพักแรมค้างคืน ในการเดินทางมาท่องเที่ยว ชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอลำน้ำเคียว จังหวัดนครราชสีมาครั้งนี้ ไม่ได้พักแรม	119	59.50
ระยะเวลาในการเดินทาง ชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอลำน้ำเคียว จังหวัดนครราชสีมาของท่านในครั้งนี้ 1 คืน	166	83.00

ลักษณะพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
ท่านจะกลับมาท่องเที่ยว ชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา อีกหรือไม่ ค่าใช้จ่ายต่อคนในการเดินทางมาท่องเที่ยว ชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา (เฉพาะค่าใช้จ่ายใน ชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา) 1,000-2,000 บาท	87	43.50
ท่านจะกลับมาท่องเที่ยว ชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา อีกหรือไม่ กลับมา	170	85.0

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการของนักท่องเที่ยว

ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ					รวม	เฉลี่ย	SD
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
	5	4	3	2	1			
1. การได้สัมผัสชีวิตของคนในชุมชนบริเวณแหล่งท่องเที่ยว	120	65	13	1	1	200	4.51	0.68
2. ความร่มรื่นของต้นไม้ ดอกไม้ภายในแหล่งท่องเที่ยว	126	63	9	2	-	200	4.55	0.67
3. ความหลากหลายของสินค้าและของที่ระลึก	109	70	18	3	-	200	4.42	0.71
4. สภาพของถนนในเส้นทางที่เดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	88	64	43	2	3	200	4.16	0.89
5. ป้ายบอกเส้นทางในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	100	81	14	5	-	200	4.38	0.72
6. ความเพียงพอของระบบคมนาคมขนส่งโดยสาร	80	76	37	5	2	200	4.13	0.87
7. ความสะอาดในช่วงเวลาในการเข้าเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยว	109	70	17	2	2	200	4.41	0.77
8. ความปลอดภัยของถนน	91	71	37	1	-	200	4.26	0.77

ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ					รวม	เฉลี่ย	SD
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
			3	2	1			
	5	4						
9. การจัดการด้านจราจรในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว	107	67	20	4	2	200	4.36	0.82

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 3 เสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ให้เป็นจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งในแง่ของเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ

1. การสร้างแหล่งรายได้ให้แก่ชุมชน การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่สามารถช่วยสร้างแหล่งรายได้ใหม่ให้กับชาวบ้าน เช่น การเปิดร้านอาหารที่ใช้ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น การขายสินค้าพื้นเมือง หรือบริการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เช่น การเดินป่า หรือการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เน้นการเรียนรู้วิถีชีวิตและการทำเกษตรแบบยั่งยืน

2. การสร้างงานและโอกาสทางอาชีพ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยว เช่น ที่พัก โฮมสเตย์ และการจัดกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว จะช่วยให้ชุมชนมีโอกาสสร้างงานและมีรายได้เสริมจากการบริการนักท่องเที่ยว

3. การส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว การใช้สื่อออนไลน์และการทำประชาสัมพันธ์ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั้งในประเทศและต่างประเทศให้มาชุมชนบ้านอุบลพัฒนา โดยสามารถจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานเทศกาลหรือกิจกรรมพิเศษที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อดึงดูดความสนใจ

การพัฒนาทางด้านสิ่งแวดล้อม

1. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ควรมีการกำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การจำกัดจำนวนผู้เข้าชมในแต่ละวัน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงความยั่งยืนในด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงการปลูกฝังการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible Tourism)

2. การส่งเสริมการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานทดแทน เช่น แผงโซลาร์เซลล์ในที่พัก การใช้น้ำฝนในการเกษตรกรรม หรือการท่องเที่ยว และการลดการใช้พลาสติกหรือวัสดุที่ไม่ย่อยสลาย

3. การศึกษาและการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้ชุมชนมีบทบาทในการจัดการการท่องเที่ยว โดยการอบรมและการให้ความรู้แก่ชาวบ้านเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

แนวทางการพัฒนาชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ให้เป็นจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1. การสร้างสมดุลระหว่างการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยการจัดตั้งระบบการท่องเที่ยวที่มีการควบคุมและตรวจสอบให้มั่นใจว่าไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การจำกัดการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เปราะบาง หรือการใช้แนวทางการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากร

2. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ยั่งยืน เช่น การพัฒนาที่พักแบบโฮมสเตย์ที่คำนึงถึงการใช้วัสดุธรรมชาติหรือวัสดุที่ยั่งยืน การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่สะดวกและปลอดภัย เช่น เส้นทางเดินป่าหรือเส้นทางจักรยานที่ได้รับการออกแบบให้มีความยั่งยืน

3. การประสานงานระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน: การสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการร่วมมือกับภาคเอกชนที่สามารถนำเสนอเทคโนโลยีหรือแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการอนุรักษ์และส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น หรือการทำเกษตรกรรมแบบยั่งยืนที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมได้ เช่น การทำอาหารท้องถิ่น การเรียนรู้การปลูกพืชแบบยั่งยืน หรือการสาธิตวิถีชีวิตในท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาศักยภาพในการพัฒนาชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ให้เป็นจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนมีเอกลักษณ์โดดเด่นในด้านแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวิถีชีวิตท้องถิ่น โดยสามารถแบ่งออกเป็น 6 ด้านหลัก ได้แก่ สิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยว (Attractions) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (Amenities) การบริการเบ็ดเตล็ด (Ancillary) ที่พักแรม (Accommodation) และกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities) ซึ่งสอดคล้องกับรจนกร ทรัพย์ประเสริฐ (2565) ศึกษาเรื่องปัจจัยองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อภาพลักษณ์ของแหล่งเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดกระบี่ ผลการศึกษาพบว่า 1) องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จังหวัดกระบี่ ด้านสิ่งดึงดูด (Attractions) จากความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยหัวข้อแหล่งท่องเที่ยวมีกิจกรรมแช่น้ำพุร้อนที่สระมรกต น้ำตกร้อน และน้ำพุร้อนเค็มที่ดึงดูดให้มาท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2) ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของ

จังหวัดกระบี่ ที่ได้จากความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก นักท่องเที่ยวแสดงความคิดเห็นในสื่อสังคมออนไลน์ต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดกระบี่เป็นจำนวนมากที่สุด 3) องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้านสิ่งดึงดูด ด้านความสามารถในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการให้บริการ ด้านกิจกรรม และด้านที่พัก มีอิทธิพลต่อภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาพฤติกรรม ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง อยู่ในช่วงอายุ 20-29 ระดับการศึกษาปริญญาตรี มีอาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษา ภูมิลำเนาที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่ไม่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท สถานภาพส่วนใหญ่โสด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุขญา จันทรแสง และมัลลิกา ธรรมจริยาวัฒน์ (2562) พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ส่งผลต่อพฤติกรรมการกลับมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวบรรพชีวิน “อุทยานธรณีโคราช (Khorat Geopark)” จังหวัดนครราชสีมา กล่าวคือ นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุต่ำกว่าหรือเทียบเท่ากับ 20 ปี ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา มีระดับการศึกษาปริญญาตรี

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา เป็นครั้งแรก มีลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนบ้านอุบลพัฒนาพร้อมกับเพื่อน/กลุ่มเพื่อน มีผู้ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยว-จำนวน 1-5 คน ส่วนการพักผ่อนในการเดินทางมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ได้พักผ่อนพัก แต่หากมีการพักผ่อน ระยะเวลาที่พักผ่อนในการเดินทางมาท่องเที่ยว จำนวน 1 คืน มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาท่องเที่ยวในช่วง 1,000-2,000 บาท ส่วนใหญ่จะกลับมาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของภคมน หงส์คู (2565) เรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวหรือใช้บริการทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดสงขลา พบว่า วัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวด้วยรถยนต์ส่วนบุคคล โดยมีสมาชิกที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยวมีจำนวน 2-3 คน ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยว 1-2 ครั้งต่อปี มีค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อครั้งต่อคน น้อยกว่า 2,000 บาท โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะรู้จักแหล่งท่องเที่ยว ผ่านเฟซบุ๊ก (Facebook) เว็บไซต์ (Web Site) เพื่อนและครอบครัว

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา มีความสนใจใฝ่รู้อย่างสูงและต้องการเข้าร่วมกิจกรรมเก็บของ และมีความสะดวกในการเดินทาง คือ ระยะทางการเดินทางไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครมากนัก แต่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเห็นว่าร้านอาหารที่ให้บริการนักท่องเที่ยวมีค่อนข้างน้อย และต้องการให้มีที่พักแรมแบบรีสอร์ทเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของมนต์ศิระ จรูญสิทธิ์ (2565) เรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อชุมชนตลาดน้อย กรุงเทพมหานคร ในมิติด้านสิ่งแวดล้อม ผลการวิเคราะห์พฤติกรรม และความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ชุมชนตลาดน้อย กรุงเทพมหานคร โดยนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความปลอดภัยของชุมชนตลาดน้อยว่า ความปลอดภัยโดยรวมของชุมชนตลาดน้อยยังต้องปรับปรุง และเมื่อพิจารณาเรื่องความปลอดภัยในแต่ละด้าน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คิดว่า ชุมชนตลาดน้อยยังไม่มีป้ายประชาสัมพันธ์หรือคำเตือนเพื่อให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามเพื่อความปลอดภัย อีกทั้งชุมชนตลาดน้อยยังมีเจ้าหน้าที่คอยดูแลรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวน้อยมาก รวมถึงชุมชนตลาดน้อยยังไม่มีศูนย์ประชาสัมพันธ์และประสานงานด้านข้อมูล ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และตลาดน้อยยังไม่มีจุดที่ให้บริการด้านปฐมพยาบาลนักท่องเที่ยวโดยตรง

ความต้องการของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความร่มรื่นของต้นไม้ ดอกไม้ภายในแหล่งท่องเที่ยว การได้สัมผัสชีวิตของคนในชุมชนบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ความหลากหลายของสินค้าและของที่ระลึก ความสะอาดในช่วงเวลาในการเข้าเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยว ป้ายบอกเส้นทางในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การจัดการด้านจราจรในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว สภาพของถนนในเส้นทางที่เดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความเพียงพอของระบบคมนาคมขนส่งโดยสาร และความปลอดภัยของถนน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของจิราพร คงรอด และคณะ (2561) เรื่อง การวิเคราะห์พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ชุมชนลุ่มน้ำคลองป่าพะยอม – คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความต้องการในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่านักท่องเที่ยวมีระดับความต้องการในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านอาหารพื้นบ้านมากที่สุด รองลงมาคือด้านงานฝีมือท้องถิ่น ด้านวิถีชุมชน และด้านเกษตรกรรมตามลำดับ แผนภูมิแสดงระดับความต้องการในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่าระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีต่อกิจกรรมแต่ละด้าน นักท่องเที่ยวที่มีอายุ สถานภาพสมรสต่างกัน นักท่องเที่ยวจะมีความต้องการที่ต่างกัน ส่วนระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้านกิจกรรม ที่มีเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ประเภทกลุ่มต่างกัน นักท่องเที่ยวมีความต้องการไม่แตกต่างกัน โดยนักท่องเที่ยวที่มีอายุต่ำกว่า 20-35 ปี ส่วนใหญ่จะความสนใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับอาหารพื้นบ้าน ในขณะที่กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไปจะมีความสนใจในด้านเกษตรกรรม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนบ้านอุบลพัฒนา อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ให้เป็นจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งในแง่ของเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาชุมชนบ้านอุบลพัฒนาให้เป็นจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนทั้งในแง่ของเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งในระดับท้องถิ่น รัฐบาล และภาคเอกชน รวมถึงการให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ตลอดไป ซึ่งสอดคล้องกับเมธธาวิณ พลโยธิน (2565) ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนไทรดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเขียงคาน จังหวัดเลย พบว่า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในปัจจุบัน ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว คือ กลุ่มทอผ้า กลุ่มรถอีแต็ก กลุ่มสมุนไพร ศูนย์วัฒนธรรมไทรดำ บ้านพิพิธภัณฑสถานบ้านนาป่าหนาด และถนนคนเดินบ้านนาป่าหนาด แต่ชุมชนยังขาดคนอาสาในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว และเนื่องจากการจัดการการท่องเที่ยวที่ยังไม่เป็นระบบ ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากกลุ่มที่ได้รับประโยชน์โดยตรงเท่านั้น ชาวบ้านไม่ค่อยได้เข้ามามีส่วนร่วม เนื่องจากไม่ได้รับการประสานงานจากผู้นำชุมชน จึงอาจไม่รับรู้การเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยว ดังนั้นควรมีการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว เน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการเสริมสร้าง ศักยภาพชุมชนในการพัฒนา โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมวางแผนการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ของตนเองและชุมชน สร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเอง ยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนและท้องถิ่น จะต้องเกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชน องค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนถึงผู้คนในชุมชนท้องถิ่นที่จะต้องเข้ามาเสริมบทบาทของภาครัฐ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความช่วยเหลือในการวางแผนและการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อเน้นการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมชุมชนให้มีศักยภาพในการปฏิบัติงานได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของการวิจัย

1. ควรส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้มาตรฐาน เพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวภายในจังหวัดมีความสะดวกมากขึ้น
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการสนับสนุนและการสร้างองค์ความรู้ให้กับชุมชนสามารถนำโครงการไปดำเนินการอบรมในเรื่องที่ชุมชนต้องการพัฒนาได้อย่างเหมาะสม
3. พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอ เช่น ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว บ้ายแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว และร้านขายของที่ระลึก
4. สนับสนุนการจัดเก็บข้อมูลนักท่องเที่ยวเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนพัฒนาอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

จากการศึกษาในครั้งนี้ นอกจากผลการศึกษาที่ได้รับแล้ว ผู้ศึกษาได้พบประเด็นอื่น ๆ ที่น่าสนใจและคาดว่าจะประโยชน์ต่อผู้ประสงค์จะนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปขยายเพื่อเป็นประเด็นศึกษาต่อในโอกาสต่อไป จึงขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านอุบลพัฒนาได้ทำกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้เกิดความยั่งยืนต่อไป
2. แนวทางการพัฒนาโฮมสเตย์ให้เป็นมาตรฐานการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนบ้านอุบลพัฒนา
3. แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนบ้านอุบลพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

- จิราพร คงรอด และคณะ. (2561). *การวิเคราะห์พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ชุมชนลุ่มน้ำคลองป่าพะยอม – คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ภคมน หงส์คุ. (2565). *พฤติกรรมการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา*. (วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม, สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว.
- เมษัธวีน พลโยธิน และคณะ. (2565). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนไทดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย*. *วารสารสุขโขทัยธรรมมาธิราช*, 18(1), 1-25.

- มนต์ศิริ จรุงสุทธิ. (2565). *ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อชุมชนตลาดน้อยกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม, สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว.
- รจนกร ทรัพย์ประเสริฐ. (2565). *ปัจจัยองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดกระบี่*. (วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม, สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว.
- ศิรินันท์ พงษ์รินทร์ และคณะ. (2559). *แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา*. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการ มหวิทยาลัยขอนแก่น, 9(1), 234–259.
- สุชญา จันทรแสง และ มัลลิกา ธรรมจริยาวัฒน์. (2562). *การศึกษาความประทับใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีผลต่อพฤติกรรมการกลับมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวบรรพชีวิน “อุทยานธรณีโคราช(Khorat Geopark)” จังหวัดนครราชสีมา*. สืบค้น 2568, สิงหาคม 18, จาก http://www.ba-abstract.ru.ac.th/AbstractPdf/2561-5-7_1564994885.pdf

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขนุนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
บ้านรวมไทย หมู่ 7 ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

The Development for Packaging of Processed Jackfruit Products
in the OTOP Nawatwithi Community - Based Tourism, Ban Ruam Thai, Moo 7,
Had Kham Subdistrict, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province

อังคณา บุญเกิด^{1*}, สุณิสา มามาก¹, อุบลรัตน์ อ่วมด้วง²
Angkane Boonkerd^{1*}, Sunisa Mamak¹, Ubolrat Uamduang²

¹คณะอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

¹ Faculty of Hospitality and Tourism Industry Rajamangala University of Technology Rattanakosin

² Faculty of Liberal Arts Rajamangala University of Technology Rattanakosin

*Corresponding author, e-mail: angkane.boon@rmutr.ac.th

Received October 8, 2025; Revised November 24, 2025; Accepted December 9, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขนุนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีบ้านรวมไทย 2) ศึกษาแนวทางการออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขนุนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีบ้านรวมไทย และ 3) ประเมินการยอมรับต้นแบบบรรจุภัณฑ์แปรรูปจากขนุนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีบ้านรวมไทย เป็นวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยบูรณาการการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคและนักท่องเที่ยว จำนวน 200 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่น ผู้นำชุมชนบ้านรวมไทย และนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31 – 40 ปี มีอาชีพค้าขายหรือรับราชการ รายได้เฉลี่ย 10,001 – 20,000 บาทต่อเดือน ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ ได้แก่ ความสะอาด ความปลอดภัย คุณภาพสินค้า ราคา และความน่าสนใจของบรรจุภัณฑ์ โดยความสะอาดอยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 4.56 วัตถุประสงค์ที่ 2) พบว่า บรรจุภัณฑ์ใหม่สามารถแก้ปัญหาของบรรจุภัณฑ์เดิมได้ และสะท้อนอัตลักษณ์ชุมชน ขณะเดียวกันมีความทันสมัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม วัตถุประสงค์ที่ 3) พบว่า บรรจุภัณฑ์เดิมของผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขนุนมีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งด้านความแข็งแรง ความสวยงาม และความสามารถในการถ่ายทอดอัตลักษณ์ของชุมชน จึงได้พัฒนาต้นแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ที่ผสานเอกลักษณ์ท้องถิ่นของชุมชนบ้าน

รวมไทยเข้ากับแนวคิดการออกแบบสมัยใหม่ โดยใช้ลวดลายใบขนุน โทนสีเขียว – เหลือง วัสดุเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และโครงสร้างที่เอื้อต่อการเปิด – ปิด และช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ให้มีความโดดเด่น

คำสำคัญ : บรรจุภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขนุน OTOP นวัตกรรม พฤติกรรมผู้บริโภค

Abstract

This study aimed to: (1) examine the consumer behavior associated with the purchase of jackfruit processed products from the OTOP Nawatwithi Community at Ban Ruam Thai; (2) investigate the design and development for Packaging of Processed Jackfruit Products and (3) evaluate the acceptance of the newly developed packaging prototype. A mixed-methods approach was applied. Quantitative data were collected through questionnaires administered to 200 consumers and tourists. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation, while qualitative data were obtained via in-depth interviews with ten key informants, including tourism academics, tourism entrepreneurs, local administrative officers, community leaders, and tourists participating in community activities. The findings indicated that consumers were predominantly female, aged 31–40 years, with monthly incomes ranging from 10,001 to 20,000 baht. Cleanliness, safety, product quality, taste, and packaging attractiveness were identified as the principal determinants of purchase decisions, with cleanliness receiving the highest mean score (4.56). The study further revealed that the redesigned packaging effectively addressed the shortcomings of the previous version, enhanced durability and aesthetic value, and successfully conveyed the community's cultural identity while integrating modern and environmentally sustainable design principles. The prototype, incorporating jackfruit leaf motifs, green–yellow color tones, eco-friendly materials, and an improved structural format, was well accepted and contributed to strengthening the product's market positioning.

Keywords: Packaging, Jackfruit Processed Products, OTOP Nawatwithi, Consumer Behavior

บทนำ

การพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากเป็นประเด็นสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่การพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยเฉพาะการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกระจายรายได้ สร้างอาชีพ และต่อยอดคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น (กรมการพัฒนาชุมชน, 2564) ภาคตะวันตกของประเทศไทยมีศักยภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่หลากหลาย เอื้อต่อการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่

ตอบสนองความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ พื้นที่ศึกษาของงานวิจัยนี้ คือ ชุมชนบ้านรวมไทย อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรในพื้นที่ โดยเฉพาะชนวน ซึ่งเป็นผลผลิตทางการเกษตรที่พบบ่อยในชุมชน และสามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์หลากหลายชนิด เช่น ชนวนทอดกรอบ ชนวนอบแห้ง และชนวนกวน ทั้งยังมีศักยภาพในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศรษฐกิจท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2565) แต่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ยังประสบปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การสร้างภาพลักษณ์ของสินค้าและศักยภาพทางการตลาด ปัญหาในบริบทพื้นที่บ้านรวมไทยจากการสำรวจเบื้องต้นพบว่า บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากชนวนของชุมชนยังมีข้อจำกัดหลายประการ ได้แก่ ขาดความโดดเด่นและอัตลักษณ์ของชุมชน บรรจุภัณฑ์มีลักษณะทั่วไป ไม่มีการสะท้อนเอกลักษณ์ท้องถิ่นหรือเรื่องราวของชุมชน ทำให้สินค้าขาดความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันในตลาด ไม่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคยุคใหม่ ผู้บริโภคปัจจุบันให้ความสำคัญกับบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัย ใช้งานสะดวก และมีภาพลักษณ์ที่เป็นมืออาชีพ แต่บรรจุภัณฑ์ของชุมชนยังไม่สามารถตอบโจทย์ดังกล่าวได้อย่างครบถ้วน (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2563) ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานด้านความปลอดภัยและข้อมูลผลิตภัณฑ์ เช่น การขาดฉลากโภชนาการ วันผลิต-วันหมดอายุ หรือข้อมูลมาตรฐานการผลิตที่ชัดเจน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและนักท่องเที่ยวภาพลักษณ์สินค้าไม่สอดคล้องกับคุณภาพผลิตภัณฑ์จริง แม้ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากชนวนของชุมชนจะมีคุณภาพดี แต่บรรจุภัณฑ์ไม่สามารถสะท้อนคุณภาพดังกล่าวได้ ทำให้จำกัดโอกาสทางการตลาดและการกำหนดราคา จากข้อมูลดังกล่าวจึงเป็นเหตุผลที่สนใจศึกษาประเด็นนี้ เพราะการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ถือเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค เนื่องจากบรรจุภัณฑ์เป็นปัจจัยแรกที่ผู้บริโภครับรู้ก่อนตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า (Kotler & Keller, 2016) การปรับปรุงบรรจุภัณฑ์จึงมีบทบาททั้งในการเพิ่มมูลค่าสินค้า สร้างความน่าเชื่อถือ และขยายโอกาสทางการตลาด สำหรับชุมชนบ้านรวมไทย การเลือกศึกษาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากชนวนมีความสำคัญเนื่องจากเป็นวัตถุดิบเด่นของพื้นที่ที่มีปริมาณมาก สามารถแปรรูปได้หลากหลายและมีศักยภาพในการแข่งขัน มีโอกาสเติบโตในตลาดท่องเที่ยวและตลาดสินค้าเพื่อสุขภาพ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์จะช่วยสร้างอัตลักษณ์และแบรนด์ของชุมชน สนับสนุนแนวทางการพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ที่เน้นการพึ่งพาตนเองและใช้ทรัพยากรท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด (United Nations Development Programme, 2019)

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากชนวนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีบ้านรวมไทย แนวทางการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากชนวน และการประเมินการยอมรับต้นแบบบรรจุภัณฑ์แปรรูปจากชนวนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านรวมไทย เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ OTOP ให้สามารถแข่งขันในตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากชนวนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีบ้านรวมไทย

2. เพื่อศึกษาแนวทางการออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขนุนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีบ้านรวมไทย

3. เพื่อประเมินการยอมรับต้นแบบบรรจุภัณฑ์แปรรูปจากขนุนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีบ้านรวมไทย

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาบรรจุภัณฑ์แปรรูปจากขนุนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านรวมไทย หมู่ 7 ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีแนวคิดและทฤษฎี ในการศึกษา ดังนี้

1. พฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior)

พฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง กระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลตัดสินใจเลือกซื้อ ใช้ และประเมินผลิตภัณฑ์หรือบริการ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของตนเอง (Schiffman & Kanuk, 2010) พฤติกรรมนี้ไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่เกิดจากปัจจัยหลายประการที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยจิตวิทยาและสังคม และปัจจัยเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์

2. การออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (Packaging Design and Development)

การออกแบบบรรจุภัณฑ์เป็นเครื่องมือทางการตลาดที่สื่อถึงคุณค่าและเอกลักษณ์ของสินค้า (Kotler & Armstrong, 2018) หลักการสำคัญในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ได้แก่ ความสวยงามและดึงดูดสายตา ความสะดวกต่อการใช้งานและการขนส่ง การสื่อสารข้อมูลของผลิตภัณฑ์ และการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม

1) ความสำคัญของบรรจุภัณฑ์ป้องกันสินค้า (Protection) บรรจุภัณฑ์ช่วยป้องกันความเสียหายทางกายภาพ และป้องกันการปนเปื้อนหรือเน่าเสีย โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขนุนที่มีความอ่อนไหวต่อความร้อนและความชื้น เพิ่มความสะดวกในการจัดเก็บและขนส่ง (Convenience) การออกแบบขนาด รูปร่าง และวัสดุที่เหมาะสม ทำให้การขนส่งง่ายขึ้น และสะดวกต่อผู้บริโภคในการพกพา สื่อสารข้อมูลสินค้า (Communication) ฉลากบรรจุภัณฑ์สามารถให้ข้อมูลสำคัญ เช่น ส่วนประกอบ วันหมดอายุ วิธีการเก็บรักษา และคุณค่าทางโภชนาการ สร้างความแตกต่างและดึงดูดผู้บริโภค (Marketing & Branding) บรรจุภัณฑ์ที่มีดีไซน์สวยงาม สะท้อนเอกลักษณ์ท้องถิ่น และสร้างความประทับใจ สามารถเพิ่มโอกาสให้ผู้บริโภคเลือกซื้อผลิตภัณฑ์

2) หลักการออกแบบบรรจุภัณฑ์ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ต้องคำนึงถึงหลายปัจจัยเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคและเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ เอกลักษณ์ชุมชน (Local Identity) ใช้สี ลวดลาย และวัสดุที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนบ้านรวมไทย ทำให้ผู้บริโภครับรู้ถึงความเป็นเอกลักษณ์และเรื่องราวของชุมชน ความสวยงามและดึงดูดสายตา (Visual Appeal) สี รูปแบบ และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ต้องดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคในทันทีเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ซื้อ การใช้งานสะดวกและความคงทน (Functionality & Durability) วัสดุและโครงสร้างต้องรองรับการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ ป้องกันการเสียหาย และใช้งานง่าย เช่น การเปิด-ปิดสะดวกหรือสามารถพกพาได้ง่าย ความยั่งยืน (Sustainability) การเลือกใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น พลาสติกย่อยสลายได้ กระดาษ หรือวัสดุรีไซเคิล ช่วยสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกต่อแบรนด์

3) ขั้นตอนการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ โดยการวิเคราะห์บรรจุภัณฑ์เดิมเพื่อศึกษาข้อจำกัดและพัฒนาคุณลักษณะของบรรจุภัณฑ์ เช่น ความแข็งแรง สี สัน รูปแบบ และความสะดวกในการใช้งาน การออกแบบต้นแบบ (Prototype Design) สร้างบรรจุภัณฑ์ต้นแบบที่สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์และชุมชน การทดสอบกับผู้บริโภค ประเมินความพึงพอใจและการยอมรับในด้านความสวยงาม ขนาด การใช้งาน และการสื่อสารข้อมูล การปรับปรุงและผลิตจริง นำผลการประเมินมาปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ต้นแบบให้เหมาะสมก่อนเข้าสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ 4) การเชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขนุน สำหรับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขนุน การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมสามารถช่วยยืดอายุของผลิตภัณฑ์และป้องกันการเสียหาย ตลอดจนเพิ่มแรงจูงใจในการเลือกซื้อ โดยเฉพาะของฝากสำหรับนักท่องเที่ยวสร้างความโดดเด่นให้กับผลิตภัณฑ์ OTOP ของชุมชนบ้านรวมไทย

3. ทฤษฎีการยอมรับของผู้บริโภค (Consumer Acceptance Theory)

ทฤษฎีการยอมรับของผู้บริโภค เป็นแนวคิดที่ใช้วิเคราะห์ว่า ผู้บริโภคจะยอมรับสินค้า ผลิตภัณฑ์ หรือบริการใด ๆ หรือไม่ และระดับความพึงพอใจที่เกิดขึ้นหลังจากการใช้ผลิตภัณฑ์นั้นเป็นอย่างไร (Parasuraman et al., 1988) ทฤษฎีนี้มุ่งเน้นไปที่การวัดความพึงพอใจและปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับ ซึ่งถือเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และกลยุทธ์การตลาด 1) องค์ประกอบหลักของการยอมรับของผู้บริโภค คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ (Product Attributes) คุณภาพและรสชาติ ผู้บริโภคจะพิจารณาความอร่อย ความสดใหม่ และคุณภาพโดยรวมก่อนตัดสินใจซื้อ ความสะอาดและความปลอดภัย บรรจุภัณฑ์และกระบวนการผลิตต้องถูกสุขลักษณะ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น บรรจุภัณฑ์ (Packaging) การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม น่าสนใจ และสื่อสารข้อมูลได้ชัดเจน จะช่วยให้ผู้บริโภครับรู้คุณค่าของสินค้าและเพิ่มโอกาสในการซื้อ ขนาดและความสะดวกในการเปิด - ปิดมีผลต่อความพึงพอใจและความตั้งใจซื้อซ้ำ ความพึงพอใจของผู้บริโภค (Consumer Satisfaction) ความพึงพอใจเกิดจากความคาดหวังที่ตรงกับประสบการณ์การใช้ผลิตภัณฑ์ หากผู้บริโภคพึงพอใจสูง มีแนวโน้มที่จะซื้อซ้ำ แนะนำต่อผู้อื่น และเกิดความภักดีต่อแบรนด์ การรับรู้และการรับรู้ (Perception & Acceptance) การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ เช่น การได้รับข้อมูลว่าผลิตภัณฑ์เป็น OTOP มีเอกลักษณ์ชุมชนและเป็นสินค้าท้องถิ่น จะช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือ การยอมรับของผู้บริโภคจะสูงขึ้น หากผลิตภัณฑ์ตอบโจทย์ความต้องการและสอดคล้องกับรสนิยมของกลุ่มเป้าหมาย 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factors) อายุ เพศ อาชีพ และรายได้มีผลต่อความคาดหวังและการประเมินคุณค่า ปัจจัยสังคมและวัฒนธรรม (Social & Cultural Factors) ความนิยมในสินค้าท้องถิ่น ความเชื่อ และอิทธิพลของครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อน ปัจจัยเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ (Product Factors) คุณภาพ ความปลอดภัย รสชาติ และบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมปัจจัยทางการตลาด (Marketing Factors) การสื่อสารข้อมูล เช่น ฉลาก โปรโมชัน และเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ 3) การประยุกต์ใช้ทฤษฎีในการวิจัยผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขนุน สำหรับงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาบรรจุภัณฑ์แปรรูปจากขนุนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีบ้านรวมไทย ทฤษฎีการยอมรับของผู้บริโภคสามารถนำมาประยุกต์ใช้ดังนี้ ประเมินความพึงพอใจต่อบรรจุภัณฑ์ต้นแบบ ประเมินระดับความพึงพอใจด้านความสวยงาม ขนาด การเปิด - ปิดสะดวก และการสื่อสารข้อมูลผ่านฉลาก วิเคราะห์ความตั้งใจซื้อซ้ำและการแนะนำต่อ ผู้บริโภคที่พึงพอใจ

สูงมีแนวโน้มที่จะซื้อซ้ำและแนะนำผลิตภัณฑ์ต่อเพื่อนหรือครอบครัว ปรับปรุงและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ นำข้อมูล ความพึงพอใจและการยอมรับมาปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการผู้บริโภค เพิ่มความโดดเด่น และ ยืดอายุของผลิตภัณฑ์

4. ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านรวมไทย

บ้านรวมไทยตั้งอยู่ที่ หมู่ 7 ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาคตะวันตกของ ประเทศไทย ชุมชนตั้งอยู่ใกล้ชายฝั่งทะเลอ่าวไทย มีสภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบและพื้นที่เกษตรกรรม เหมาะสมกับการปลูกพืชและผลไม้หลายชนิด รวมถึงชุมชนซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปสำคัญของชุมชน ประวัติ ความเป็นมา ชุมชนบ้านรวมไทยมีวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรมผสมผสานกับการประมง การท่องเที่ยว และงาน หัตถกรรมชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนจากโครงการ OTOP นวัตวิถี ของกรมการพัฒนาชุมชน เพื่อส่งเสริม ผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นสินค้าโอท็อปที่มีมูลค่าและเอกลักษณ์เฉพาะตัว เศรษฐกิจและอาชีพหลัก ประชากร ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกร พ่อค้าแม่ค้า และช่างฝีมือ ในด้านเกษตรกรรม ชุมชนปลูกผลไม้ เช่น ขนุน มะพร้าว กล้วย และผลไม้ตามฤดูกาล ส่วนการผลิตแปรรูปขนุนเป็นหนึ่งในกิจกรรมเศรษฐกิจสำคัญ ได้แก่ การ ทำขนุนทอด ขนุนกวน และขนุนแช่อิ่ม ซึ่งเป็นสินค้า OTOP ที่จำหน่ายในตลาดท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว วิถี ชีวิตและวัฒนธรรม ชุมชนบ้านรวมไทยยังคงรักษาวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น เช่น งานบุญประจำปี การละเล่นพื้นบ้าน และการทำอาหารพื้นบ้าน โดยวิถีชีวิตผูกพันกับการเกษตรและทรัพยากรธรรมชาติ การ อนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นจุดเด่นที่สร้างเอกลักษณ์ให้ชุมชน การท่องเที่ยวและ OTOP นวัต วิถี ชุมชนบ้านรวมไทยได้รับการส่งเสริมเป็น “ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี” โดยมีเป้าหมายให้ผู้มาเยือนได้ สัมผัสประสบการณ์ทั้งด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรม และสินค้าชุมชน เช่น การชมสวนผลไม้และเรียนรู้การปลูกขนุน การเข้าร่วมกิจกรรมการแปรรูปขนุนเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP เช่น ขนุนแปรรูป ขนุนท้องถิ่น งานหัตถกรรมและของฝาก การท่องเที่ยวเชิงนวัตวิถีของบ้านรวมไทยจึงเน้นการเรียนรู้และสัมผัส ประสบการณ์จริง (Experiential Tourism) ซึ่งเชื่อมโยงผู้บริโภคเข้ากับชุมชน และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับ ผลิตภัณฑ์ OTOP ความสำคัญของชุมชนต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ชุมชนบ้านรวมไทยเป็นแหล่งผลิตขนุนแปรรูป OTOP ที่มีคุณภาพและมีเอกลักษณ์ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากขนุนไม่เพียงแต่ช่วย เพิ่มรายได้ให้กับชุมชน แต่ยังเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและสร้างชื่อเสียงในฐานะแหล่งท่องเที่ยวนวัตวิถี

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดารณี ธัญญศิริ (2564) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สินค้า OTOP งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความต้องการของผู้บริโภคเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์สินค้า OTOP และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สินค้า OTOP ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน มีเครื่องมือการ วิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคสินค้า OTOP จังหวัด สระบุรี จำนวน 400 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านสินค้า OTOP และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ รวม 12 คน แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ และร้อยละ นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้บริโภคมีความคิดเห็นว่าบรรจุภัณฑ์สินค้า OTOP ยังไม่มีความเป็นสากล โดยลักษณะที่จะสามารถ

ขายในตลาดสากลได้ต้องมีลักษณะสวยงาม เปิด - ปิดได้ง่าย แพลกใหม่ ทันสมัย อนุรักษ์ธรรมชาติ มีแข็งแรง สามารถปกป้องสินค้า สะดวกในการขนส่งพกพา และมองเห็นสินค้าภายใน นอกจากนี้ต้องการให้บรรจุภัณฑ์มีฉลากระบุรายละเอียดต่าง ๆ ของสินค้าให้ครบถ้วน และ 2) แนวทางการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สินค้า OTOP พบว่า บรรจุภัณฑ์ควรมีหลากหลายรูปทรงเหมาะสมกับลักษณะสินค้า ควรใช้วัสดุที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม การออกแบบบรรจุภัณฑ์จะต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภค ตัวอักษรบนบรรจุภัณฑ์ต้องอ่านง่ายเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ และสามารถสร้างค่าแรกเดอริ์ให้กับตัวสินค้า ลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ควรมีเอกลักษณ์ ทันสมัย เหมาะกับบริบทของผลิตภัณฑ์และวัฒนธรรม การออกแบบฉลากสินค้า ควรมีรายละเอียดตามกฎหมายกำหนด เห็นชัดเจน มีรูปแบบที่เหมาะสมกับตัวสินค้า

ณฐมน ทรัพย์บุญโต และคณะ (2566) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้ออาหารที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงราย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้ออาหารที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติของผู้บริโภค จังหวัดเชียงราย รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐาน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอายุ 30 – 39 ปี มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ อาชีพอิสระ มีรายได้เฉลี่ย 10,000 – 20,000 บาทต่อเดือน ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยที่การส่งเสริมการตลาดมีผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ผลิตภัณฑ์ ช่องการจัดจำหน่าย และราคาตามลำดับ พฤติกรรมที่มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด คือ การหาข้อมูลจากแหล่งอินเทอร์เน็ต เช่น เฟซบุ๊ก และอินสตาแกรม รองลงมา คือ การเลือกซื้อด้วยส่วนตัวบุคคล นอกจากนี้ ความปลอดภัยต่อสุขภาพเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคเลือกใช้อาหารที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติ ไม่มีสารปนเปื้อน และเลือกใช้อาหารที่ผลิตจากใบกล้วย อีกทั้งจากสมมติฐานพบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ราคา และการส่งเสริมการตลาดที่แตกต่างมีผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้ออาหารที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติของผู้บริโภค แต่ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับพฤติกรรม พบว่า มีความสัมพันธ์ 3 คู่ คือ แหล่งข้อมูลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติกับปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ และแหล่งข้อมูลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติกับเพศมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ส่วนการเลือกใช้อาหารที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติกับปัจจัยด้านช่องทางการจำหน่ายมีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ ผลการศึกษาในครั้งนี้ได้นำไปถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ ตำบลดงมะตะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแนวทางการใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์อาหารที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ในพื้นที่บ้านรวมไทย หมู่ 7 ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยคำนึงถึงขอบเขตด้านสถานที่และความเหมาะสมในการเก็บข้อมูล

การเลือกพื้นที่บ้านรวมไทยซึ่งเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เหมาะสมต่อการศึกษารื่องพหุติกรรม ผู้บริโภค การออกแบบบรรจุภัณฑ์ และการประเมินการยอมรับผลิตภัณฑ์ ประชากรในการวิจัยแบ่งเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว 2) ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว 3) เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่น 4) ผู้นำชุมชนบ้านรวมไทย และ 5) นักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้ Purposive Sampling และ Probability Sampling

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขนุน และประเมินการยอมรับบรรจุภัณฑ์ต้นแบบ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 1,081 คน กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว 200 คน ที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขนุน การคำนวณขนาดตัวอย่างใช้สูตรของ Yamane (1970) เครื่องมือการวิจัยแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 4 ส่วน 1) ข้อมูลทั่วไป เช่น เพศ อายุ การศึกษา 2) คุณลักษณะผู้บริโภค 3) กลยุทธ์การตลาดของผลิตภัณฑ์ 4) ความสำเร็จในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ การสร้างและทดสอบเครื่องมือศึกษาข้อมูล ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดประเด็นคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ตรวจสอบความสอดคล้องทางเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน (Content Validity Index, IOC) ทดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่ตัวอย่างจริง วิเคราะห์ความเชื่อมั่นด้วย Cronbach's Alpha เพื่อประเมินความน่าเชื่อถือ การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ แจกแบบสอบถามให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมชุมชน และสังเกตพร้อมกับบันทึกพฤติกรรมเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics): ความถี่ (Frequency), ร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD), ค่าสูงสุด/ต่ำสุด สถิติเปรียบเทียบ (Inferential Statistics) F-test, Chi-Square สถิติสัมพันธ์ Pearson's Correlation ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS)

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาแนวทางการออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์แปรรูปจากขนุนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีบ้านรวมไทย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว OTOP บ้านรวมไทย จำนวน 10 คน และกลุ่มตัวอย่าง เจาะจงแบบ Purposive Sampling จากสมาชิกที่เต็มใจเข้าร่วม เครื่องมือการวิจัย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบสังเกต (Observation) เพื่อบันทึกพฤติกรรมและการจัดการผลิตภัณฑ์ การสร้างและทดสอบเครื่องมือออกแบบคำถามตามวัตถุประสงค์และแนวคิดเชิงทฤษฎี ตรวจสอบความเหมาะสมของประเด็นคำถามกับผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ทดลองสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก ก่อนเริ่มเก็บข้อมูลจริง การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์สมาชิกชุมชน ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น สังเกตกระบวนการแปรรูปขนุน การจัดเก็บ และการบรรจุ บันทึกข้อมูลเป็นรายงานเชิงคำบรรยาย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แยกประเด็นตามหัวข้อความต้องการของผู้บริโภค แนวทางการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ปัญหาและข้อจำกัดในการผลิต และสรุปเชื่อมโยงกับทฤษฎีและแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์

3.3 การทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของเครื่องมือ 1) ความเที่ยงตรงทางเนื้อหา (Content Validity / IOC) ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านประเมินคำถามว่าเหมาะสมกับวัตถุประสงค์หรือไม่ คำถามที่มีค่า IOC ≥ 0.5 ถือว่ามีความเที่ยงตรงสูง 2) ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ใช้ Cronbach's Alpha สำหรับ

แบบสอบถามเชิงปริมาณค่า $\alpha \geq 0.70$ ถือว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นสูง

3.4 การรวบรวมข้อมูล (Data Collection) และการสรุปผล การวิจัยเชิงปริมาณแจกแบบสอบถามนักท่องเที่ยว ประเมินพฤติกรรมการซื้อและความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ นำไปวิเคราะห์สถิติพรรณนาและสถิติเปรียบเทียบ เพื่อแสดงแนวโน้มและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร การวิจัยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์สมาชิกชุมชน ผู้นำ และเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น บันทึกกระบวนการผลิตและแนวทางการออกแบบ นำไปวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อสรุปแนวทางการออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขนุนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีบ้านรวมไทย หมู่ 7 ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขนุนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีบ้านรวมไทย

ตารางที่ 1 แสดงพฤติกรรมผู้บริโภคที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขนุนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีบ้านรวมไทย

ข้อมูลส่วนตัว	จำนวน (n=200)	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	68	34.00
- หญิง	132	66.00
2. อายุ		
- ต่ำกว่า 30 ปี	22	11.00
- 31-40 ปี	94	47.00
- 41-50 ปี	56	28.00
- สูงกว่า 50 ปี	28	14.00
3. รายได้ต่อเดือน		
- ต่ำกว่า 10,000 บาท	34	17.00
- 10,001–20,000 บาท	62	31.00
- 20,001–30,000 บาท	54	27.00
- มากกว่า 30,000	16	8.00

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31 – 40 ปี มีรายได้เฉลี่ย 10,001 – 20,000 บาทต่อเดือน

ตารางที่ 2 แสดงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีบ้านรวมไทย

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ความสะอาดของผลิตภัณฑ์	4.56	0.63	มากที่สุด
ความปลอดภัย	4.49	0.70	มาก
คุณภาพสินค้า	4.43	0.68	มาก
รสชาติ	4.38	0.74	มาก
ความน่าสนใจของบรรจุภัณฑ์	4.21	0.77	มาก
รวม	4.41	0.70	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงว่าปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ ได้แก่ ความสะอาด ความปลอดภัย คุณภาพสินค้า รสชาติ และความน่าสนใจของบรรจุภัณฑ์ โดยความสะอาดอยู่ในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 4.56) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับปัจจัยต่าง ๆ ในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากชุมชนของชุมชน OTOP นวัตวิถีบ้านรวมไทยในระดับ “มาก” ถึง “มากที่สุด” โดยเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อยได้ดังนี้ 1) ความสะอาดของผลิตภัณฑ์ ระดับมากที่สุด หมายความว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญสูงสุดกับความสะอาด ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานด้านความปลอดภัยและสุขอนามัยของผลิตภัณฑ์อาหารค่าเฉลี่ยสูงระดับ 4.56 แสดงว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน $SD = 0.63$ ความคิดเห็นค่อนข้างสอดคล้องกัน ความสะอาดเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการสร้างความเชื่อมั่นและกระตุ้นการตัดสินใจซื้อ 2) ความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ ระดับมาก ผู้บริโภคให้ความสำคัญเรื่อง ความปลอดภัยระหว่างกระบวนการผลิตหรือการบรรจุอาหารคะแนนสูงใกล้เคียงกับด้านความสะอาด สะท้อนว่าผู้บริโภคต้องการผลิตภัณฑ์ที่เชื่อถือได้ ไม่ปนเปื้อน ไม่มีสารอันตราย 3) คุณภาพสินค้า ระดับมาก ผู้บริโภคพิจารณาคุณภาพโดยรวมของผลิตภัณฑ์ ไม่ว่าจะเป็นรสชาติ เนื้อสัมผัส ปริมาณ หรือความสม่ำเสมอของสินค้า คะแนนเฉลี่ยสูงสะท้อนว่า “คุณภาพ” เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการกลับมาซื้อซ้ำ 4) รสชาติของผลิตภัณฑ์ ระดับมาก รสชาติเป็นปัจจัยด้านประสาทสัมผัส และมีผลต่อความพึงพอใจโดยตรง $SD = 0.74$ สูงกว่าองค์ประกอบอื่นเล็กน้อย แปลว่า ผู้บริโภคมีความเห็นที่แตกต่างกันบ้างเกี่ยวกับรสชาติ (เนื่องจากความชอบส่วนบุคคลอาจต่างกัน) 5) ความน่าสนใจของบรรจุภัณฑ์ ระดับมาก แม้จะได้คะแนนน้อยที่สุดใน 5 ปัจจัย แต่ก็ยังอยู่ในระดับ มาก สะท้อนว่า บรรจุภัณฑ์มีความสำคัญในฐานะเครื่องมือดึงดูดและกระตุ้นให้เกิดการซื้อครั้งแรก $SD = 0.77$ สูงที่สุด แสดงว่าผู้บริโภคมีความหลากหลายในการให้ความสำคัญกับรูปแบบบรรจุภัณฑ์ ปัจจัยด้านคุณภาพและความปลอดภัยของอาหาร คือสิ่งที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญสูงสุด ความน่าสนใจของบรรจุภัณฑ์ แม้จะอยู่ลำดับท้ายสุด แต่ก็ยังเป็นองค์ประกอบสำคัญในระดับสูง และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ค่อนข้างต่ำแทบทุกปัจจัย แสดงว่า ผู้บริโภคมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมาก

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์แปรรูปจาก ขนุนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีบ้านรวมไทย

ผลการศึกษาจากการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า บรรจุภัณฑ์เดิมมีข้อจำกัดหลายด้าน เช่น มีความแข็งแรงน้อย รูปแบบไม่น่าสนใจ ไม่สื่อถึงเอกลักษณ์ชุมชน ฉลากไม่ดึงดูดและให้ข้อมูลไม่ครบถ้วน จึงได้พัฒนาต้นแบบใหม่โดยยึดหลักการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1) อัตลักษณ์ชุมชน ใช้ลายเส้นลายใบขนุนมาประยุกต์เป็นกราฟิก สีหลักคือ สีเขียวธรรมชาติและสีเหลืองทองของเนื้อขนุน มีลายเส้นโค้งคล้ายเส้นทางภูเขา กุญบุรีซึ่งเป็นสัญลักษณ์สำคัญของพื้นที่ ใช้ข้อความ “ขนุนบ้านรวมไทย” 2) ความทันสมัยของดีไซน์ ใช้ฟอนต์แบบอ่านง่าย ออกแบบรูปทรงกล่องเป็นทรงเหลี่ยมทันสมัย เปิด-ปิดง่าย 3) วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม กล่องสามารถย่อยสลายได้ 100% ลดการใช้พลาสติกเหลือเฉพาะส่วนที่จำเป็น 4) โทนสีและลดทอนแสดงเอกลักษณ์ท้องถิ่น โทนสีเขียวเหลือง ขนุน ธรรมชาติ ความสดใหม่ 5) ความสะดวกต่อการพกพาและขนส่ง เพิ่มหูหิ้วแบบกระดาษเสริมแรง รูปทรงสี่เหลี่ยมง่ายต่อการจัดเรียงขนส่ง น้ำหนักเบา โครงสร้างป้องกันการบุบพับเก็บได้ 6) หลักการออกแบบเพื่อยืดอายุผลิตภัณฑ์ เพิ่มช่องฟอยล์ซีลกันอากาศภายใน ฉลากระบุวันผลิตหมดอายุชัดเจน ซึ่งพบว่า แนวทางการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขนุนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีบ้านรวมไทยดังกล่าว ก่อให้เกิดการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ใหม่ที่สามารถแก้ปัญหาของบรรจุภัณฑ์เดิมได้ และสะท้อนอัตลักษณ์ชุมชน ขณะเดียวกันมีความทันสมัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 1 ตัวอย่างบรรจุภัณฑ์

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อประเมินการยอมรับต้นแบบบรรจุภัณฑ์แปรรูปจากขนุนของชุมชนท่องเที่ยว
OTOP นวัตวิถีบ้านรวมไทย

ตารางที่ 3 แสดงผลประเมินการยอมรับต้นแบบบรรจุภัณฑ์แปรรูปจากขนุนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP
นวัตวิถีบ้านรวมไทย

การยอมรับต้นแบบบรรจุภัณฑ์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ความสวยงามของบรรจุภัณฑ์	4.52	0.66	มากที่สุด
ความเหมาะสมของขนาด	4.47	0.69	มาก
ความสะดวกในการเปิด – ปิด	4.44	0.71	มาก
การสื่อสารข้อมูลบนฉลาก	4.41	0.75	มาก
ความแข็งแรงทนทาน	4.33	0.77	มาก
ความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	4.29	0.82	มาก
รวม	4.41	0.73	มาก

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ผู้บริโภคมีระดับการยอมรับต้นแบบบรรจุภัณฑ์แปรรูปจากขนุนในภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” ถึง “มากที่สุด” โดยเรียงตามระดับความสำคัญได้ดังนี้ 1) ความสวยงามของบรรจุภัณฑ์ ระดับมากที่สุด ผู้บริโภคให้การยอมรับสูงที่สุดในด้านความสวยงามของบรรจุภัณฑ์ สะท้อนว่ารูปลักษณ์กราฟิก โทนสี รูปแบบการออกแบบ และภาพรวมด้านสุนทรียภาพของต้นแบบสามารถสร้างความประทับใจแก่ผู้บริโภคได้อย่างชัดเจน ค่า SD = 0.66 บ่งชี้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นค่อนข้างไปในทิศทางเดียวกัน 2) ความเหมาะสมของขนาด ระดับมาก ผู้บริโภคเห็นว่าขนาดบรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสมต่อการพกพาและการใช้งานจริง สอดคล้องกับลักษณะผลิตภัณฑ์และพฤติกรรมผู้บริโภค ค่า SD ต่ำ แสดงว่าผู้บริโภครับรู้ความเหมาะสมของขนาดในลักษณะคล้ายคลึงกัน 3) ความสะดวกในการเปิด-ปิด ระดับมาก บรรจุภัณฑ์มีความสะดวกในการใช้งานและเปิด-ปิดได้ง่าย ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริโภคและช่วยยืดอายุผลิตภัณฑ์ได้ SD = 0.71 แสดงว่าผู้บริโภคมีความเห็นใกล้เคียงกันในระดับที่ดี 4) การสื่อสารข้อมูลบนฉลาก ระดับมาก ข้อมูลบนฉลาก เช่น ชื่อผลิตภัณฑ์ ส่วนประกอบ วิธีเก็บรักษา วันหมดอายุ มีความชัดเจนและเพียงพอ ค่า SD สูงขึ้นเล็กน้อย แสดงว่าผู้บริโภคบางส่วนอาจให้ความสำคัญกับลักษณะหรือประเภทของข้อมูลไม่เท่ากัน 5) ความแข็งแรงทนทาน ระดับมาก ผู้บริโภคเห็นว่าบรรจุภัณฑ์มีความทนทานเพียงพอต่อการใช้งานและการเคลื่อนย้าย SD = 0.77 สูงกว่ารายการก่อนหน้านี้เล็กน้อย สะท้อนว่ามีความคิดเห็นหลากหลายขึ้นในด้านความแข็งแรงทนทาน 6) ความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ระดับมาก แม้มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดใน 6 ด้าน แต่ยังอยู่ในระดับ “มาก” แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับบรรจุภัณฑ์ที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ค่า SD = 0.82 สูงที่สุด บ่งชี้ว่าบางกลุ่มอาจให้ความสำคัญด้านนี้มาก ต่างจากบางกลุ่มที่ให้ความสำคัญน้อยกว่า

ผู้บริโภคมีการยอมรับต้นแบบบรรจุภัณฑ์ในระดับสูงทุกองค์ประกอบ โดยให้ความสำคัญสูงสุดกับ “ความสวยงามของบรรจุภัณฑ์” รองลงมาคือ “ความเหมาะสมของขนาด” และ “ความสะดวกในการเปิดและปิด” ขณะที่ “ความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม” แม้อยู่ลำดับสุดท้าย แต่ยังคงอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าต้นแบบบรรจุภัณฑ์ได้รับการประเมินในเชิงบวกและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาบรรจุภัณฑ์แปรรูปจากขนุนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านรวมไทย หมู่ 7 ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขนุนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีบ้านรวมไทย ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความปลอดภัยและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ความน่าเชื่อถือของแหล่งผลิต ความสวยงาม และความน่าสนใจของบรรจุภัณฑ์ ผลนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติคุณ ศรีนวล (2564) ซึ่งพบว่า ผู้บริโภคยุคใหม่ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปโดยพิจารณาจาก “ความปลอดภัย-มาตรฐาน-ภาพลักษณ์บรรจุภัณฑ์” เป็นลำดับแรก รวมถึงงานวิจัยของอัญชลี ทองมาก (2566) ที่ระบุว่าบรรจุภัณฑ์มีผลอย่างมากต่อการดึงดูดผู้บริโภค โดยเฉพาะสินค้าท่องเที่ยวชุมชน ผลการวิจัยของครั้งนี้จึงชี้ชัดว่า ผู้บริโภคในชุมชนท่องเที่ยวให้คุณค่าสูงกับความเป็นธรรมชาติ ความปลอดภัย และความน่าเชื่อถือของชุมชนผู้ผลิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการตลาดยุคใหม่ที่เน้นสุขภาพและความยั่งยืนเป็นปัจจัยหลัก

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขนุนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีบ้านรวมไทย ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคต้องการบรรจุภัณฑ์ที่มีคุณลักษณะดังนี้ สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชน ใช้วัสดุเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีความทันสมัย สวยงาม และใช้งานสะดวก สามารถเก็บรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ได้ดี ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของธีรเดช วงศ์เพ็ง (2565) ซึ่งพบว่า การออกแบบบรรจุภัณฑ์ OTOP ต้องเชื่อมโยงเรื่องราวชุมชนกับดีไซน์ร่วมสมัย เพื่อสร้างความน่าสนใจเชิงพาณิชย์ และเช่นเดียวกับผลการวิจัยของวริษา อินทร์คำ (2567) ระบุว่าผู้บริโภครุ่นใหม่ให้ความสำคัญต่อบรรจุภัณฑ์ที่เป็น Eco-friendly มากขึ้น โดยถือเป็นเกณฑ์ในการเลือกซื้อสินค้า ดังนั้น การนำแนวคิด Creative Design มาผสมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นตามงานวิจัยครั้งนี้ ถือเป็นแนวทางที่ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดในปัจจุบัน ทั้งด้านความงาม คุณค่าเชิงวัฒนธรรม และประโยชน์ใช้สอย

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อประเมินการยอมรับต้นแบบบรรจุภัณฑ์แปรรูปจากขนุนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีบ้านรวมไทย ผลการวิจัยพบว่า การยอมรับอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่ได้รับคะแนนสูงที่สุดคือ ความสวยงามของบรรจุภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 4.52) ความสามารถในการสื่ออัตลักษณ์ชุมชน ความทันสมัย และความเหมาะสมของขนาด ผลการวิจัยนี้สะท้อนว่า ต้นแบบบรรจุภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นสามารถเชื่อมโยง “เอกลักษณ์ชุมชนบ้านรวมไทย” เข้ากับความร่วมสมัยได้อย่างลงตัว ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ยุคใหม่ที่เน้นการสร้างเรื่องราวทางวัฒนธรรม (Cultural Branding) การเพิ่มมูลค่าสินค้าท้องถิ่นผ่านบรรจุภัณฑ์ การพัฒนาสินค้าชุมชนเข้าสู่ตลาดเชิงพาณิชย์ สอดคล้องกับงานของชลธิชา เกตุนา

(2566) ซึ่งยืนยันว่าบรรจุภัณฑ์ที่มีภาพลักษณ์ชัดเจนและมีความทันสมัยช่วยเพิ่มความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงชุมชนอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น ต้นแบบบรรจุภัณฑ์ที่พัฒนาครั้งนี้ ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดอย่างชัดเจน ทั้งในด้านความสวยงาม ประโยชน์ใช้สอย และความสามารถในการเพิ่มมูลค่าสินค้า

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ประสบความสำเร็จในการเชื่อมโยงองค์ความรู้ด้านการออกแบบการตลาด และภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาด้านแบบบรรจุภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ของบ้านรวมไทย ตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคยุคใหม่ และช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขนุนอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนั้น ยังมีศักยภาพในการขยายผลสู่การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากและการท่องเที่ยวเชิงชุมชนอย่างยั่งยืนในอนาคต

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขนุนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีบ้านรวมไทย จากการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี ประกอบอาชีพค้าขายและรับราชการ มีรายได้เฉลี่ย 10,001-20,000 บาทต่อเดือน ลักษณะพฤติกรรมการซื้อพบว่า ซื้อเพื่อบริโภคในครัวเรือนและเพื่อเป็นของฝาก ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ ได้แก่ ความสะอาดและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ คุณภาพและรสชาติของสินค้า ความน่าสนใจของบรรจุภัณฑ์ ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อคุณภาพผลิตภัณฑ์และภาพลักษณ์บรรจุภัณฑ์เป็นองค์ประกอบสำคัญในการเลือกซื้อสินค้าแปรรูปจากชุมชน ปัจจัยด้านบรรจุภัณฑ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในระดับมาก โดยเฉพาะความสวยงาม ความแข็งแรง และความน่าเชื่อถือของข้อมูลบนฉลาก 2) เพื่อศึกษาแนวทางการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขนุนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีบ้านรวมไทย ผลการประเมินพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการดังนี้ รูปแบบทันสมัย เรียบง่าย ใช้งานสะดวก สีสันทันเป็นสิริมงคล แสดงเอกลักษณ์ชุมชน วัสดุปลอดภัย เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ฟังก์ชันปิดเปิดง่าย เก็บรักษาคุณภาพสินค้าได้ดี 3) เพื่อประเมินการยอมรับต้นแบบบรรจุภัณฑ์แปรรูปจากขนุนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีบ้านรวมไทย ผลการประเมินพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการยอมรับต้นแบบบรรจุภัณฑ์อยู่ในระดับมาก ดังนี้ ความสวยงามของบรรจุภัณฑ์ ค่าเฉลี่ย 4.52 ความแข็งแรงทนทาน 4.36 ความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ 4.48 ความสามารถในการสื่อเอกลักษณ์ชุมชน 4.55 ความน่าสนใจโดยรวม 4.50 สรุปแล้วต้นแบบบรรจุภัณฑ์เป็นที่ยอมรับในระดับสูงในทุกองค์ประกอบ

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรนำต้นแบบบรรจุภัณฑ์ไปเป็นต้นแบบมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนอื่น ๆ
2. ส่งเสริมการจัดทำคอร์สฝึกอบรมด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ ให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน
3. ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการสร้างคู่มือการออกแบบบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อยกระดับสินค้า OTOP อื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2564). *รายงานประจำปี 2564*. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย, กรมการพัฒนาชุมชน.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2565). *สรุปผลการดำเนินงานประจำปี 2565*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กิตติคุณ ศรีนวล. (2564). *ปัจจัยในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปของผู้บริโภคยุคใหม่* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชลธิชา เกตุนาถ. (2566). ผลของภาพลักษณ์บรรจุภัณฑ์ต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงชุมชน. *วารสารการท่องเที่ยวไทยศึกษา*, 20(3), 77–90.
- ดารณี ัญญศิริ. (2564). การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สินค้า OTOP. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 5(4), 31–40.
- ณฐมน ทรัพย์บุญโต, รสริน จอห์นสัน, นพรัตน์ เตชะพันธ์รัตนกุล และ มงคลกร ศรีวิชัย. (2566). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อภาชนะที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงราย. *วารสารวิทยาการจัดการ*, 21(1), 33–45.
- ธีรเดช วงศ์เพ็ง. (2565). แนวทางการออกแบบบรรจุภัณฑ์ OTOP เชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน. *วารสารศิลปกรรมและการออกแบบ*, 12(1), 12–25.
- วิรัช อินทร์คำ. (2567). พฤติกรรมผู้บริโภครุ่นใหม่ต่อการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม. *วารสารสิ่งแวดล้อมและนวัตกรรม*, 9(1), 40–52.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2563). *รายงานสถานการณ์ SMEs ประเทศไทย 2563*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.
- อัญชลี ทองมาก. (2566). บทบาทของบรรจุภัณฑ์ต่อการส่งเสริมการตลาดสินค้าในชุมชนท่องเที่ยว. *วารสารการพัฒนาชุมชน*, 18(2), 55–68.
- Kotler, P., & Armstrong, G. (2018). *Principles of marketing* (17th ed.). Pearson.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing management* (15th ed.). Pearson.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1988). SERVQUAL: A multiple-item scale for measuring consumer perceptions of service quality. *Journal of Retailing*, 64(1), 12–40.
- Schiffman, L., & Kanuk, L. (2010). *Consumer behavior* (10th ed.). Pearson.
- United Nations Development Programme. (2019). *Human Development Report 2019: Beyond income, beyond averages, Beyond today: Inequalities in human development in the 21st century*. United Nations Development Programme.
- Yamane, T. (1970). *Statistic : an Introductory Analysis* (2nd ed). New York: Harper & Row.

แนวทางการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในช่วงนอกฤดูกาล พื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

Guidelines for Developing Low-Carbon Tourism Routes during the Low Season in Koh Mak, Trat Province

อุษณีย์ วัชรไพศาลกุล^{1*} จุฑาธิปต์ จันทร์เอียด¹

อรรณา สุนทรอภิชาติ¹ จิตตกาญจน์ สุ่มมาตย์¹ และ วัชรพล เพียรศรีวัชร¹

¹คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹Faculty of Environmental Culture and Ecotourism Srinakharinwirot University

*Corresponding author, e-mail: watcharaphol.joe@g.swu.ac.th

Received December 26, 2024; Revised August 7, 2025; Accepted December 8, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในช่วงนอกฤดูกาลที่เกาะหมาก จังหวัดตราด มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวในเกาะหมาก จังหวัดตราด และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในช่วงนอกฤดูกาล พื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด โดยใช้วิธีสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างกับผู้เกี่ยวข้องกับผู้กลุ่มผู้นำชุมชน ได้แก่ ประธานชุมชน และกลุ่มปราชญ์ท้องถิ่น ได้แก่ ผู้อาวุโส ผู้นำทางภูมิปัญญา ผู้ประกอบการในพื้นที่ และประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการพื้นที่ พร้อมทั้งใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

จากการศึกษา พบว่า 1) กิจกรรมการท่องเที่ยวบนเกาะหมาก มุ่งเน้นถึงการผ่อนคลายไปกับธรรมชาติที่สวยงาม โดยเกาะหมากมีทรัพยากรและจุดเด่นหลายด้านที่สามารถพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวผ่านการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่มาปรับใช้ร่วมกับแนวคิดการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ โดยการส่งเสริมกิจกรรมที่ไม่ใช้พลังงานฟอสซิล เช่น การเล่นกีฬาเรือใบและกิจกรรมทางน้ำที่ไม่ใช้เครื่องยนต์ มีกฎธรรมณูญของเกาะหมาก ซึ่งเป็นข้อตกลงร่วมกันของคนในชุมชน มีบทบาทเป็นกรอบกำกับพฤติกรรมของทั้งชาวบ้านและนักท่องเที่ยว เช่น ไม่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวนำรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ขึ้นเกาะ และไม่สนับสนุนการดำเนินกิจการเรือเฟอร์รี่ขนาดใหญ่ ชุมชนมีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมจากนักท่องเที่ยว และ 2) พัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาสภาพอากาศ โดยทรัพยากรที่สามารถนำมาพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวได้ คือ มะพร้าว ขยะทะเล และ

อาหารท้องถิ่น โดยกิจกรรมที่เสนอมี 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) From Coconut to Craft: แปลงศิลป์บนกะลา 2) ReBeach: เติมชีวิตให้ขยะทะเล และ 3) Escape to Sweet Coconut: เสน่ห์ขนมไทยแห่งเกาะหมาก

คำสำคัญ: กิจกรรมการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ, ช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว, เกาะหมาก จังหวัดตราด

Abstract

This study aims to explore low-carbon tourism development during the off-season on Koh Mak, Trat Province. The objectives are: (1) to investigate existing tourism activities on Koh Mak, and (2) to examine approaches for developing low-carbon tourism activities suitable for the off-season period. Data were collected through unstructured interviews with key stakeholders, including community leaders, local scholars, senior residents, cultural knowledge holders, local entrepreneurs, and residents involved in area management. Participant observation was also employed, and the data were analyzed using content analysis.

The findings reveal that: (1) Tourism activities on Koh Mak primarily emphasize relaxation within its natural environment. The island's abundant resources present strong potential for developing low-carbon tourism activities. Local practices already support low-carbon tourism, such as promoting non-fossil fuel activities like sailing and non-motorized water recreation. Community regulations, including restrictions on bringing cars or motorcycles onto the island and discouraging large ferry operations, help minimize environmental impact. The community also plays an active role in waste reduction efforts. (2) Three off-season tourism activities were developed from locally available resources—coconuts, marine debris, and local cuisine—to create meaningful and environmentally friendly visitor experiences. These activities include: (1) From Coconut to Craft, (2) ReBeach: Reviving Marine Debris, and (3) Escape to Sweet Coconut: The Charm of Koh Mak's Thai Desserts.

Keywords: Low - carbon tourism activities, Off - season tourism, Koh Mak, Trat Province.

บทนำ

จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดตราดในปี พ.ศ. 2566 มีจำนวน 1.7 ล้านคน โดยมีจำนวนเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2565 ที่มีจำนวน 1.5 ล้านคน ส่วนในปี พ.ศ. 2567 คาดการณ์ว่าจะมีนักท่องเที่ยวตลอดทั้งปีเพิ่มมากถึงร้อยละ 10 โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานตราด ได้รายงานในช่วงต้นปี พ.ศ. 2567 ที่ผ่านมา มีนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดตราดมากกว่า 30,000 คน และสามารถสร้างรายได้มากกว่า 200 ล้านบาท ซึ่งสาเหตุหลักที่นักท่องเที่ยวเดินทางมายังจังหวัดตราดเป็นเพราะจังหวัดตราดมีเกาะที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติโดยเฉพาะ 3 เกาะหลัก คือ เกาะช้าง เกาะกูด และเกาะหมาก โดยทั้ง 3 เกาะมีนักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยรายวันมากถึง 5,000 – 6,000 คน นอกจากนี้นักท่องเที่ยวบนฝั่งในพื้นที่จังหวัดตราดอีกจำนวนหนึ่งก็เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างรายได้เข้าจังหวัดตราดในช่วงดังกล่าวได้มากถึง 207.76 ล้านบาท การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานตราด พบว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ จังหวัดตราด ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวสัญชาติเยอรมัน ฝรั่งเศส อังกฤษ สวิตเซอร์แลนด์ และสหรัฐอเมริกา ส่วนแหล่งท่องเที่ยวหลักที่นักท่องเที่ยวต่างชาติดังกล่าวเดินทางไป คือ เกาะหมาก เกาะกูด และเกาะช้าง ในขณะที่พื้นที่ตัวเมืองตราดส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวสัญชาติไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานตราด, 2568)

การท่องเที่ยวแบบโลว์คาร์บอน (Low Carbon Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นในเรื่องของการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และลดการใช้พลังงาน โดยอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ เป็นการเดินทางที่เน้นการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการเดินทาง ที่พัก และกิจกรรมต่างๆ ตัวอย่างกิจกรรมได้แก่ การใช้ระบบขนส่งสาธารณะ การปั่นจักรยาน การพายเรือ การเลือกที่พักที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม การบริโภคอาหารท้องถิ่น รวมถึงกิจกรรมชดเชยคาร์บอน เช่น การปลูกป่าหรือเก็บขยะ ทั้งนี้ เกาะหมาก จังหวัดตราด ได้รับรางวัล GREEN DESTINATIONS STORY AWARDS 2023 เป็นอันดับที่ 2 ในด้านจัดการและการฟื้นฟูจุดหมายปลายทาง เกาะหมากจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจและน่าดึงดูดของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติทั่วโลก เนื่องจากเกาะหมากเป็นเกาะที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติทั้งบนเกาะและทั้งในทะเลรอบเกาะ นอกจากนี้เกาะหมากยังเป็นจุดหมายปลายทางที่เยี่ยมสบบเหมาะแก่การพักผ่อนหลีกหนีความวุ่นวายและเป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนบนเกาะ ประชากรส่วนใหญ่บนเกาะหมากประกอบอาชีพชาวประมงและชาวสวนเป็นหลัก จากการรายงานจำนวนนักท่องเที่ยวโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานตราด แสดงให้เห็นว่าจำนวนนักท่องเที่ยวในจังหวัดตราดซึ่งรวมไปถึงบนเกาะหมาก มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้น เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในด้านกิจกรรมเพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นและเพื่อให้สามารถรับนักท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ซึ่งจะสามารถช่วยขยายโอกาสและเพิ่มกิจกรรมให้แก่กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการเที่ยวช่วงนอกฤดูกาลการท่องเที่ยว

ทั้งนี้ สภาพแวดล้อมและสภาพอากาศบนเกาะหมากในช่วงนอกฤดูกาลการท่องเที่ยวเป็นช่วงที่มีมรสุมเข้า ท้องฟ้าไม่โปร่งใส ลมแรง และน้ำทะเลอาจจะขุ่น ส่งผลให้ช่วง เดือนมิถุนายน – เดือนตุลาคม กลายเป็นช่วงที่

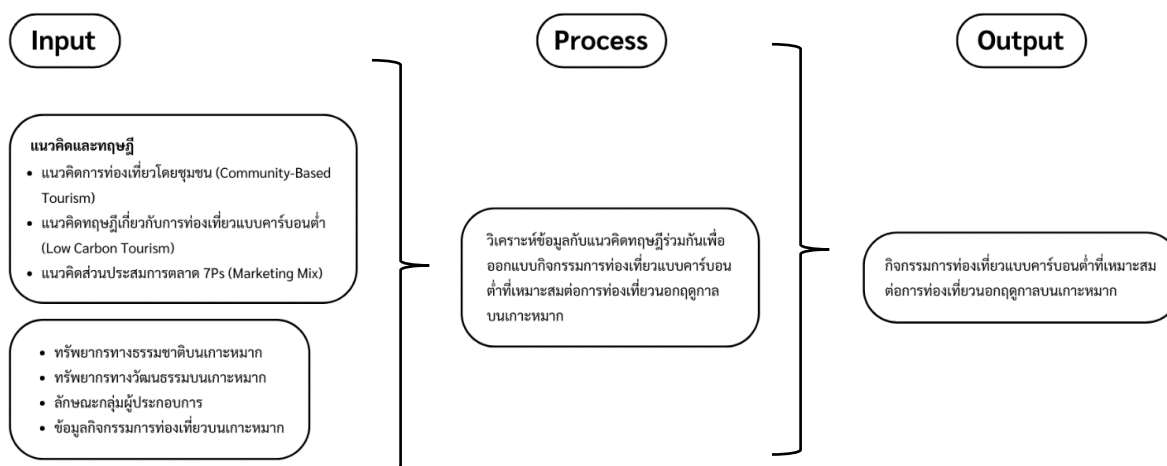
นักท่องเที่ยวไม่นิยมเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะหมาก เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่ไม่สวยงามเมื่อเทียบกับอีกช่วงฤดูกาล ทางกลุ่มผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่ได้รับอิทธิพล หรือ เกี่ยวข้องกับสภาพอากาศ เพื่อดึงดูดให้การท่องเที่ยวนอกฤดูกาลบนเกาะหมากเป็นที่นิยมมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในช่วงฤดูกาลดังกล่าวมีกิจกรรมอื่น ๆ ให้เข้าร่วม นอกจากนี้กิจกรรมท่องเที่ยวนอกฤดูกาลดังกล่าว ยังจะสามารถช่วยส่งเสริมให้กลุ่มผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะหมากมีรายได้เพิ่มขึ้นในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว ดังนั้นกลุ่มผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา “แนวทางการพัฒนา กิจกรรมท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในช่วงนอกฤดูกาล พื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด” เพื่อศึกษาหาแนวทางการพัฒนา กิจกรรมทางการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำให้กับผู้ประกอบการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะหมาก และนักท่องเที่ยวที่มาเยือนเกาะหมาก จังหวัดตราด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวในเกาะหมาก จังหวัดตราด
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนา กิจกรรมท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในช่วงนอกฤดูกาล พื้นที่เกาะหมาก

จังหวัดตราด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

คณะผู้จัดทำได้เลือกพื้นที่ทำการศึกษาแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selective) โดยเลือก พื้นที่ เกาะหมาก อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2567

2. ขอบเขตด้านประชากร

ด้านประชากร เลือกสัมภาษณ์ ผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยว ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำชุมชน ในพื้นที่ชุมชนเกาะหมาก อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับบริบทพื้นที่ ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะหมาก ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมทางการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ และส่วนประสมทางการตลาด 7Ps

ระเบียบวิธีวิจัย

กลุ่มประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในการสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบด้วย

1. กลุ่มผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน และผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการและพัฒนาชุมชนในพื้นที่
2. กลุ่มปราชญ์ท้องถิ่น ได้แก่ ผู้อาวุโส ผู้นำทางภูมิปัญญา และผู้ประกอบการในพื้นที่

สำหรับการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม กลุ่มผู้วิจัยจะทำการสังเกตการณ์ในกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยมุ่งเน้นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อหาแนวทางพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในช่วงนอกฤดูการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด ซึ่งรวมถึงกิจกรรมทั้งที่จัดขึ้นอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น การจัดกิจกรรมประเพณีลอยกระทง การดำเนินกิจกรรมที่บริเวณชายหาด และกิจกรรมอื่นๆ ที่สะท้อนวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non – Structured interview) ซึ่งมีประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในช่วงนอกฤดูการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด และแบบบันทึกการสังเกตการณ์ ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อบันทึกข้อมูลที่ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมดังกล่าว

การเก็บรวบรวมข้อมูล จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด ผลการศึกษาจะถูกนำมาเรียบเรียงและจัดกลุ่มข้อมูล ตามลำดับ จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อทำการวิเคราะห์

และอภิปรายผล โดยกลุ่มผู้นำชุมชน และกลุ่มปราชญ์ท้องถิ่น นำเสนอเชิงพรรณนาเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจและเห็นภาพของแนวทางการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในช่วงนอกฤดูกาลในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด ได้อย่างชัดเจน

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อกลุ่มผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แล้ว จะนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อประเมินความต้องการแนวทางการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในช่วงนอกฤดูกาลในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

ผลการวิจัย

1. กิจกรรมการท่องเที่ยวในเกาะหมาก จังหวัดตราด

จากการศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำในเกาะหมาก จังหวัดตราด ได้แบ่งประเภทกิจกรรม ดังนี้

1.1 การลดคาร์บอนสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำในพื้นที่เกาะหมาก

ชุมชนเกาะหมากได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เช่น การเล่นกีฬาเรือใบ และกิจกรรมทางน้ำที่ไม่ใช้เครื่องยนต์ มีการอนุรักษ์ปะการังและหลัาทะเล ด้วยการดำเนินการปลูกและดูแลในพื้นที่หลายพันไร่เพื่อช่วยฟื้นฟูระบบนิเวศและสร้างความยั่งยืน ตามกฎธรรมนูญของเกาะหมาก ซึ่งเป็นข้อตกลงของชุมชนว่าอะไรควรทำไม่ควรทำ โดยชุมชนไม่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเช่ารถยนต์หรือรถจักรยานยนต์เข้ามาที่เกาะ ไม่สนับสนุนให้ประชาชนประกอบกิจการเรือเฟอร์รี่ขนาดใหญ่เพราะจะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถขนรถเข้ามาได้ รมณงค์เรื่องลดการสร้างขยะจากนักท่องเที่ยว เนื่องจากเกาะมีพื้นที่แคบ เป็นเกาะที่เล็กที่สุดในประเทศไทย รายได้ไม่สูงมาก จึงลดปัญหาการจัดการ หากมีปริมาณขยะมากจะต้องใช้งบประมาณในการจัดการ

โดยชุมชนมีการรณรงค์ไม่ให้ใช้โฟมบรรจุอาหารซึ่งต้องใช้เวลานานถึง 2 ปี กว่าจะประสบความสำเร็จ ด้วยการเชิญสื่อมวลชนเข้ามาช่วยเชิญชวนและประชาสัมพันธ์ ใครที่ให้ความร่วมมือหรือร้านไหนทำแล้ว จะมีป้ายแปะหน้าร้านให้ เพราะเวลาสื่อมวลชนหรือหน่วยงานราชการเข้ามา ร้านจะได้รับการโปรโมทไปในตัว นอกจากนี้ ชุมชนไม่สนับสนุนการใช้สารเคมีทุกชนิดบนเกาะ ไม่ว่าจะเป็นเคมีเกษตรหรือเคมีกำจัดศัตรูพืช เพราะพื้นที่เกาะเป็นรูปกระต่ายหางทำให้มีสิ่งตกค้างไปรวมกันอยู่ใต้ดินส่งผลต่อน้ำที่นำมาใช้อุปโภคบริโภค และชุมชนไม่สนับสนุนกีฬาทางบกทางน้ำที่ใช้เครื่องจักรเครื่องยนต์ ทางบก เช่น รถ ATV ทางน้ำ เช่น เจ็ตสกี บานาน่าโบ๊ท ร่มบิน เป็นต้น

จากวิธีปฏิบัติข้างต้นสอดคล้องกับกฎธรรมนูญของเกาะหมาก ดังที่ชุมชนได้กำหนดกฎธรรมนูญเกาะหมาก หรือข้อตกลงเพื่อควบคุมและป้องกันผลกระทบต่องสิ่งแวดล้อม เช่น ไม่สนับสนุนให้นักรถยนต์หรือมอเตอร์ไซค์ขึ้นเกาะ ลดการใช้บรรจุภัณฑ์จากโฟม โดยใช้วัสดุทางเลือกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ห้ามใช้สารเคมีใน

การเกษตรและกิจกรรมต่าง ๆ บนเกาะ เพื่อป้องกันมลพิษในดินและน้ำ และจำกัดการใช้งานยานพาหนะและกีฬาทางน้ำที่ใช้เครื่องยนต์ เช่น เจ็ตสกี และบานาน่าโบ๊ท

1.2 การดำเนินธุรกิจรถไฟฟ้าเพื่อสนับสนุนการลดคาร์บอน เป็นการดำเนินธุรกิจโดยคำนึงถึงประเด็นสำคัญต่างๆ ดังนี้

1.2.1 ความเหมาะสมของการใช้รถไฟฟ้าในพื้นที่เกาะหมาก โดยธุรกิจรถเช่าประเภทไฟฟ้าได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากช่วยลดมลภาวะทางอากาศและเสียง นอกจากนี้ รถไฟฟ้ายังประหยัดพลังงานและง่ายต่อการบำรุงรักษา อีกทั้งยังมีค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับรถยนต์ที่ใช้น้ำมัน

1.2.2 การส่งเสริมความปลอดภัยและความสะดวกสบาย เนื่องจากรถไฟฟ้ามีความเร็วจำกัด ช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุบนเกาะ โดยเฉพาะในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ไม่คุ้นเคยกับการขับขี่ยานพาหนะประเภทมอเตอร์ไซด์ อีกทั้งรถไฟฟ้ายังสามารถรองรับนักท่องเที่ยวแบบครอบครัวได้อย่างสะดวก

1.2.3 การตอบสนองต่อความต้องการด้านสิ่งแวดล้อม รถไฟฟ้าเป็นทางเลือกที่สนับสนุนการลดภาวะโลกร้อน การชาร์จพลังงานหนึ่งครั้งสามารถเดินทางรอบเกาะได้หลายรอบ ซึ่งเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของเกาะหมากที่มีขนาดเล็ก

ธุรกิจนี้เป็นตัวอย่างของความสำเร็จในการนำแนวคิดการลดคาร์บอนไดออกไซด์มาปรับใช้ในพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

1.3 กิจกรรมเกี่ยวกับมะพร้าว การดำเนินการเกษตรอย่างยั่งยืนในสวนสามพราน (TOCA)

ทางชุมชนเกาะหมากได้ดำเนินงานร่วมกับมูลนิธิสวนสามพราน (TOCA) ในด้านเกษตรอินทรีย์ โดยในช่วงที่เกิดการระบาดของโควิด - 19 ซึ่งส่งผลให้ไม่มีนักท่องเที่ยวบนเกาะเป็นครั้งแรกในรอบ 37 ปี ชุมชนจึงหันกลับมาเน้นการทำเกษตรเป็นหลักอีกครั้ง

การทำเกษตรในพื้นที่ที่มีความสำคัญอยู่สองด้านหลัก ได้แก่ การสร้างรายได้จากการทำเกษตรกรรม และการผลิตอาหารปลอดภัยเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยหลังเดือนมกราคมจะมีกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เน้นสุขภาพ เช่น ครูและนักเรียนโยคะ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้รับประทานอาหารมังสวิรัต ความต้องการนี้จึงกลายเป็นโอกาสในการพัฒนาและสร้างอาหารที่ปลอดภัยและเหมาะสมสำหรับพวกเขา พร้อมทั้งเรียนรู้เกี่ยวกับความต้องการและข้อจำกัดด้านอาหาร เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ที่ดีต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่

1.4 กิจกรรม Trash Hero

Trash Hero เป็นองค์กรขนาดเล็กที่ดำเนินงานโดยกลุ่มอาสาสมัคร ซึ่งในเกาะหมากมีอาสาสมัครจำนวนมาก โดยเกาะหมากถือเป็นหนึ่งใน 50 พื้นที่ทั่วประเทศไทยที่ดำเนินกิจกรรมของ Trash Hero โดยกิจกรรมนี้บนเกาะหมากจัดขึ้นทุกวันเสาร์ โดยเริ่มตั้งแต่เวลา 07.00 น. บริเวณชายหาดใกล้สนามมวย สิ่งที่ได้รับจาก

การเข้าร่วมกิจกรรมของ Trash Hero คือ การเรียนรู้จากการทำงานร่วมกัน ซึ่งกิจกรรมแต่ละครั้งไม่เพียงแต่เป็นการเก็บขยะ แต่ยังเป็นโอกาสในการเรียนรู้เกี่ยวกับแหล่งที่มาของขยะและการจัดการกับขยะ

โดย Trash Hero เป็นองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรที่ไม่ได้รับเงินสนับสนุนโดยตรง แต่รับเป็นของขวัญ เช่น ถังมือ ตะกร้า น้ำดื่ม ขนม และอาหาร สิ่งที่น่าประทับใจ คือ การที่นักท่องเที่ยวลงทุนค่าใช้จ่ายในการเดินทางและที่พัก เพื่อมาร่วมกิจกรรมเก็บขยะ แม้ว่าจะไม่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากกิจกรรม ซึ่งจุดมุ่งหมายของ Trash Hero ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการเก็บขยะ แต่ให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับขยะและการลดปริมาณขยะ โดยการยึดอายุการใช้งานของสิ่งของ เช่น การนำโทรศัพท์ที่เสียมาใช้เป็นของเล่นเด็ก หรือการซ่อมแซมเสื้อผ้าแทนการทิ้ง ทั้งนี้ กิจกรรมของ Trash Hero ได้รับการสนับสนุนจากโซเชียลมีเดียอย่างมาก ซึ่งเป็นช่องทางในการเผยแพร่แนวคิดและสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้คน โดยกิจกรรมดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงพลังของการเริ่มต้นเปลี่ยนแปลงสิ่งเล็กๆ จากตัวเราเอง

2. แนวทางการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในช่วงนอกฤดูกาล พื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

การพัฒนาแนวทางกิจกรรมท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำในช่วงนอกฤดูกาล โดยเฉพาะในพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ เช่น เกาะหมาก จังหวัดตราด ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความนิยมในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวหลัก การส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวในช่วงนอกฤดูกาลที่มุ่งเน้นการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนากิจกรรมที่สามารถกระจายการท่องเที่ยวไปยังช่วงเวลาที่มีการเยี่ยมชมน้อยลงและส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยวในพื้นที่นี้

ในการศึกษานี้ ได้มีการสำรวจและแนวทางพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ 3 กิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในช่วงนอกฤดูกาลบนเกาะหมาก โดยใช้กรอบแนวคิด 7Ps (Product, Price, Place, Promotion, People, Process, Physical evidence) ในการศึกษาและพัฒนา เพื่อให้กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว แต่ยังช่วยสนับสนุนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และสร้างความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมในหมู่นักท่องเที่ยว ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 From Coconut to Craft: แปลงศิลปบนกะลา

กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์การสร้างสรรค์หัตถกรรมจากกะลามะพร้าว ซึ่งเป็นทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่ในเกาะหมาก การนำกะลามะพร้าวมาประยุกต์ใช้ในรูปแบบของงานหัตถกรรม เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทรัพยากรท้องถิ่นและสนับสนุนแนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน รวมถึงการเลือกแบบหัตถกรรมที่ต้องการทำ เช่น พวงกุญแจ แก้วน้ำ ถ้วย หรือกระถางต้นไม้ เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม นักท่องเที่ยวจะได้รับผลิตภัณฑ์ที่ทำขึ้นเองเป็นของที่ระลึก (Product) ในด้านการตั้งราคาสินค้า กิจกรรมนี้ตั้งราคาในช่วงที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายในช่วงนอกฤดูกาล โดยมีราคา (Price) อยู่ที่ประมาณ 200 - 400 บาทต่อคน ขึ้นอยู่กับ

รูปแบบของกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวเลือกทำ การตั้งราคานี้ช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ โดยไม่รู้สีกว่าค่าใช้จ่ายสูงเกินไป สถานที่ (Place) จัดกิจกรรมจะถูกเลือกให้อยู่ในพื้นที่ที่สะดวกต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยว จัดกิจกรรมในชุมชนท้องถิ่นที่มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและเชื่อมโยงกับชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน การส่งเสริมกิจกรรม (Promotion) จะเน้นการใช้การตลาดดิจิทัลผ่านสื่อสังคมออนไลน์เช่น Facebook และ Instagram โดยเน้นการสื่อสารถึงกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Low Carbon) และมุ่งเน้นสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนบนเกาะหมาก ทีมงานผู้จัดการกิจกรรมจะประกอบด้วยบุคลากร (People) ที่มีความรู้และทักษะด้านงานกิจกรรมจากกะลามะพร้าว รวมทั้งความเข้าใจในการใช้วัสดุธรรมชาติและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยนักท่องเที่ยวจะได้มีส่วนร่วมในการแปรรูปกะลามะพร้าวเป็นของที่ที่มีความหมาย พร้อมเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการรักษาสิ่งแวดล้อมผ่านการใช้งานวัสดุธรรมชาติ กระบวนการผลิต (Process) โดยใช้เครื่องมือที่ใช้พลังงานต่ำและไม่ก่อให้เกิดคาร์บอนสูง บรรยากาศของกิจกรรม (Physical Evidence) จะได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับแนวคิดของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งได้ผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนถึงการใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น กะลามะพร้าวที่เหลือจากการทำอาหารในชุมชนเกาะหมาก ทำให้กิจกรรมนี้ไม่เพียงแต่สร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำ แต่ยังช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในชุมชน

กิจกรรมที่ 2 เติมชีวิตให้ขยะทะเล

กิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสแปรรูปขยะทะเลและขยะจากริมชายฝั่งที่เก็บได้จากโครงการ Trash Hero Koh Mak เป็นของที่ระลึก โดยกิจกรรมนี้มีความสำคัญในการส่งเสริมการตลาดการใช้วัสดุใหม่ ซึ่งเป็นโครงการที่มีจุดมุ่งหมายในการลดปริมาณขยะทะเลและสร้างความตระหนักถึงปัญหาขยะที่เกิดจากการท่องเที่ยวและกิจกรรมมนุษย์ในพื้นที่ชายฝั่งทะเล กิจกรรมนี้นักท่องเที่ยวจะได้รับของที่ระลึกที่ทำขึ้นเองจากขยะทะเลและขยะชายฝั่งที่แปรรูปใหม่ (Product) ในด้านการตั้งราคา (Price) กิจกรรมนี้มีการกำหนดราคาที่เหมาะสมและเข้าถึงได้ในช่วงนอกฤดูกาล โดยอยู่ในช่วงประมาณ 200 - 400 บาทต่อคน ขึ้นอยู่กับประเภทกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวเลือกทำ สถานที่จัดกิจกรรม (Place) จะถูกเลือกให้อยู่ในพื้นที่ที่สะดวกต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยว หรือจัดในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นที่มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว การส่งเสริมกิจกรรม (Promotion) จะเน้นการใช้การตลาดดิจิทัลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เช่น Facebook และ Instagram โดยเน้นการสื่อสารถึงกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Low Carbon) นอกจากนี้ยังสามารถใช้กลยุทธ์การส่งเสริมในช่วงวันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เช่น วันทะเลโลก หรือวันสิ่งแวดล้อมโลก โดยจัดโปรโมชั่นพิเศษเพื่อสร้างความสนใจและกระตุ้นให้เกิดการเข้าร่วมในกิจกรรม ผู้จัดการกิจกรรม (People) ประกอบด้วยทีมงานที่มีความรู้เกี่ยวกับประเภทของขยะแต่ละชนิดและการใช้เครื่องมือในการแปรรูปขยะเพื่อผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยในการทำงานในทุกขั้นตอน กระบวนการผลิต (Process) จะถูกออกแบบให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยจะไม่ใช้พลังงานหรือวัสดุที่ก่อให้เกิดคาร์บอนสูง และเน้นการใช้เครื่องมือที่ใช้พลังงานต่ำ รวมถึงการใช้กระบวนการที่คำนึงถึงความปลอดภัย

ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม กระบวนการสอนจะเน้นการเรียนรู้ที่สนุกสนาน บรรยากาศของสถานที่จัดกิจกรรม (Physical Evidence) โดยอาจจะเป็นพื้นที่ใต้ต้นไม้ที่ร่มเงา หรือพื้นที่ที่มีการถ่ายเทอากาศได้ดี เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างสะดวกและ โดยมีการใช้วัสดุที่ได้จากขยะตามบริเวณชายหาด เช่น ฝาขวดน้ำ แห่ หรือฟืน ซึ่งจะถูกนำมาใช้ในการทำหัตถกรรมที่เป็นประโยชน์และแสดงถึงการใช้ทรัพยากรที่เหลือทิ้งอย่างคุ้มค่า

กิจกรรมที่ 3 Escape to Sweet Coconut: เสน่ห์ขนมไทยแห่งเกาะหมาก

กิจกรรมที่มุ่งเน้นการให้ประสบการณ์ที่น่าจดจำแก่ผู้เข้าร่วมโดยการเรียนรู้และทำขนมไทยจากมะพร้าว ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่มีความสำคัญในท้องถิ่นของเกาะหมาก โดยเริ่มต้นด้วยการ แนะนำมะพร้าวในแง่มุมต่างๆ ทั้งในเรื่องของสำคัญทางการเกษตรและการใช้ประโยชน์จากมะพร้าวในขนมไทยประเภทต่างๆ (Product) เช่น ขนมทองหยิบ ทองหยอด หรือขนมบ้าบิ่น พร้อมทั้งได้ลงมือทำขนมจากมะพร้าวเองภายใต้การแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและคนในชุมชนที่มีความชำนาญ การทำขนมไทยที่สามารถนำกลับไปเป็นของฝากได้ ในด้านราคา (Price) ของกิจกรรมจะตั้งอยู่ในช่วง 200 - 400 บาทต่อคน โดยมีการออกแบบราคาข้อเสนอพิเศษสำหรับกลุ่มครอบครัวและกลุ่มท่องเที่ยวที่ต้องการประสบการณ์ที่เต็มรูปแบบ เช่น ข้อเสนอครึ่งวันหรือเต็มวัน เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายสถานที่จัดกิจกรรม (Place) จะเลือกในพื้นที่ที่สะดวกสำหรับการเดินทางของนักท่องเที่ยว และสามารถเข้าถึงได้ง่าย การส่งเสริมกิจกรรมจะเน้นการใช้การตลาดดิจิทัลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เช่น Facebook และ Instagram เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวในช่วงนอกฤดูกาล (Promotion) โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำอาหารไทย รวมถึงเน้นการสร้างการรับรู้ในกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งมุ่งหวังให้การท่องเที่ยวในเกาะหมากนั้นเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยการใช้วัสดุธรรมชาติจากท้องถิ่น เช่น มะพร้าว เป็นส่วนสำคัญในกิจกรรมนี้ ผู้จัดกิจกรรม (People) จะเป็นทีมงานที่มีความรู้ทั้งในด้านการทำขนมไทยและการใช้วัสดุธรรมชาติในกระบวนการผลิตขนม โดยมีความรู้ในเรื่องของมะพร้าวเป็นพิเศษ อีกทั้งผู้เข้าร่วมยังสามารถสร้างขนมในแบบของตนเอง ซึ่งเป็นการเพิ่มความสุขสนุกสนานในการทำกิจกรรมและช่วยให้เกิดประสบการณ์ที่น่าจดจำ กระบวนการผลิตขนมไทยจากมะพร้าวในกิจกรรมนี้ (Process) ใช้ขั้นตอนการทำที่เข้าใจง่ายและไม่ยุ่งยากเกินไป โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้ในลักษณะที่สนุกสนาน มีการให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนเกาะหมาก บรรยากาศ (Physical Evidence) สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และความผ่อนคลาย รวมไปถึงการใช้วัสดุธรรมชาติในการตกแต่งสถานที่ เช่น บรรจุภัณฑ์จากกะลามะพร้าวที่เหลือจากการทำอาหาร หรือการตกแต่งด้วยส่วนประกอบจากมะพร้าวที่มีความเฉพาะตัวของเกาะหมาก ซึ่งทั้งหมดนี้จะช่วยย้ำถึงความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในพื้นที่นี้และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด พบว่า ชุมชนเกาะหมากมีบทบาทสำคัญในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ โดยการส่งเสริมกิจกรรมที่ไม่ใช้พลังงานฟอสซิล เช่น การเล่นกีฬาเรือใบและกิจกรรมทางน้ำที่ไม่ใช้เครื่องยนต์ นอกจากนี้ กฎธรรมณูญของเกาะหมาก ซึ่งเป็นข้อตกลงร่วมกันของคนในชุมชน มีบทบาทเป็นกรอบกำกับพฤติกรรมของทั้งชาวบ้านและนักท่องเที่ยว เช่น ไม่อนุญาตให้นักท่องเที่ยววนารถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ขึ้นเกาะ และไม่สนับสนุนการดำเนินกิจการเรือเฟอร์รี่ขนาดใหญ่ นโยบายนี้สะท้อนให้เห็นถึงความตั้งใจในการควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ลดการปล่อยคาร์บอน และคงไว้ซึ่งความสงบของเกาะเล็ก ๆ แห่งนี้ อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือ การจัดการขยะชุมชนมีการรณรงค์ลดปริมาณขยะจากนักท่องเที่ยว เนื่องจากพื้นที่บนเกาะมีจำกัดและงบประมาณในการจัดการขยะมีไม่มาก ข้อจำกัดนี้ผลักดันให้ชุมชนต้องพัฒนาวิธีการหรือมาตรการที่เน้นการป้องกันมากกว่าการจัดการภายหลัง เช่น การสื่อสาร การรณรงค์ และการสร้างวินัยแก่นักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่ ซึ่งช่วยลดภาระการจัดการขยะและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Becken & Patterson (2006) และ Gössling (2011) ซึ่งให้เห็นว่าการลดคาร์บอนจากการท่องเที่ยวต้องอาศัยทั้งเทคโนโลยี นโยบาย และการเปลี่ยนพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและชุมชน กิจกรรมของเกาะหมาก เช่น การเลี่ยงพาหนะปล่อยคาร์บอนสูง การสนับสนุนกิจกรรมแบบไร้มลพิษ และการสื่อสารเพื่อปรับพฤติกรรมการสร้างขยะ นอกจากนี้ Mathieson และ Wall (1982) อธิบายว่าแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งมี “ขีดจำกัด” ในการรองรับนักท่องเที่ยวและกิจกรรม เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบที่เกินควบคุมได้ ชุมชนควรตระหนักถึงข้อจำกัดด้านพื้นที่ งบประมาณ และระบบจัดการขยะที่ถูกต้อง

ผลการวิจัยนี้ได้วิเคราะห์ถึงการพัฒนาแนวทางกิจกรรมการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำในช่วงนอกฤดูกาลในพื้นที่ศึกษา เกาะหมาก จังหวัดตราด ผ่านการออกแบบกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวในช่วงนอกฤดูกาลการท่องเที่ยว ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวต้องไม่ส่งผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม และต้องช่วยส่งเสริมการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระยะยาว โดยกิจกรรมที่ออกแบบทั้ง 3 กิจกรรม ได้แก่ "From Coconut to Craft: แปลงศิลป์บนกะลา", "เติมชีวิตให้ขยะทะเล" และ "Escape to Sweet Coconut: เสน่ห์ขนมไทยแห่งเกาะหมาก" โดยกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรมล้วนมีเป้าหมายในการสร้างคุณค่าใหม่ให้กับทรัพยากรธรรมชาติและวัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่น ผ่านการออกแบบภายใต้กรอบแนวคิดส่วนประสมการตลาด 7Ps (Product, Price, Place, Promotion, People, Process, Physical Evidence) ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวล้วนมุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ทรัพยากรท้องถิ่นและวัสดุเหลือใช้ โดยไม่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และช่วยสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยหลายประการ ดังนี้ Pine & Gilmore (1999) กล่าวถึงทฤษฎีการออกแบบประสบการณ์ท่องเที่ยว (Experience Economy) ที่ชี้ว่าประสบการณ์ที่มีความหมายเกิดขึ้นเมื่อผู้เข้าร่วมมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับกิจกรรม ผลลัพธ์ คือ กิจกรรมสามารถ

เพิ่มคุณค่าทางประสบการณ์และสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวในช่วงนอกฤดูกาล สอดคล้องกับงานวิจัยของ Richards & Raymond (2000) ระบุว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เน้นการใช้ภูมิปัญญา วัสดุ และวัฒนธรรมในท้องถิ่นเพื่อสร้างกิจกรรมที่มีเอกลักษณ์ การที่เกาะหมากใช้วัตถุดิบในพื้นที่ เช่น กะลา ขยะทะเล และวัตถุดิบทำขนมไทย เป็นตัวอย่างที่สอดคล้องกับแนวคิดนี้อย่างเด่นชัด นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่ม “คุณค่าทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม” ให้กับทรัพยากรที่เคยถูกมองว่าไม่มีค่า

สรุปผลการวิจัย

เกาะหมาก จังหวัดตราด มีศักยภาพสูงต่อการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในช่วงนอกฤดูกาล เนื่องจากชุมชนให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมีมาตรการจัดการท่องเที่ยวร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การห้ามนำรถยนต์และรถจักรยานยนต์เข้าไปบนเกาะ การไม่สนับสนุนกิจกรรมที่ใช้น้ำมันเชื้อเพลิง และการรณรงค์ลดปริมาณขยะจากนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ชุมชนยังร่วมมือกับองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา เช่น ธุรกิจรถไฟฟ้าสำหรับนักท่องเที่ยว มูลนิธิสวนสามพรานในงานเกษตรอินทรีย์ และโครงการ Trash Hero ที่ส่งเสริมการลดและคัดแยกขยะผ่านกิจกรรมอาสาสมัครประจำสัปดาห์ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในช่วงมรสุมซึ่งกิจกรรมทางทะเลทำได้จำกัด ผู้วิจัยจึงได้เสนอ 3 รูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ ที่ไม่ขึ้นกับสภาพอากาศ ได้แก่ 1) From Coconut to Craft: แปลงศิลป์บนกะลา 2) ReBeach: เติมน้ำชีวิตให้ขยะทะเล และ 3) Escape to Sweet Coconut: เสน่ห์ขนมไทยแห่งเกาะหมาก โดยกิจกรรมทั้งหมดถูกออกแบบภายใต้กรอบการตลาด 7P's เพื่อเพิ่มความสามารถในการดึงดูดและสร้างรายได้ในช่วงนอกฤดูกาล ซึ่งยังคงรักษาความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก

ดังนั้น การพัฒนากิจกรรมคาร์บอนต่ำรูปแบบดังกล่าว สามารถสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนเกาะหมาก เพิ่มรายได้ให้ผู้ประกอบการ และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมช่วยกระจายจำนวนนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาตลอดทั้งปี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานท้องถิ่นควรสนับสนุนและคงมาตรการควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การจำกัดยานพาหนะเครื่องยนต์ การลดขยะ และการไม่ใช้สารเคมีบนเกาะ เพื่อรักษาความยั่งยืนของระบบนิเวศต่อไป

1.2 ควรมีการจัดทำแผนบริหารจัดการการท่องเที่ยวในช่วงนอกฤดูกาลอย่างเป็นระบบ เพื่อกระจายรายได้ให้ชุมชนตลอดทั้งปี ไม่ให้พึ่งพาฤดูกาลท่องเที่ยวเพียงช่วงเดียว

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 ควรเน้นการตลาดดิจิทัลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น การเล่าเรื่อง (storytelling) ด้านความยั่งยืนของเกาะหมากและกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มการรับรู้และดึงดูดกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวที่สนใจสิ่งแวดล้อม

2.2 สามารถจัดโปรโมชั่นเฉพาะฤดูกาลหรือกิจกรรมพิเศษในวันสิ่งแวดล้อมต่างๆ เพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการท่องเที่ยวช่วงนอกฤดูกาล

2.3 ควรมีการติดตามประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่ร่วมกิจกรรม เพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้ตอบโจทย์ความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาเชิงปริมาณเพิ่มเติม เช่น ความต้องการของนักท่องเที่ยว (Demand) และความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจของกิจกรรมคาร์บอนต่ำ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบาย

3.2 ควรขยายพื้นที่การศึกษาไปยังเกาะอื่นในจังหวัดตราด เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในบริบทที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดตราด. (2025, มกราคม 13).

ททท.สำนักงานตราด เผย ตลอดปี 2567 นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนจังหวัดตราดกว่า 1.8 ล้านคน สร้างรายได้กว่า 15,000 ล้านบาท. สืบค้นเมื่อ 29 พฤศจิกายน 2568, จาก

<https://trat.prd.go.th/th/content/category/detail/id/57/iid/354987>.

Becken, S., & Patterson, M. (2006). Measuring national carbon dioxide emissions from tourism as a key step towards achieving sustainable tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 14(4), 323–338.

Gössling, S. (2011). Carbon management in tourism: Mitigating the impacts on climate change. *Routledge*.

Mathieson, A., & Wall, G. (1982). *Tourism: Economic, physical and social impacts*. Longman.

Pine, B. J., & Gilmore, J. H. (1999). *The experience economy: Work is theatre & every business a stage*. Harvard Business Review Press.

Richards, G., & Raymond, C. (2000). Creative tourism. *ATLAS News*, 23, 16–20.

Trash Hero World. (2022, July 12). *Trash Hero World Ethical Funding Policy*. Retrieved November 29, 2025, from <https://trashhero.org/wp-content/uploads/2021/04/THW-ethical-funding-policy.pdf>

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวจีนในประเทศไทยที่ส่งผลต่อการรับรู้การท่องเที่ยว ในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

The behavior of Chinese tourists in Thailand on Tourism Perception in Koh Mak, Trat Province

อภิชนา กิจเจริญตระกูล¹, Chunmei Wu¹, Sichen Liu¹ และ อุษณีย์ วัชรไพศาลกุล¹
Apichaya Kijjaroenrakul¹, Chunmei Wu¹, Sichen Liu¹ and Usanee Watcharaphaisankul¹

¹คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹Faculty of Environmental Culture and Ecotourism Srinakharinwirot University

Corresponding author, e-mail: apichaya.kij@gmail.com

Received December 27, 2024; Revised July 21, 2025; Accepted December 8, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวจีนในประเทศไทยที่ส่งผลต่อการรับรู้การท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวจีนในประเทศไทย และ 2) ศึกษาการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อการท่องเที่ยวที่เกาะหมาก จังหวัดตราด เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการวิจัยโดยการสำรวจข้อมูล กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวจีนในประเทศไทย จำนวน 385 คน โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) นักท่องเที่ยวชาวจีนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 21–30 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและประกอบอาชีพพนักงานเอกชน พฤติกรรมการท่องเที่ยวที่นิยมมากที่สุด ได้แก่ การเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวและการช้อปปิ้ง ขณะที่เหตุผลในการเลือกประเทศไทยเกิดจากความสวยงามของสถานที่ท่องเที่ยวและรสชาติอาหาร นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างนิยมจองบริการผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์และพักแบบรีสอร์ท 2) ผลการรับรู้ต่อเกาะหมากอยู่ในระดับดีมาก โดยเฉพาะด้านความสวยงามของธรรมชาติ ความเป็นมิตรของคนในชุมชน ความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว และความเหมาะสมของข้อมูลข่าวสาร ราคา และที่พัก โดยนักท่องเที่ยวประทับใจและให้การยอมรับเป็นอย่างสูงถึงความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวบนเกาะ อาทิ เกาะขาม สะพานหินนาหม่อน และถนนคนเดิน รวมถึงความปลอดภัยและการได้รับคำแนะนำที่ดีระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมสันทนาการ ล้วนเป็นปัจจัยที่นักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าวมีความคาดหวังและรับรู้ในระดับสูงเช่นกัน

คำสำคัญ : พฤติกรรมนักท่องเที่ยว การรับรู้ เกาะหมาก

Abstract

The behavior of Chinese tourists in Thailand on tourism perception in Koh Mak, Trat Province. This research aimed to 1) examine the behavior of Chinese tourists traveling in Thailand, and 2) examine Chinese tourists' perceptions toward tourism in Koh Mak, Trat Province. The sample consists of 385 Chinese tourists in Thailand. A questionnaire was used as the research instrument, and the data were analyzed using percentage, mean, and standard deviation.

The results reveal that most respondents are female, aged 21–30 years, with a bachelor's degree and working in the private sector. The most popular travel behaviors include sightseeing and shopping. The main reasons for choosing Thailand are its beautiful tourist attractions and delicious food. The respondents also tend to book services through online applications and prefer staying in resorts. Furthermore, Chinese tourists' perceptions of Koh Mak are at a very high level, especially regarding natural beauty, the friendliness of local people, the diversity of attractions, and the appropriateness of travel information, prices, and accommodations. Popular attractions recognized by tourists include Koh Kham, the Cinnamon Bridge, and the walking street. Safety and good guidance during recreational activities are also highly valued and contribute to both high expectations and positive perceptions among tourists.

Keywords: Tourist behavior, Perception, Koh Mak

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางยอดนิยมของนักท่องเที่ยวชาวจีน ซึ่งมีสัดส่วนสูงที่สุดของนักท่องเที่ยวต่างชาติในรอบหลายปีที่ผ่านมา ทำให้ตลาดนักท่องเที่ยวจีนมีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของประเทศ ปัจจุบันนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะไปท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถสัมผัสธรรมชาติ ได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ได้ทำกิจกรรมการท่องเที่ยวกับธรรมชาติโดยที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีพฤติกรรมเดินทางแบบแอดเวนเจอร์ เน้นศึกษาธรรมชาติและให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน สนใจวัฒนธรรมท้องถิ่นและนิยามอดทนสู้รบจากชุมชน ดังนั้นเกาะหมากจึงเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางของแหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติด้วยเช่นกัน เหตุผล คือ ไม่เพียงเพราะเกาะหมากเป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำแล้ว เกาะหมาก จังหวัดตราดยังได้รับรางวัล TOP 100 แหล่งท่องเที่ยวยั่งยืนของโลก และรางวัลที่ 2 ในการจัดการสภาพแวดล้อม

เกาะหมากเป็นเกาะที่ใหญ่เป็นอันดับสามในท้องทะเลตราด ตั้งอยู่ระหว่างเกาะช้างกับเกาะกูด รอบอ่าวมีชายหาดที่สวยงาม และน้ำใสสะอาดหลายแห่ง สภาพธรรมชาติบนเกาะหมากยังคงความสมบูรณ์อยู่มาก บริเวณชายฝั่งรอบเกาะและเกาะใกล้เคียงพบแนวปะการังที่สมบูรณ์และสวยงาม น้ำทะเลที่ใสสะอาด บรรยากาศธรรมชาติบนเกาะมีความร่มรื่น และวิถีชีวิตของผู้คนบนเกาะที่เรียบง่ายและเป็นมิตร เกาะหมากจึงเป็นเกาะที่มีความเป็นเอกลักษณ์และโดดเด่น เกาะหมากพัฒนาตัวเองเพื่อยกระดับสู่การเป็นต้นแบบแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Low Carbon Destination) เรียกได้ว่าเกาะหมากเป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำแห่งแรกของไทยและได้รับเลือกให้เป็นเมืองต้นแบบในการลดการปล่อยคาร์บอนจากกิจกรรมการท่องเที่ยวและยังคงพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเกณฑ์ GSTC

ทั้งนี้ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (Tourist Behavior) เป็นปัจจัยพื้นฐานที่กำหนดรูปแบบการตัดสินใจ การเลือกจุดหมาย ความคาดหวัง การประเมินคุณภาพบริการ และความตั้งใจกลับมาเยือน ตามกรอบแนวคิดของ ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภคด้านการท่องเที่ยว ซึ่งอธิบายว่านักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางจากอิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคล แรงจูงใจ การรับรู้ข้อมูล และประสบการณ์สะสม (Solomon, 2018; Swarbrooke & Horner, 2007) การเข้าใจพฤติกรรมเหล่านี้จะช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถปรับกลยุทธ์บริการและการสื่อสารการตลาดให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวมากขึ้น อีกทั้ง การรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเกิดจากการประมวลผลข้อมูลจากสภาพแวดล้อมจริง ประสบการณ์ตรง ความคาดหวังก่อนเดินทาง คำบอกเล่า และสื่อออนไลน์ (Gartner, 1994; Beerli & Martín, 2004) การรับรู้เหล่านี้มีผลโดยตรงต่อความพึงพอใจ ความไว้วางใจ และการแนะนำต่อผู้อื่น โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวจีนที่มักใช้ช่องทางออนไลน์ เช่น WeChat, Weibo และแพลตฟอร์มรีวิวท่องเที่ยวเป็นหลัก

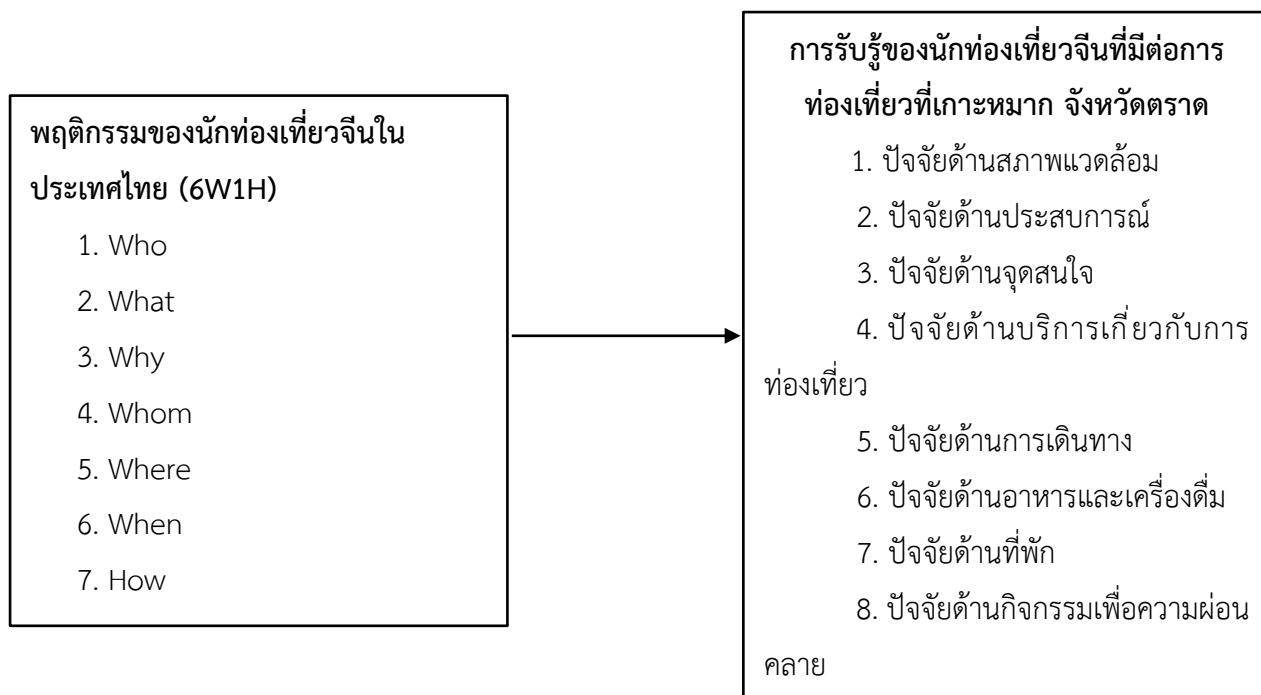
จากการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของชาวจีนเบื้องต้นจะพบว่านักท่องเที่ยวชาวจีนส่วนใหญ่เน้นท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถสัมผัสและใกล้ชิดกับธรรมชาติได้ดีโดยเฉพาะพื้นที่ท่องเที่ยวทางทะเล เน้นทำกิจกรรมทางทะเลและท่องเที่ยวตามธรรมชาติ จะเห็นได้ว่าจังหวัดตราดเป็นจังหวัดที่เหมาะสมแก่พฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจีน และเกาะหมากควรจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของนักท่องเที่ยวจีนเหมือนภูเก็ต ดังนั้น การศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวจีนในประเทศไทยที่ส่งผลต่อการรับรู้การท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด จะสามารถช่วยเติมเต็มช่องว่างความรู้และสนับสนุนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะหมากได้อย่างเหมาะสมยั่งยืน และเพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวให้กับพื้นที่ เพื่อเป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและเศรษฐกิจของเกาะหมาก จังหวัดตราดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวจีนในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อการท่องเที่ยวที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด โดยมีกรอบแนวคิดดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวจีนในประเทศไทยที่ส่งผลต่อการรับรู้การท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด” ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวจีน ทั้งนี้รายละเอียดกระบวนการวิจัยประกอบด้วย 3 ส่วนสำคัญ ได้แก่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่มีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย อย่างไรก็ตาม ไม่สามารถระบุจำนวนประชากรที่แน่นอนได้อย่างชัดเจน เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวแต่ละปีมีความผันผวน และมีการเดินทางเข้าออกประเทศตลอดเวลา การคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจึงใช้สูตรของด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้สูตรคอแครน (Cochran's Formula, 1977) สำหรับประชากรที่ไม่ทราบจำนวน เพื่อคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนด ระดับความเชื่อมั่น (Confidence Level) ที่ 95 เปอร์เซนต์ ค่าความคลาดเคลื่อน (Margin of Error) ที่ 0.05 จากการคำนวณได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม คือ 385 คน ซึ่งเพียงพอในการวิเคราะห์เชิงสถิติและสามารถแทนกลุ่มประชากรนักท่องเที่ยวชาวจีนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามทฤษฎี พฤติกรรมนักท่องเที่ยว และทฤษฎีการรับรู้แหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ครอบคลุมตัวแปรการวิจัยทั้งหมด โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางในประเทศไทย ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) จำนวน 6 ข้อ และส่วนที่ 3 การรับรู้ต่อการท่องเที่ยวที่เกาะหมาก จังหวัดตราด ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งแต่ละคำถามมีคำตอบให้เลือกตามลำดับความสำคัญ 5 ระดับ และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลดำเนินการด้วย แบบสอบถามออนไลน์ ซึ่งเหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวจีนที่คุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการตอบแบบสอบถามและค้นหาข้อมูลระหว่างเดินทาง โดยการรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็นสองประเภท ได้แก่

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ ข้อมูลที่นักท่องเที่ยวชาวจีนตอบผ่านแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 385 ชุด ตรงตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรมและการรับรู้ที่เป็นระบบ

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ประกอบด้วยข้อมูลที่ผู้วิจัยสืบค้นจาก ผลงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ หนังสือวิชาการ รายงานทางสถิติ เว็บไซต์หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวชาวจีนและเกาะหมาก

โดยข้อมูลทั้งสองส่วนถูกนำมาบูรณาการเพื่อวิเคราะห์ผลเชิงลึกและสร้างความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยโดยรวม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์ครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้เพื่อสรุปลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวจีน โดยใช้สถิติ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ส่วนการรับรู้ของนักท่องเที่ยวใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับลักษณะด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย จากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 53.77 ขณะที่เพศชายมีสัดส่วนน้อยกว่า แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวจีนเพศหญิงมีอัตราการเดินทางท่องเที่ยวประเทศไทยมากขึ้นในปัจจุบัน มีช่วงอายุระหว่าง 21-25 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.64 รองลงมาคือ กลุ่มผู้มีอายุระหว่าง 26-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.48สะท้อนว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวชาวจีนวัยหนุ่มสาวเป็นกลุ่มที่มีความสนใจเดินทางมายังประเทศไทยในสัดส่วนสูง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาใน

ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 53.51 รองลงมาคือ ต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 25.49 ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีการศึกษาค่อนข้างสูงและมีกำลังซื้อที่เหมาะสม ประกอบอาชีพพนักงานเอกชนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.22 รองลงมาคืออาชีพข้าราชการหรือรัฐวิสาหกิจ และค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 18.18 สำหรับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับรายได้มากกว่า 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.94 รองลงมา มีรายได้อยู่ที่ 20,001 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.95 กลุ่มรายได้ระดับนี้สะท้อนศักยภาพการใช้จ่ายและแนวโน้มท่องเที่ยวต่างประเทศของชาวจีนในระดับปานกลางถึงค่อนข้างสูง

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เคยท่องเที่ยวในประเทศไทย

ผลการวิจัย พบว่าจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 385 คน ส่วนใหญ่เลือกทำกิจกรรมเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สนใจในประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 96.88 รองลงมาเลือก ชอปปิ้ง คิดเป็นร้อยละ 68.05 แสดงว่านักท่องเที่ยวจีนให้ความสำคัญทั้งด้านการเที่ยวชมธรรมชาติและวัฒนธรรม และประสบการณ์การจับจ่ายเหตุผลที่เลือกประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว เป็นเพราะว่าประเทศไทยมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสวยงามเป็นอันดับ 1 คิดเป็นร้อยละ 89.61 รองลงมา คือ รสชาติอาหารอร่อย คิดเป็นร้อยละ 89.57 สะท้อนภาพลักษณ์ที่โดดเด่นของประเทศไทยในสายตาชาวจีน ทั้งด้านธรรมชาติและด้านอาหาร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกเดินทางมาท่องเที่ยวที่ประเทศไทยกับเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 43.46 รองลงมาเลือกเดินทางมากับบริษัททัวร์ คิดเป็นร้อยละ 35.52 ข้อมูลนี้สะท้อนการเติบโตของกลุ่มเที่ยวกับเพื่อนและกลุ่มทัวร์ที่ยังคงมีบทบาท ลักษณะที่พักที่เลือกพักระหว่างอยู่ที่ประเทศไทยส่วนใหญ่เลือกพักที่รีสอร์ท คิดเป็นร้อยละ 91.95 รองลงมาเลือกพักที่โรงแรม คิดเป็นร้อยละ 64.94 สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงพักผ่อนที่ให้ความสำคัญกับความสบายและบรรยากาศ ช่วงเวลาที่เดินทางท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เลือกมาช่วงวันลาพักร้อนประจำปี คิดเป็นร้อยละ 85.71 รองลงมา คือ ช่วงวันหยุดตามเทศกาล คิดเป็นร้อยละ 64.94 สะท้อนพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวางแผนของนักท่องเที่ยวจีน สำหรับวิธีการจองบริการต่างๆ ในประเทศไทยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกจองบริการต่างๆ ในประเทศไทยผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 70.39 รองลงมา คือ จองผ่านเอเจนซีทัวร์ คิดเป็นร้อยละ 44.42

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อการท่องเที่ยวที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม พบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนมีการรับรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากที่สุด แสดงว่าเกาะหมากยังคงเป็นจุดหมายที่มีจุดแข็งด้านทรัพยากรธรรมชาติ

ปัจจัยด้านประสบการณ์ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนมีการรับรู้เกี่ยวกับคนในชุมชนให้การต้อนรับอย่างเป็นมิตรมากที่สุด สะท้อนความสำคัญของการต้อนรับและประสบการณ์ด้านปฏิสัมพันธ์ที่ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดี

ปัจจัยด้านจุดสนใจ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนมีการรับรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีจุดสนใจที่หลากหลาย เช่น เกาะขาม สะพานหินนาม่อน ถนนคนเดิน มากที่สุด ซึ่งเป็นแรงดึงดูดสำคัญต่อการท่องเที่ยว

ปัจจัยด้านบริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนมีการรับรู้เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวครบถ้วนมากที่สุด เน้นถึงความสำคัญของการสื่อสารที่ชัดเจนและเข้าถึงง่าย

ปัจจัยด้านการเดินทาง พบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนมีการรับรู้เกี่ยวกับราคาค่าบริการขนส่งสาธารณะมีความเหมาะสมมากที่สุด

ปัจจัยด้านอาหารและเครื่องดื่ม พบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนมีการรับรู้เกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่มมีความหลากหลายมากที่สุด ตอบโจทย์ความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวจีน

ปัจจัยด้านที่พัก พบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนมีการรับรู้เกี่ยวกับราคาที่พักรับประทานอาหารที่เหมาะสมมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลในส่วนพฤติกรรมเรื่องการเลือกรีสอร์ท

ปัจจัยด้านกิจกรรมเพื่อความผ่อนคลาย พบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนมีความคาดหวังและการรับรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยและได้รับคำแนะนำระหว่างทำกิจกรรมมากที่สุด สะท้อนว่านักท่องเที่ยวจีนให้ความสำคัญกับมาตรฐานความปลอดภัยเป็นอย่างมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาความคาดหวังและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อการท่องเที่ยวที่เกาะหมาก จังหวัดตราด สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

ลักษณะประชากรศาสตร์ผลวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 21 – 30 ปี และมีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Solomon (2018) ที่กล่าวว่า กลุ่มคนรุ่นใหม่และผู้มีการศึกษามักให้ความสำคัญกับประสบการณ์ใหม่ ๆ และพร้อมเปิดรับการเดินทางต่างประเทศมากขึ้น นอกจากนี้ กลุ่มวัยหนุ่มสาวยังเป็นกลุ่มที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสูง จึงสอดคล้องกับผลที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างนิยมจองบริการผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์เป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 70.39

พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจีน พบว่า นักท่องเที่ยวจีนส่วนใหญ่นิยมทำกิจกรรมชมสถานที่ท่องเที่ยว (ร้อยละ 96.88) และช้อปปิ้ง (ร้อยละ 68.05) อีกทั้งเลือกเดินทางกับเพื่อนหรือบริษัททัวร์ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมการท่องเที่ยวของ Swarbrooke & Horner (2007) ที่อธิบายว่า แรงจูงใจในการเดินทางและการรับรู้ข้อมูลก่อนเดินทางส่งผลโดยตรงต่อกิจกรรมที่เลือกทำ นอกจากนี้ การที่กลุ่มตัวอย่างเลือกที่พักแบบรีสอร์ทในสัดส่วนสูง แสดงถึงพฤติกรรมการแสวงหาความสะดวกสบายและบรรยากาศที่เหมาะสมกับการพักผ่อน ซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิดด้าน "Lifestyle Tourism Behavior"

การรับรู้ของนักท่องเที่ยวจีนต่อเกาะหมากอยู่ในระดับดีมากในหลายมิติ โดยเฉพาะความสวยงามของธรรมชาติ ความเป็นมิตรของชุมชน ความหลากหลายของจุดท่องเที่ยว ความครบถ้วนของข้อมูลการท่องเที่ยว ความเหมาะสมของราคาขนส่งและที่พัก ซึ่งผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการรับรู้แหล่งท่องเที่ยวของ Gartner (1994) และ Beerli & Martín (2004) ที่กล่าวว่า ภาพลักษณ์เกิดจากการประมวลผลประสบการณ์จริง ข้อมูลก่อนเดินทาง และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับพื้นที่ ซึ่งในกรณีของเกาะหมาก แสดงให้เห็นว่าทั้งทรัพยากรธรรมชาติและการบริการตอบสนองต่อความคาดหวังของนักท่องเที่ยวจีนได้ดี นอกจากนี้ การที่นักท่องเที่ยวจีนมีการรับรู้เชิงบวกต่อเกาะหมากในหลายมิติ โดยเฉพาะด้านความ

สวยงาม ความสงบ และความปลอดภัย ซึ่งสะท้อนว่าภาพลักษณ์ของเกาะหมากสามารถแข่งขันได้ในฐานะแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและผ่อนคลาย ซึ่งสนับสนุนผลการวิจัยของ Tasci, Gartner & Cavusgil (2007) ที่กล่าวว่าภาพลักษณ์ปลายทางที่ดีจะช่วยเพิ่มความตั้งใจในการกลับมาเยือน (Revisit Intention) และสร้างการบอกต่อเชิงบวก (Positive WOM)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาความคาดหวังและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อการท่องเที่ยวที่เกาะหมาก จังหวัดตราด พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 21-25 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานเอกชน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวจีนในประเทศไทย พบว่าส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยว รองลงมาคือการช้อปปิ้ง โดยเหตุผลหลักที่เลือกประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวคือ ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวและรสชาติอาหารที่ถูกปาก นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเดินทางพร้อมเพื่อนและพักในรีสอร์ท โดยเลือกช่วงวันลาพักร้อนประจำปีเป็นช่วงเวลาหลักในการเดินทาง และมีการจองบริการต่างๆ ผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์เป็นหลัก ในด้านความคาดหวังและการรับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เกาะหมาก พบว่า นักท่องเที่ยวจีนให้ความสำคัญกับความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นอันดับแรก รองลงมาคือการต้อนรับอย่างเป็นมิตรของชุมชน และการมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น เกาะขาม สะพานหินนาม่อน และถนนคนเดิน นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวที่ครบถ้วน ราคาค่าขนส่งสาธารณะที่เหมาะสม อาหารและเครื่องดื่มที่มีความหลากหลาย ราคาที่พักที่สมเหตุสมผล และมาตรฐานความปลอดภัยในการทำกิจกรรมต่างๆ ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เกาะหมากให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวจีนมากขึ้น โดยควรมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก การให้บริการที่ตอบโจทย์นักท่องเที่ยวชาวจีน รวมถึงการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านช่องทางที่นักท่องเที่ยวจีนใช้เป็นหลัก เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์ของจีน เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ให้เดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะหมากมากขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การพัฒนาระบบข้อมูลท่องเที่ยวหลายภาษา เนื่องจากนักท่องเที่ยวจีนให้ความสำคัญกับ “ข้อมูลครบถ้วน” จึงควรพัฒนา เว็บไซต์ ป้ายแนะนำ แผนที่ คิวอาร์โค้ดข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเป็นภาษาจีนให้มากขึ้น

1.2 ส่งเสริมกิจกรรมเชิงประสบการณ์ (Experience-based Tourism) ผลวิจัยพบว่าความเป็นมิตรของชุมชนมีอิทธิพลสูง ควรพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวชุมชน กิจกรรมวัฒนธรรม การเวิร์กช็อป เพื่อเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์และสร้างภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว

1.3 ส่งเสริมภาพลักษณ์ด้านความปลอดภัย ควรเพิ่ม ระบบแจ้งเตือนภัย มาตรฐานความปลอดภัยกิจกรรมทางทะเล การให้คำแนะนำในหลายภาษา เพราะนักท่องเที่ยวจีนให้ความสำคัญกับประเด็นนี้เป็นอย่างมาก

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนา

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวังและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวจีน สามารถสรุปข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาเกาะหมากให้ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

2.1 เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์

ควรประชาสัมพันธ์ข้อมูลการท่องเที่ยวผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ได้รับความนิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวจีน เช่น WeChat, Weibo, หรือเว็บไซต์ท่องเที่ยวภาษาจีน เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลสถานที่ กิจกรรม และบริการต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก

2.2 พัฒนาและรักษาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ควรรักษาความสวยงามของทรัพยากรธรรมชาติ พร้อมทั้งพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมโดยไม่กระทบสิ่งแวดล้อม

2.3 ส่งเสริมกิจกรรมเชิงอนุรักษ์

ควรจัดกิจกรรมที่เน้นความยั่งยืนและการสัมผัสธรรมชาติอย่างลึกซึ้ง เช่น การปลูกป่าชายเลน การเรียนรู้ระบบนิเวศ เพื่อดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจด้านสิ่งแวดล้อม

2.4 อบรมผู้ประกอบการและชุมชน

ควรให้ความรู้ด้านการให้บริการที่เป็นมิตร และการสื่อสารอย่างเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวชาวจีน เพื่อสร้างความประทับใจและเพิ่มโอกาสในการกลับมาเที่ยวซ้ำ

2.5 ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมไทย-จีน

ควรมีโครงการหรือกิจกรรมที่สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างนักท่องเที่ยวชาวจีนกับคนในพื้นที่ เช่น เวิร์กช็อปอาหารไทย การแสดงวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Beerli, A., & Martin, J. D. (2004). Factors influencing destination image. *Annals of Tourism Research*, 31(3), 657–681.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed.). John Wiley & Sons.
- Gartner, W. C. (1994). Image formation process. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 2(2–3), 191–215.
- Solomon, M. R. (2018). *Consumer behavior: Buying, having, and being* (12th ed.). Pearson.
- Swarbrooke, J., & Horner, S. (2007). *Consumer behaviour in tourism* (2nd ed.). Butterworth-Heinemann.

Tasci, A. D., Gartner, W. C., & Cavusgil, S. T. (2007). Conceptualization and operationalization of destination image. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 31(2), 194–223.

การพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุภายใต้การจัดการ
ของศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ต

The Development of an Age - Friendly Community under the Management
of the Phuket Elderly Welfare Development Center

ณัฐธิดา หนูจันทร์^{1*} นภัสรพี พงศาปาน¹

Nattida Noojan^{1*}, Napatrapee Phongsapan¹

¹คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

¹Liberal Arts and Management Sciences Prince of Songkla University, Surat Thani Campus

*Corresponding author, e-mail: yj.17092539@gmail.com

Received October 27, 2025; Revised December 3, 2025; Accepted December 8, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการของศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ตในการพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ และ 2) ศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 กลุ่ม ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ต ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลนครภูเก็ต และผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมของพัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ต รวม 30 ท่าน โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และตรวจสอบความถูกต้องโดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า

ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ต เป็นการบริหารจัดการแบบบูรณาการที่อาศัยความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ต ทำหน้าที่เป็นกลไกกลางเชื่อมโยงนโยบายระดับชาติสู่การปฏิบัติในพื้นที่ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การบูรณาการของหลายภาคส่วน ยังช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ ดังนั้น การพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ การมีส่วนร่วม และการสนับสนุนทรัพยากรจากทุกภาคส่วนอย่างรอบด้าน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน และ 2) ผลลัพธ์จากการพัฒนาทำให้ผู้สูงอายุได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีความหลากหลาย ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ ครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิตใจ สังคม ตลอดจนด้านคุณภาพชีวิตโดยรวม

คำสำคัญ: การจัดการภาครัฐ การพัฒนาชุมชน ชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ

ศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ

Abstract

This research aimed to 1) study the management of the Phuket Elderly Welfare Development Center in developing an age - friendly community, and 2) examine the outcomes resulting from the development of an age-friendly community. This study employed a qualitative research approach, using in-depth interviews with three key informant groups administrators and staff of the center, administrators and staff of Phuket City Municipality, and elderly participants in the center's activities, totaling 30 participants by purposive sampling. The research instruments included semi-structured in-depth interviews and focus group discussions. The data were analyzed with content analysis and validated with triangulation design model.

The findings revealed that 1) the operations of the Phuket Elderly Welfare Development Center are conducted through an integrated management approach, relying on cooperation and participation from relevant sectors. The center serves as a central mechanism, linking national policies to local practices while promoting continuous participation of the elderly in development processes. The integration of multiple sectors also contributes to creating an environment conducive to the elderly's quality of life. Therefore, the development of an age-friendly community requires comprehensive collaboration, active participation, and resource support from all sectors to sustainably enhance the quality of life of the elderly. 2) Additionally, development outcomes demonstrate that older adults benefit from participation in diverse activities that address their physical, mental, and social needs, leading to an overall improvement in quality of life.

Keywords: Public management, Community development, Age-friendly community, Phuket Elderly Welfare Development Center

บทนำ

ประเทศไทยมีสัดส่วนผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งจัดเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2567) การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุสะท้อนถึงความสำเร็จของระบบสาธารณสุข และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็ส่งผลให้เกิดความท้าทายใหม่ในด้านเศรษฐกิจ สังคม เนื่องจากประชากรวัยแรงงานลดลง และภาระการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดปัญหาหลายอย่างตามมา (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2565) โดยมีปัญหาที่มักพบ คือ ผู้สูงอายุจำนวนมากประสบภาวะเจ็บป่วยเรื้อรัง มีข้อจำกัดในการเคลื่อนไหว ขาดรายได้ที่มั่นคง มีภาวะโดดเดี่ยวทางสังคม ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตโดยตรง (กรมสุขภาพจิต, 2564) เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ที่เกิดขึ้น ภาครัฐจึงได้กำหนดให้การดูแลผู้สูงอายุเป็นวาระแห่งชาติ ผ่านยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านสาธารณสุข (พ.ศ. 2560-2579) แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2580) ที่มุ่งให้ผู้สูงอายุมีสุขภาวะที่ดีพึ่งพาตนเองได้ และมีศักดิ์ศรีในสังคม (กระทรวงสาธารณสุข, 2560) ทั้งนี้การพัฒนาย่างยั่งยืนในยุคสังคมสูงวัย ต้องอาศัยการบูรณาการจากหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อสร้างระบบสวัสดิการดูแลสิ่งแวดล้อมที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุในทุกมิติ

เทศบาลนครภูเก็ตเป็นพื้นที่เมืองที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และประชากรอย่างต่อเนื่อง สถานการณ์ดังกล่าวอาจส่งผลให้ผู้สูงอายุประสบปัญหาการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม บริการสุขภาพ และโอกาสในการมีส่วนร่วมทางสังคม หากไม่มีการวางแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุ อาจนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพชีวิตในระยะยาว (เทศบาลนครภูเก็ต, 2567) ซึ่งแนวคิด “ชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ” ได้ถูกนำมาปรับใช้ในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการปรับสภาพแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐาน และระบบสนับสนุนเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปลอดภัย มีอิสระ และมีส่วนร่วมในสังคมอย่างเต็มที่ (กรมอนามัย, 2565) เทศบาลนครภูเก็ตในฐานะหน่วยงานใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด มีภารกิจสำคัญในการจัดสวัสดิการ พัฒนาพื้นที่สาธารณะ รวมถึงการสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในท้องถิ่น

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2007) ได้เสนอแนวคิดหนึ่งเพื่อผู้สูงอายุที่เรียกว่า “Age-Friendly Cities and Communities” หรือ “ชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ” ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดระดับนานาชาติ ที่มุ่งให้ทุกชุมชนปรับตัวให้เอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 8 ด้าน ได้แก่ พื้นที่กลางแจ้ง อาคาร การคมนาคมขนส่ง ที่อยู่อาศัย การมีส่วนร่วมทางสังคม การเคารพ และยอมรับผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน การสื่อสารข้อมูลข่าวสาร บริการสาธารณสุขที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ แนวคิดนี้เน้นให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา การตัดสินใจในชุมชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างวัย เพื่อเป็นการลดช่องว่างทางสังคม นอกจากนี้ แนวคิด “สูงอายอย่างมีคุณภาพ” (Active Aging) ของ WHO (2002) ยังได้เน้นให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดี มีส่วนร่วมในสังคม มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (SDG 3,10 และ 11) ที่มุ่งสร้างเมืองชุมชนที่ยั่งยืน มีความเท่าเทียมต่อทุกช่วงวัย การขับเคลื่อนแนวคิดดังกล่าวในประเทศไทย เป็นแนวทางที่ได้รับการส่งเสริมผ่านยุทธศาสตร์ระยะยาวของกรมกิจการผู้สูงอายุ (2566) ที่เน้น “การพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ” โดยใช้กลไกภาครัฐและท้องถิ่นเป็นฐานในการดำเนินงาน ช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน เพื่อปรับระบบบริการให้ตอบสนองต่อสังคมสูงวัยอย่างเป็นรูปธรรม

ในบริบทของจังหวัดภูเก็ตซึ่งเป็นจังหวัดท่องเที่ยวระดับโลก มีการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว และยังมีประชากรแฝงจำนวนมาก ทำให้โครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลง และมีความซับซ้อน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของช่วงวัย โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องถึงร้อยละ 22.7 ของประชากรทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2567 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2567) โดยมีปัญหาที่พบในพื้นที่ คือ ผู้สูงอายุบางส่วนอาศัยอยู่ลำพัง ขาดการดูแลจากครอบครัว ประสบปัญหาสุขภาพเรื้อรัง หรือปัญหาการเข้าถึง

ศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ต ซึ่งสังกัดกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จึงมีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ การฝึกอาชีพ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การออกแบบสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ รวมถึงการพัฒนาอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนการดูแลเชิงพื้นที่อย่างต่อเนื่อง (ศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ต, 2568) นอกจากนี้ศูนย์ฯ ยังทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางบูรณาการความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาลนครภูเก็ต ได้มีการจัดทำโครงการพัฒนา “ชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ” ผ่านการปรับปรุงสภาพแวดล้อม เช่น ทางเดินเท้า ทางลาด ลานกิจกรรมกลางแจ้ง และพื้นที่พละของผู้สูงอายุ รวมถึงการใช้เทคโนโลยี ระบบสารสนเทศ เพื่อเก็บข้อมูลสุขภาพรายบุคคล ซึ่งเป็นตัวอย่างของการบริหารจัดการภาครัฐเชิงบูรณาการในระดับพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ

จากบริบทดังกล่าว การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการวิเคราะห์ “การพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ภายใต้การจัดการของศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ต” เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการจัดการภาครัฐในการพัฒนาชุมชนเชิงพื้นที่ ที่ยึดผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลาง ทั้งในด้านกระบวนการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ และชุมชนโดยรอบ ผลการศึกษานี้คาดว่าจะช่วยสร้างองค์ความรู้เชิงวิชาการที่สามารถต่อยอดเป็นแนวทางเชิงนโยบายในการพัฒนาเมือง และชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุในระดับประเทศ อีกทั้งยังช่วยยืนยันคุณค่าของการบริหารจัดการภาครัฐแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่มุ่งให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรี มีคุณภาพ ในการเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมไทยในยุคสังคมสูงวัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการของศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ตในการพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการและผลลัพธ์ของการพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุในพื้นที่ศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ต และเทศบาลนครภูเก็ต

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในครั้งนี้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง รวมทั้งสิ้น 30 ท่าน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- 1.1 กลุ่มผู้บริหารและบุคลากรของศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ต จำนวน 9 ท่าน
- 1.2 กลุ่มผู้บริหารและบุคลากรของเทศบาลนครภูเก็ต จำนวน 6 ท่าน

1.3 กลุ่มผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ต จำนวน 15 ท่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ชุด ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารและบุคลากรของพัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ต และเทศบาลนครภูเก็ต ที่มุ่งเน้นคำถามเกี่ยวกับกระบวนการจัดการ การประสานงาน และผลลัพธ์ในระดับชุมชน

2.2 แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมของพัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ต โดยมุ่งเน้นคำถามเกี่ยวกับประสบการณ์ตรง ความพึงพอใจ คุณภาพชีวิต และอุปสรรคในการเข้าร่วม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในช่วงเดือนกันยายน พ.ศ.2568 โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม ควบคู่กับการบันทึกเสียงและการจดบันทึกภาคสนาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อประเมินความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล ซึ่งได้ตรวจสอบความถูกต้อง โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่ง ได้แก่ เอกสารทางราชการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วารสารวิชาการ การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ข้อมูลมีความครบถ้วนและมีความน่าเชื่อถือ

5. จริยธรรมการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ผ่านการอบรมด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ตามมาตรฐานสากล GCP online training (computer-based) “แนวทางการปฏิบัติการวิจัยทางคลินิกที่ดี (ICH-GCP: E6(R2))” ซึ่งครอบคลุมถึงสิทธิของผู้ให้ข้อมูล พร้อมทั้งขออนุญาตและได้รับความยินยอมอย่างเป็นทางการ ข้อมูลที่ได้จะนำเสนอเป็นภาพรวมโดยไม่เปิดเผยตัวบุคคล เพื่อป้องกันผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูล การดำเนินงานเป็นไปด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และนำเสนอผลตรงตามข้อเท็จจริง เพื่อให้ได้ผลวิจัยที่มีคุณภาพและน่าเชื่อถือ

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีเป้าหมายสำคัญในการทำความเข้าใจรูปแบบการจัดการ และผลลัพธ์จากการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ตในการพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของศูนย์ฯ ในการบูรณาการจัดการทรัพยากร ความรู้ และความร่วมมือจากหลากหลายภาคส่วน เพื่อสร้างระบบสนับสนุนที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุอย่างรอบด้าน โดยการดำเนินงาน มิได้จำกัดอยู่เพียงการจัดกิจกรรม แต่ยังครอบคลุมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การวางแผนงานที่มีเป้าหมายระยะยาวอย่างยั่งยืน

1. ผลการศึกษาการจัดการของศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุที่เกิดขึ้นในการพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ พบว่า บทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบของบุคลากรของศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ และเทศบาลนครภูเก็ตในการดำเนินงานเพื่อผู้สูงอายุ บุคลากรของศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุเกิดมีบทบาทหลักในการวางแผนออกแบบการดำเนินกิจกรรม ที่มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม หน้าที่หลักประกอบด้วย การให้คำปรึกษา ดูแลติดตามผลสุขภาพ การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิต กิจกรรมออกกำลังกาย กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมทางสังคม ที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับชุมชน นอกจากนี้บุคลากรของศูนย์ฯ ยังมีหน้าที่ในการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาสังคม เพื่อให้บริการโครงการต่าง ๆ ที่ครอบคลุมอย่างเหมาะสมกับผู้สูงอายุทุกกลุ่ม สำหรับเทศบาลนครภูเก็ต บุคลากรมีบทบาทสนับสนุนในด้านนโยบาย การจัดสรรงบประมาณ การอำนวยความสะดวกด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การจัดพื้นที่ออกกำลังกาย การจัดถนนทางเดินที่ปลอดภัย การสนับสนุนด้านโลจิสติกส์และทรัพยากรบุคคล นอกจากนี้เทศบาลยังร่วมในการวางแผนโครงการกิจกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายสาธารณะ เป้าหมายการพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ทำให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและยั่งยืน ส่วนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ปรากฏดังนี้

“ศูนย์มีหน้าที่สำคัญในการวางแผนบริหารโครงการที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ ดูแลกลุ่มที่เปราะบาง รวมทั้งจัดกิจกรรมทางสังคมเพื่อเสริมบทบาท เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมกับสังคมอย่างต่อเนื่อง” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายที่ 1, 7, 8)

การมีส่วนร่วมของหน่วยงานในขั้นตอนการวางแผนโครงการกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุทางเทศบาล มีการร่วมมืออย่างใกล้ชิดตั้งแต่ขั้นตอนการวิเคราะห์ความต้องการ การระบุปัญหา และการกำหนดเป้าหมายโครงการ โดยศูนย์ฯ ทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุและชุมชน เช่น ความต้องการด้านสุขภาพ การเข้าถึงบริการ และความสนใจในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำมาวางแผนกิจกรรมที่ตอบโจทย์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ในขณะที่เทศบาลมีบทบาทในการให้คำปรึกษาเรื่องความเหมาะสมของโครงการต่อสภาพชุมชน การจัดสรรทรัพยากร การบูรณาการโครงการให้สอดคล้องกับนโยบายท้องถิ่น การมีส่วนร่วมนี้ยังครอบคลุมการประเมินความเป็นไปได้ของโครงการ การจัดประชุมร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้นำชุมชน องค์กรสาธารณสุข และครอบครัวผู้สูงอายุ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมมีความรอบคอบ และยังสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริง ส่วนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ปรากฏดังนี้

“การจัดโครงการของศูนย์ฯ เป็นการทำงานร่วมกับเทศบาล และหน่วยงานต่าง ๆ โดยนำข้อมูลผู้สูงอายุ สุขภาพ และโภชนาการ มาประกอบ เพื่อให้แผนตรงกับความต้องการจริง” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายที่ 1, 2, 3)

การประสานงานมีการทำงานร่วมกันระหว่างศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุเกิดกับเทศบาลนครภูเก็ต การทำงานร่วมกันเป็นลักษณะเครือข่ายแบบบูรณาการ โดยมีการประชุมประจำเดือนหรือรายไตรมาส เพื่อวางแผนกิจกรรม การจัดสรรงบประมาณ การติดตามผลการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างใกล้ชิด เช่น ข้อมูลผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรม ปัญหาอุปสรรคที่พบ มีความต้องการใหม่ๆ ของชุมชน การประสานงานนี้ช่วยลดความซ้ำซ้อนของกิจกรรม ทำให้ทรัพยากรถูกใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

เพื่อสร้างความต่อเนื่องในการพัฒนาชุมชนที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ ส่วนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ปรากฏดังนี้

“การทำงานร่วมกับเทศบาลมีประสิทธิภาพ ทั้งการจัดสถานที่ งบประมาณ การแลกเปลี่ยนข้อมูล แต่หากมีเจ้าหน้าที่ประจำหรือระบบฐานข้อมูลกลาง จะช่วยให้การประสานงานรวดเร็วและราบรื่นยิ่งขึ้น” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายที่ 4, 5, 6)

การสนับสนุนด้านทรัพยากรของหน่วยงานในการพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ทรัพยากรที่สนับสนุนโดยศูนย์ฯ และเทศบาลนครภูเก็ตประกอบด้วย บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการดูแลผู้สูงอายุ งบประมาณสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ พื้นที่จัดกิจกรรม สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ เช่น อุปกรณ์ออกกำลังกายพื้นที่พักผ่อน และอุปกรณ์การเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนด้านเทคนิค เช่น การให้ความรู้เรื่องโภชนาการ สุขภาพจิต การบริหารจัดการกิจกรรม เพื่อสร้างแรงจูงใจ การสนับสนุนเหล่านี้ช่วยให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการได้ง่ายขึ้น ทำให้กิจกรรมที่จัดขึ้นมีคุณภาพจึงสร้างความพึงพอใจให้กับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ปรากฏดังนี้

“ศูนย์ฯ ขับเคลื่อนกิจกรรมด้วยงบประมาณส่วนกลาง บุคลากรประจำ และอาสาสมัคร แต่เนื่องจากทรัพยากรจำกัด จึงต้องจัดลำดับความสำคัญ เพื่อร่วมมือกับทางเทศบาล และหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อเติมเต็มการทำงาน” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายที่ 1, 2, 3)

ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัด ในการดำเนินงานที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ แม้ว่าศูนย์ฯ และเทศบาลนครภูเก็ตจะมีความร่วมมืออย่างเข้มแข็ง แต่ก็ยังพบอุปสรรคหลายประการ เช่น การสื่อสารข้อมูล กิจกรรมที่ยังไม่ทั่วถึง ทำให้ผู้สูงอายุบางรายไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม การเดินทางไม่สะดวก โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่พักอาศัยห่างจากศูนย์ฯ หรือไม่มีพาหนะส่วนตัว รวมถึงการขาดการสนับสนุนจากครอบครัว บางกรณีปัญหาเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ข้อจำกัดด้านงบประมาณ และจำนวนบุคลากร ยังทำให้กิจกรรมบางประเภทจัดได้ไม่บ่อยครั้ง ส่วนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ปรากฏดังนี้

“ปัญหาหลักของศูนย์ฯ ได้แก่ งบประมาณไม่เพียงพอ บุคลากรน้อย ระบบเอกสารล่าช้า การเข้าถึงกิจกรรมของผู้สูงอายุจำกัด ขาดความเข้าใจในชุมชนยังไม่เต็มที่ วิธีแก้คือปรับแผนงานประสานงานกับหน่วยงานอื่น นำเทคโนโลยีมาใช้ และจัดกิจกรรมใกล้ชุมชนมากขึ้น” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายที่ 1, 2, 3, 4)

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรม มีการตอบรับต่อกิจกรรมหรือบริการที่ได้รับมากขึ้น ส่งผลให้ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นในหลายด้านทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม โดยสามารถทำกิจวัตรประจำวันได้สะดวกขึ้น มีสุขภาพกายแข็งแรงขึ้น รู้สึกมีความสุข ลดความเหงา ทำให้เกิดความพึงพอใจในการเข้าสังคม มีการตอบรับของผู้สูงอายุต่อกิจกรรม ส่งผลทำให้บริการของศูนย์ฯ เป็นไปในเชิงบวก ผู้สูงอายุกล่าวว่ารู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม มีความมั่นใจในการใช้ชีวิตประจำวันมากขึ้น ส่วนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ปรากฏดังนี้

“ผลจากโครงการพบว่าผู้สูงอายุมีสุขภาพกายและจิตใจดีขึ้น ออกกำลังกาย และเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น มีความมั่นใจ บางคนกลับมาบิณฑบาตในชุมชนทำให้คุณภาพชีวิตโดยรวมดีขึ้น” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายที่ 1, 2, 3, 4)

ผลลัพธ์ของการพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุต่อชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผลลัพธ์สำคัญที่เกิดขึ้นคือ ชุมชนเริ่มมีความเอื้อต่อผู้สูงอายุมากขึ้นทั้งทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน การจัดพื้นที่สาธารณะ การสร้างกิจกรรมทางสังคม การร่วมมือกัน การมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่าง ๆ นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์ฯ และเทศบาลนครภูเก็ต สามารถพัฒนากระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีเครือข่ายการประสานงานที่เข้มแข็ง และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุได้ครอบคลุมมากขึ้น ส่วนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ปรากฏดังนี้

“ผลลัพธ์แสดงว่าผู้สูงอายุมีสุขภาพกาย และจิตใจดีขึ้น มีความมั่นใจ มีส่วนร่วมกิจกรรมชุมชนมากขึ้น พร้อมทั้งชุมชนให้การสนับสนุนเพิ่มขึ้น” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายชื่อที่ 1, 2, 3, 4)

ทิศทางการดำเนินงานในอนาคตเพื่อการพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต การพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ควรเน้นการสร้างกิจกรรมที่หลากหลาย สร้างความยืดหยุ่น เพื่อรองรับความต้องการของผู้สูงอายุทุกกลุ่ม การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะเฉพาะด้านเพื่อดูแลผู้สูงอายุ การสนับสนุนงบประมาณ มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติม เช่น พื้นที่ออกกำลังกาย ปรับปรุงทางเดิน ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัย รวมถึงการพัฒนาเครือข่าย การประสานงานระหว่างหน่วยงานและชุมชน ให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อให้ชุมชนภูเก็ตเป็นต้นแบบของการพัฒนาชุมชนที่เอื้อต่อผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน ส่วนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ปรากฏดังนี้

“ผู้ให้ข้อมูลต้องการให้ศูนย์ฯ ทำงานร่วมกับเทศบาล และชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีกิจกรรมตอบโจทย์ผู้สูงอายุทุกด้าน และเชื่อมโยงหน่วยงานต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายชื่อที่ 1, 2, 3, 4)

2. ผลการศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ผลลัพธ์ที่ได้จากกลุ่มผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมภายในศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ตพบว่า ผู้สูงอายุได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีความหลากหลาย ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ ครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิตใจและสังคม ตลอดจนด้านคุณภาพชีวิตโดยรวม ซึ่งสามารถอภิปรายได้ดังนี้

ประการแรกในด้านสุขภาพร่างกาย ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรม เช่น การออกกำลังกาย โยคะ เดินเพื่อสุขภาพ การออกกำลังกายแบบกลุ่ม ต่างรายงานมาว่า ร่างกายมีความแข็งแรงมากขึ้น เคลื่อนไหวคล่องตัวกว่าเดิม ลดอาการเจ็บป่วยเล็กน้อยที่เคยเกิดขึ้น เช่น ปวดหลัง ปวดข้อ และอาการเหนื่อยง่าย ผู้สูงอายุหลายคนยังสะท้อนว่า การมีกิจกรรมที่ต่อเนื่องและทำอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ตนเองมีวินัยด้านการดูแลสุขภาพมากขึ้น เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น การเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การพักผ่อนอย่างเพียงพอ สิ่งเหล่านี้ช่วยป้องกันโรคเรื้อรัง และส่งเสริมให้สุขภาพโดยรวมมีความสมบูรณ์แข็งแรงมากขึ้น

ประการที่สองในด้านสุขภาพจิตใจและอารมณ์ ผลการศึกษพบว่า ผู้สูงอายุรู้สึกมีความสุขมากขึ้น เมื่อได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น กิจกรรมฝึกสมอง การเล่นเกมฝึกความจำ งานศิลปะ หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มกิจกรรม กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกผ่อนคลาย ลดความเครียด และลดความวิตกกังวล ที่อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย หรือสภาวะภาพ

ทางครอบครัวในช่วงวัยนี้ นอกจากนี้ยังทำให้ผู้สูงอายุเกิดความมั่นใจในความสามารถของตนเองมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อได้รับการยอมรับคำชื่นชมจากเพื่อนหรือผู้ดูแล ส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการใช้ชีวิตประจำวัน สร้างความหมายใหม่ให้กับชีวิตในวัยเกษียณ

ประการที่สามในด้านสังคม การเข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์ฯ ทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสพบปะ พูดคุย สร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ใหม่ ๆ การได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนรุ่นเดียวกัน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ชีวิต ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกไม่โดดเดี่ยว ลดความเหงา และลดความเสี่ยงต่อภาวะซึมเศร้า ขณะเดียวกันกิจกรรมที่เปิดพื้นที่ให้ผู้สูงอายุได้พบปะกับคนรุ่นใหม่ เช่น การทำกิจกรรมจิตอาสาในชุมชนหรือกิจกรรมระหว่างวัย ยังช่วยสร้างความเข้าใจ มีการยอมรับระหว่างวัย เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตนเองยังคงมีบทบาท มีความสำคัญ และเป็นที่ต้องการของสังคม

ประการที่สี่ในด้านคุณภาพชีวิต โดยรวมผู้สูงอายุส่วนใหญ่สะท้อนว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ฯ ทำให้ชีวิตประจำวันของตนเองมีคุณค่า และมีความหมายมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการมีสุขภาพกายที่ดีขึ้น การมีจิตใจที่ร่าเริงแจ่มใส หรือการมีเพื่อนผ่านทางเครือข่ายสังคมที่ช่วยเกื้อหนุนกัน สิ่งเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อความรู้สึกเป็นสุข (Well-being) การดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีในบ้านปลายชีวิต อีกทั้งยังช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น ลดการเป็นภาระของครอบครัวและสังคม

ประการที่ห้าในด้านอุปสรรค ข้อจำกัด แม้ว่าผู้สูงอายุจะได้รับประโยชน์จากกิจกรรมมากมาย แต่ก็ยังมีข้อสังเกตว่า มีอุปสรรคบางประการที่ควรได้รับการแก้ไข เช่น การสื่อสารข้อมูลข่าวสาร ที่บางครั้งไม่ทั่วถึงทำให้ผู้สูงอายุบางคนพลาดโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม การเดินทางที่ไม่สะดวกสบาย หรือขาดระบบขนส่งที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ รวมถึงการขาดการสนับสนุนจากครอบครัว ในบางกรณีสิ่งเหล่านี้ทำให้การเข้าถึงกิจกรรมไม่ครอบคลุมกลุ่มผู้สูงอายุทั้งหมดในพื้นที่ และจำเป็นต้องมีการปรับปรุงระบบสนับสนุนให้ดียิ่งขึ้น

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า กิจกรรมที่ศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ตจัดขึ้นนั้น ไม่เพียงส่งผลดีต่อสุขภาพกาย และจิตใจ ของผู้สูงอายุ แต่ยังช่วยสร้างเครือข่ายทางสังคม ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน แม้จะยังมีข้อจำกัดบางประการที่ต้องพัฒนา แต่โดยรวมถือว่าการจัดการกิจกรรมของศูนย์ฯ มีประสิทธิภาพสูง สามารถเป็นต้นแบบในการพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุในพื้นที่ อื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ส่วนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ปรากฏดังนี้

“ผู้สูงอายุรู้สึกปลอดภัย และอุ่นใจในชุมชน เนื่องจากมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ไฟฟ้าสว่าง มีเจ้าหน้าที่ดูแลดี การเข้าร่วมชมรม และกิจกรรมทำให้มีเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางสังคม สุขภาพกาย สุขภาพใจดีขึ้น มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน แต่ยังมีความต้องการให้กิจกรรมเหมาะสมกับสภาพร่างกาย การสนับสนุนการเข้าถึงพื้นที่ต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนากิจกรรมครอบคลุมทุกด้าน เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณค่า มีส่วนร่วม และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายที่ 1, 2, 3, 5)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการศึกษาการจัดการของศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุเกิดในการพัฒนาชุมชน ที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ พบว่า การบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุเกิดมีลักษณะเป็นการทำงานแบบบูรณาการและมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งช่วยให้เกิดระบบการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน ทั้งนี้เพราะศูนย์ฯ ทำหน้าที่เป็นกลไกกลางที่เชื่อมโยงนโยบายระดับประเทศ กับการปฏิบัติในระดับพื้นที่ โดยมีการสร้างเครือข่ายการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกันในหลายภาคส่วน และกลุ่มผู้สูงอายุในลักษณะของ “การบริหารแบบเครือข่าย” (Network Governance) ที่เน้นความร่วมมือ และการแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างกัน การบริหารที่เป็นความร่วมมือระหว่างกันของหน่วยงาน ไม่ใช่ลำดับชั้นแบบราชการดั้งเดิม ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Denhardt & Denhardt (2000) ที่เสนอว่า การบริหารภาครัฐแนวใหม่ (New Public Service) ควรมุ่งเน้นการสร้างคุณค่าร่วม (Public Value) และการมีส่วนร่วมของประชาชนมากกว่าการควบคุมจากส่วนกลาง อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาชุมชน ของ Chaskin (2001) ที่เน้นการเสริมสร้างศักยภาพของคนในชุมชน ให้สามารถจัดการตนเองได้ ซึ่งในกรณีของศูนย์ฯ พบว่า การเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีบทบาทในการวางแผนและจัดกิจกรรมเอง เช่น การออกแบบหลักสูตรในโรงเรียนผู้สูงอายุหรือการจัดตลาดนัดผู้สูงอายุ ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และเพิ่มพลังทางสังคม (Social Empowerment) ให้กับผู้สูงอายุในพื้นที่ การเป็นสังคมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุอย่างแท้จริง แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด “การพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ (Age-Friendly Community)” ของ World Health Organization (2007) ซึ่งให้ความสำคัญกับการออกแบบสภาพแวดล้อม สังคม และระบบบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุ

ผลการศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ พบว่า การพัฒนาชุมชน ที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ (Age-Friendly Community) ภายใต้การจัดการของศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ เกิดได้ส่งผลลัพธ์ที่เป็นบวกต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ผู้สูงอายุ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสังคม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดโดยศูนย์ฯ ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตนเองยังมีคุณค่าและมีบทบาทในชุมชน การเกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างวัยยังช่วยลดภาวะโดดเดี่ยวทางสังคม ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในยุคสังคมสูงวัย ทั้งนี้ เป็นเพราะกิจกรรม ที่จัดขึ้นมีลักษณะเปิดพื้นที่ให้ผู้สูงอายุได้แสดงศักยภาพ เช่น การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การฝึกอาชีพ และการเป็นอาสาสมัครในชุมชน ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด Active Ageing ขององค์การอนามัยโลก ที่มุ่งส่งเสริมสุขภาพ การมีส่วนร่วม ความมั่นคง ความร่วมมือระหว่างกัน เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี (World Health Organization, 2002) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของโครงการ “วัดบันดาลใจ” ที่ศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งพบว่าการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีส่วนช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม (พระมหาณชพงศ์ และคณะ, 2567) เช่นเดียวกับผลการศึกษาของสุวิมลรัตน์ รอบรู้เจน (2560) พบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ มีแนวโน้มช่วยสร้างความรู้สึกรู้สึกคุณค่าในตนเอง

และลดความรู้สึกโดดเดี่ยวทางสังคม ผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ต จึงไม่เพียงแต่ยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเท่านั้น แต่ยังเป็นต้นแบบของ “การพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ” ที่เน้นความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งสามารถต่อยอดเป็นแนวทางเชิงนโยบายในการพัฒนาเมืองและชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุในจังหวัดอื่น ๆ ของประเทศไทยได้อย่างยั่งยืน

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ตมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อน “การพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ” ผ่านการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม และชุมชน โดยมีกระบวนการบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่าย และการออกแบบกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุอย่างรอบด้าน ทั้งด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ สังคม และคุณภาพชีวิตโดยรวม ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมสะท้อนถึงความรู้สึกมีคุณค่า ลดความโดดเดี่ยว และมีแรงจูงใจในการใช้ชีวิตประจำวันมากขึ้น ขณะที่หน่วยงานภาครัฐและชุมชนสามารถพัฒนาระบบบริการ และโครงสร้างพื้นฐานให้เอื้อต่อผู้สูงอายุได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ แนวทางการดำเนินงานของศูนย์ฯ สอดคล้องกับแนวคิด “การบริหารภาครัฐแนวใหม่” ที่มุ่งเน้นการสร้างคุณค่าร่วม และการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมถึงแนวคิด “การพัฒนาชุมชน” ที่เน้นการเสริมสร้างศักยภาพของคนในชุมชน ตลอดจนแนวคิด “Age-Friendly Community” และ “Active Ageing” ขององค์การอนามัยโลก ซึ่งให้ความสำคัญกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ ผลลัพธ์ของการดำเนินงานจึงไม่เพียงส่งเสริมสุขภาวะ และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเท่านั้น แต่ยังเป็นต้นแบบของการพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน สามารถต่อยอดเป็นแนวทางเชิงนโยบายระดับท้องถิ่น และระดับประเทศในการขับเคลื่อนสังคมไทยสู่ความเป็น “สังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ” ได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาครั้งนี้สะท้อนประเด็นสำคัญหลายประการที่สามารถนำไปใช้ปรับปรุงการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพของการพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในหลายมิติ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดทิศทาง และส่งเสริมการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน ดังนี้

1.1 หน่วยงานราชการส่วนกลาง กรมกิจการผู้สูงอายุ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรกำหนดนโยบายสนับสนุนการทำงานแบบบูรณาการ โดยจัดทำกรอบงบประมาณที่ชัดเจนสำหรับการดำเนินงานร่วมกันระหว่างศูนย์ฯ และเทศบาลฯ เพื่อสร้างความยั่งยืนของโครงการ

1.2 หน่วยงานด้านการวางผังเมืองและสาธารณสุข ควรกำหนดนโยบายการปรับปรุงพื้นที่

สาธารณะ ให้เอื้อต่อผู้สูงอายุ (Universal Design) เช่น การปรับปรุงทางเท้า การติดตั้งราวจับ และการสนับสนุนระบบขนส่งมวลชนที่ผู้สูงอายุเข้าถึงได้ เพื่อแก้ปัญหาอุปสรรคในการเดินทาง

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

จากผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานในด้านของการพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ จะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยการดำเนินงานเชิงปฏิบัติที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และความต้องการของผู้สูงอายุโดยตรง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ต และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 ศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ต และเทศบาลนครภูเก็ต ควรพัฒนาระบบการสื่อสารและประชาสัมพันธ์กิจกรรมเชิงรุกให้ทั่วถึงมากขึ้น โดยใช้ช่องทางที่หลากหลาย การประกาศผ่านผู้นำชุมชน รถประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ข้อมูลเข้าถึงผู้สูงอายุกลุ่มที่ไม่ได้ใช้เทคโนโลยี

2.2 ควรออกแบบกิจกรรมเชิงรุก หรือ กิจกรรมเคลื่อนที่ (Mobile Unit) เพื่อส่งเสริมสำหรับผู้สูงอายุ กลุ่มเปราะบางหรือกลุ่มติดบ้าน (Home-bound) ที่ไม่สามารถเดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมที่ศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ตได้ เพื่อลดช่องว่างในการเข้าถึงบริการ

2.3 ควรสร้างความเข้าใจกับครอบครัวและชุมชน ผ่านเวทีประชาคม ถึงประโยชน์ของการที่ผู้สูงอายุ ได้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม เพื่อลดอุปสรรคจากการขาดการสนับสนุนจากครอบครัว

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

จากผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยตระหนักว่าการพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ยังมีประเด็นที่ควรได้รับการสำรวจและวิเคราะห์เพิ่มเติม เพื่อขยายองค์ความรู้ให้ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งในด้านแนวทางการจัดการและผลลัพธ์ที่ยั่งยืน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยในอนาคต ดังนี้

3.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพในพื้นที่จำกัด การวิจัยในอนาคตจึงควรเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อประเมินผลกระทบของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในภาพรวม หรือศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมและกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วม

3.2 ควรมีการวิจัยเชิงลึกเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่เข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ เช่น ปัญหาจากครอบครัว ทัศนคติส่วนตัว เพื่อนำไปออกแบบกระบวนการชักชวนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.3 ควรมีการวิจัยติดตามผลในระยะยาว เพื่อประเมินความยั่งยืนของผลลัพธ์ต่อสุขภาพกายและจิตใจของผู้สูงอายุ ตลอดจนใช้ผลการติดตามเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมต่อเนื่องอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2566). ยุทธศาสตร์กรมกิจการผู้สูงอายุ พ.ศ. 2566–2570. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

กรมสุขภาพจิต. (2564). รายงานสถานการณ์สุขภาพจิตผู้สูงอายุไทย ปี 2564. สืบค้น 2568, สิงหาคม 15, จาก <https://dmh-elibrary.org/items/show/1298>.

- กรมอนามัย. (2565). *แนวทางการขับเคลื่อนเมืองเป็นมิตรกับผู้สูงอายุในประเทศไทย*. กระทรวงสาธารณสุข.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2560). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านสาธารณสุข (พ.ศ. 2560–2579)*.
 สืบค้น 2568, กรกฎาคม 8, จาก
<https://spd.moph.go.th/wp-content/uploads/2022/09/Ebookmoph20.pdf>.
- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2565). *รายงานสถานการณ์สุขภาพประเทศไทย พ.ศ. 2565*. สืบค้น 2568, สิงหาคม 10, จาก
<https://spd.moph.go.th/thailand-health-situation-report/>.
- เทศบาลนครภูเก็ต. (2567). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 – 2570)*. เทศบาลนครภูเก็ต.
- พระมหาณัฏฐพงศ์, พระครูพิลาศธรรมากร (ณัฐพล ประชุมหะ), สมบูรณ์ ตาสนธิ และอำนาจ ชัดวิชัย.
 (2567). การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโครงการวัดบันดาล
 ใจ. *วารสารปณิธาน*, 20(1), 40–61.
- ศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ต. (2568). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568*.
 สืบค้น 2568, สิงหาคม 10, จาก th1747129999-240_0.pdf.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). *การสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2567 ระดับจังหวัด*.
 สืบค้น 2568, กรกฎาคม 10, จาก https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2025/20250103144326_4137.pdf.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). *สถิติประชากรสูงอายุของประเทศไทย พ.ศ. 2567*. สืบค้น 2568,
 กรกฎาคม 10, จาก https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2025/20241209145003_27188.pdf.
- สุวิมลรัตน์ รอบรู้เจน. (2560). การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคมกับความรู้สึกรักคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ
 ในเขตเมือง. *วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย*, 25(2), 87–100.
- Chaskin, R. J. (2001). Building community capacity: A definitional framework and case studie
 from a comprehensive community initiative. *Urban Affairs Review*, 36(3), 291–323.
<https://doi.org/10.1177/10780870122184876>.
- Denhardt, R. B., & Denhardt, J. V. (2000). The new public service: Serving rather than steering.
Public Administration Review, 60(6), 549–559.
<https://doi.org/10.1111/0033-3352.00117>.
- World Health Organization. (2002). *Active ageing: A policy framework*. World Health
 Organization. <https://extranet.who.int/agefriendlyworld/wp-content/uploads/2014/06/WHO-Active-Ageing-Framework.pdf>.
- World Health Organization. (2007). *Global age-friendly cities: A guide*. World Health
 Organization. <https://www.who.int/publications/i/item/978924154730>.